

**INVESTICIONO RAZVOJNI FOND
CRNE GORE AD, PODGORICA**

**Pojedinačni finansijski iskazi
31. decembar 2018. godine
i Izvještaj nezavisnog revizora**

S A D R Ź A J:

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
POJEDINAČNI FINANSIJSKI ISKAZI	
Pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu	3
Pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji	4-5
Pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu	6
Pojedinačni iskaz o tokovima gotovine	7
Napomene uz pojedinačne finansijske iskaze	8- 55
<i>Prilog: Godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju</i>	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica

Izvršili smo reviziju priloženih pojedinačnih finansijskih iskaza (strane od 3 do 55) Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) koji obuhvataju pojedinačni iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2018. godine i odgovarajući pojedinačni iskaz o ukupnom rezultatu, pojedinačni iskaz o promjenama na kapitalu i pojedinačni iskaz o tokovima gotovine za godinu koja se završila na taj dan, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomene uz pojedinačne finansijske iskaze.

Odgovornost rukovodstva za pojedinačne finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1, kao i za interne kontrole koje rukovodstvo smatra neophodnim za sastavljanje pojedinačnih finansijskih iskaza koji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, Zakonom o računovodstvu Crne Gore i standardima revizije primjenjivim u Crnoj Gori. Ovi standardi nalažu usaglašenost sa etičkim principima i da reviziju planiramo i obavimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da pojedinačni finansijski iskazi ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u pojedinačnim finansijskim iskazima. Izbor postupaka zavisi od revizorskog prosuđivanja, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih grešaka sadržanih u pojedinačnim finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške. Prilikom procjene ovih rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su relevantne za sastavljanje i fer prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza u cilju osmišljavanja najboljih mogućih revizorskih procedura, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola Društva. Revizija takođe uključuje ocjenu primijenjenih računovodstvenih politika i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i ocjenu opšte prezentacije pojedinačnih finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i da obezbjeđuju solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, priloženi pojedinačni finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsku poziciju IRFCG AD na dan 31. decembra 2018. godine, kao i rezultate njegovog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan, u skladu sa računovodstvenim propisima Crne Gore, Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u napomeni 2.1.

(nastavlja se)

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA (nastavak)

Akcionarima i Odboru direktora Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica (nastavak)

Skretanje pažnje

Skrećemo pažnju na sljedeća pitanja:

- a) Kao što je objelodanjeno u napomeni 2.1 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, shodno Zakonu o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore, minimalne standarde za upravljanje rizicima i obračun koeficijenta adekvatnosti kapitala za IRFCG AD propisuje Centralna banka Crne Gore. Kako je objelodanjeno u napomenama 2.1 i 3.13, prilikom sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza za 2018. godinu, IRFCG AD je samo djelimično primijenio odredbe Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG”, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17). Kako je dalje objelodanjeno u napomeni 2.1, Centralna banka Crne Gore je tokom novembra 2018. godine usvojila Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica i Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica koje su primjenljive počev od 1. aprila 2019. godine. Do dana izdavanja ovog izvještaja IRFCG AD nije izvršio potreban obračun adekvatnosti kapitala kao ni izvršio kompletno izvještavanje prema Centralnoj banci Crne Gore shodno zahtjevima u navedenim odlukama. Prema informacijama koje smo dobili od rukovodstva IRFCG AD, u toku je usaglašavanje načina izvještavanja prema Centralnoj banci Crne Gore.
- b) Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.13 uz priložene pojedinačne finansijske iskaze, u skladu sa Zakonom o Investicionom razvojnog fondu Crne Gore, IRFCG AD priznaje promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježi dugotrajn, odnosno materijalno značajan pad vrijednosti.

Naše mišljenje nije kvalifikovano po gore navedenim pitanjima.

Izvještaj o drugim zakonskim i regulatornim uslovima

Rukovodstvo IRFCG AD je odgovorno za sastavljanje godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju u skladu sa zahtjevima Zakona o računovodstvu Crne Gore, koji nije sastavni dio priloženih finansijskih iskaza. U skladu sa Zakonom o reviziji Crne Gore, naša odgovornost je da izrazimo mišljenje o usklađenosti priloženog godišnjeg izvještaja menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sa pojedinačnim finansijskim iskazima za tu poslovnu godinu. Prema našem mišljenju, finansijske informacije objelodanjene u godišnjem izvještaju menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu usaglašene su sa revidiranim pojedinačnim finansijskim iskazima za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine, a godišnji izvještaj menadžmenta o poslovanju za 2018. godinu sadrži sve elemente definisane odredbama Zakona o računovodstvu.

Deloitte d.o.o. Podgorica
Podgorica, Crna Gora
24. jun 2019. godine

Katarina Bulatović, Ovlašćeni revizor
(Licenca broj 067 izdata 31. marta 2015. godine)

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

Matični broj: 02217937

Šifra djelatnosti: 6430

POJEDINAČNI ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU
Za godinu koja se završila 31. decembra 2018. godine
(Iznosi u EUR)

<u>Red. broj propisano g obrasca</u>	<u>Kategorija / Pozicija</u>	<u>Napomene</u>	<u>Tekuća 2018. godina</u>	<u>Prethodna 2017. godina</u>
I	POSLOVNI PRIHODI		7.786.648	6.220.624
1	Prihodi od prodaje	4	7.724.209	6.175.663
5	Ostali poslovni prihodi	5	62.439	44.961
	POSLOVNI RASHODI		(2.804.034)	(2.705.114)
2	Troškovi materijala		(56.126)	(64.325)
3	Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	6	(1.802.656)	(1.693.899)
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	7	(102.384)	(74.857)
5	Ostali poslovni rashodi	8	(842.868)	(872.033)
A	POSLOVNI REZULTAT		4.982.614	3.515.510
I	Finansijski prihodi	9	315.247	3.343
II	Finansijski rashodi	10	(2.136.714)	(1.476.934)
B	FINANSIJSKI REZULTAT		(1.821.467)	(1.473.591)
I	Ostali prihodi	11	641.944	121.336
II	Ostali rashodi	12	(3.079.891)	(925.138)
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI		(2.437.947)	(803.802)
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA		723.200	1.238.117
H	PORESKI RASHOD PERIODA	13 a)	(12.904)	(117.931)
1	Tekući porez na dobit		(6.497)	(109.008)
2	Odloženi poreski rashodi		(6.407)	(8.923)
I	NETO REZULTAT		710.296	1.120.186
J	ZARADA PO AKCIJI	14	0,0067	0,0107

Napomene na stranama 8 do 55
 čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

Ovi pojedinačni finansijski iskazi su usvojeni od strane rukovodstva Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica 22. juna 2019. godine.

Potpisano u ime Investiciono razvojnog fonda Crne Gore AD, Podgorica:

Izvršni direktor

Zoran Vukčević

Rukovodilac službe za finansije i računovodstvo

M.P. **Jelena Strugar**

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI
Na dan 31. decembar 2018. godine
(Iznosi u EUR)

		<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
AKTIVA				
B	STALNA IMOVINA		<u>214.264.425</u>	<u>157.125.279</u>
II	Nematerijalna ulaganja	15	75.802	27.125
III	Nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva		<u>4.481.110</u>	<u>4.817.564</u>
1	Nekretnine i oprema	15	1.714.110	1.724.564
2	Investicione nekretnine	16	2.767.000	3.093.000
IV	Dugoročni finansijski plasmani		<u>209.707.513</u>	<u>152.280.590</u>
1	Učešća u kapitalu	17	17.937.619	19.030.402
3	Ostali dugoročni finansijski plasmani	18	191.769.894	133.250.188
D	STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	19	<u>367.785</u>	<u>330.930</u>
E	OBRTNA SREDSTVA		<u>108.787.319</u>	<u>101.696.711</u>
I	Zalihe		3.191	1.776
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina		<u>108.784.127</u>	<u>101.694.935</u>
1	Potraživanja	20	21.736.040	21.433.873
3	Kratkoročni finansijski plasmani	21	47.580.026	35.499.578
4	Gotovinski ekvivalenti i gotovina	22	39.219.562	44.679.816
5	Porez na dodatu vrijednost i aktivna vremenska razgraničenja		<u>248.502</u>	<u>81.668</u>
F	UKUPNA AKTIVA		<u>323.419.529</u>	<u>259.152.920</u>

Napomene na stranama 8 do 55
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

POJEDINAČNI ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI (nastavak)
31. decembra 2018. godine
(Iznosi u EUR)

	<u>Napomene</u>	<u>31. decembar 2018.</u>	<u>31. decembar 2017.</u>
PASIVA			
A	KAPITAL	98.345.180	98.504.517
I	Osnovni kapital	23 105.164.663	104.858.962
III	Rezerve	115.000	115.000
	Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	1.010.518	1.054.261
IV			
	Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	(16.201.997)	(15.070.406)
V			
VI	Neraspoređena dobit	8.256.996	7.546.700
B DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE			
B		210.743.032	150.288.017
I	Dugoročna rezervisanja	24 37.178	652.333
II	Dugoročne obaveze	25 210.705.854	149.635.684
1.	Dugoročni krediti	210.705.854	149.635.684
C ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE			
C		36.674	30.267
D KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE			
D		14.294.643	10.330.119
I KRATKOROČNE OBAVEZE			
I		14.294.643	10.330.119
1	Kratkoročne finansijske obaveze	26 11.645.410	8.213.762
3	Obaveze iz poslovanja	27 1.401.427	1.053.846
4	Ostale kratkoročne obaveze i pasivna vremenska razgraničenja	28 1.232.697	945.147
5	Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	8.612	8.356
6	Obaveze po osnovu poreza na dobit	29 6.497	109.008
E UKUPNA PASIVA			
E		323.419.529	259.152.920

Napomene na stranama 8 do 55
čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA
Matični broj: 02217937
Šifra djelatnosti: 6430
POJEDINAČNI ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine
(Iznosi u EUR)

Sadržaj / Opis	Osnovni kapital	Rezerve	Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	Neraspoređena dobit	Ukupno
Stanje, 1. januar 2017. godine	104.479.288	115.000	1.141.048	(14.884.732)	6.426.514	97.277.118
Dokapitalizacija	379.674	-	-	-	-	379.674
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	1.120.186	1.120.186
Nerealizovani dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	75.389	594.676	-	670.065
Nerealizovani gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	(133.990)	(780.350)	-	(914.340)
Prodaja hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	-	(28.186)	-	-	(28.186)
Stanje, 31. decembar 2017. godine	104.858.962	115.000	1.054.261	(15.070.406)	7.546.700	98.504.517
Dokapitalizacija	305.701	-	-	-	-	305.701
Dobit tekuće godine	-	-	-	-	710.296	710.296
Nerealizovani dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	354.944	53.768	-	408.712
Nerealizovani gubici po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju	-	-	(398.687)	(1.185.359)	-	(1.584.046)
Stanje, 31. decembar 2018. godine	105.164.663	115.000	1.010.518	(16.201.997)	8.256.996	98.345.180

Napomene na stranama 8 do 55 čine sastavni dio ovih pojedinačnih finansijskih iskaza.

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine
(Iznosi u EUR)

Pozicija	Napomene	Tekuća 2018. godina	Prethodna 2017. godina
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		98.869	238.981
1. Prodaja i primljeni avansi		24.607	178.146
2. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja		74.262	60.835
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(5.024.599)	(4.188.192)
1. Isplate dobavljačima i dati avansi		(958.230)	(864.290)
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi		(1.935.905)	(1.705.854)
3. Plaćene kamate		(2.000.558)	(1.401.586)
4. Porez na dobitak		(77.683)	(41.137)
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda		(52.223)	(175.325)
III Neto tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		(4.925.730)	(3.949.212)
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		133.834.997	119.725.454
2. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)		126.377.859	114.091.083
3. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja		7.141.891	5.634.371
4. Primljene dividende		315.247	
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(198.985.039)	(143.773.088)
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)		(82.552)	(252.120)
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina i opreme		(143.062)	(143.239)
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)		(198.759.425)	(143.377.729)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja		(65.150.042)	(24.047.634)
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		73.021.281	68.998.788
1. Uvećanje osnovnog kapitala		305.701	379.674
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)		72.715.580	68.619.114
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		(8.405.762)	(7.784.000)
1. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)		(8.405.762)	(7.784.000)
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja		64.615.519	61.214.788
D. NETO TOK GOTOVINE		(5.460.254)	33.217.943
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		44.679.816	11.461.873
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA		39.219.562	44.679.816

Napomene na stranama 8 do 55
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine**

1. OSNIVANJE I DJELATNOST

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu „IRFCG AD“) osnovan je 23. aprila 2010. godine, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17), i registrovan kod Privrednog suda u Podgorici pod brojem 4-0009175-001. Prava i dužnosti osnivača i jedinog vlasnika IRFCG AD vrši Vlada Crne Gore. Za obaveze IRFCG AD bezuslovno i neopozivo jamči država Crna Gora.

Zakonom je uređeno da se IRFCG AD osniva u cilju podsticanja i ubrzanja privrednog razvoja Crne Gore i to:

1. podrškom mikro, malim, srednjim i velikim preduzećima, i preduzetnicima;
2. podrškom infrastrukturnim projektima, projektima vodosnadbijevanja, i zaštite životne sredine;
3. finansiranjem projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
4. podsticanjem konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga;
5. podsticajem zapošljavanja;
6. izdavanjem garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokriće čine sredstva Garantnog fonda;
7. osiguranjem izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika;
8. kreditiranjem u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;
9. obavljanjem poslova vezanih za prodaju kapitala u portfoliju IRFCG AD,
10. obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, kao i
11. obavljanjem i drugih poslova utvrđenih zakonom.

Osnivački kapital IRFCG AD čini cjelokupni kapital Fonda za razvoj koji je umanjen za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“, br. 21/04 i 49/07). Osnivački kapital IRFCG AD čine i sredstva koja su usmjerena Direkciji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

IRFCG AD može biti član, osnivač i/ili akcionar, domaćih i međunarodnih finansijskih institucija, privrednih društava u Crnoj Gori i u inostranstvu, uz saglasnost osnivača, može koristiti međunarodne fondove, zaduživati se u Crnoj Gori i u inostranstvu na tržištu novca i kapitala, može da kupuje i prodaje hartije od vrijednosti, udjele, na domaćem i inostranom tržištu u svrhu obavljanja djelatnosti, u skladu sa zakonom i aktima poslovne politike IRFCG AD, uz saglasnost osnivača.

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnog fondu Crne Gore, sredstva za poslovanje IRFCG AD stiže:

1. iz prihoda ostvarenih poslovanjem;
2. prodajom akcija i udjela iz portfolija;
3. iz ostatka likvidacione ili stečajne mase, prodajom preostale imovine u slučaju likvidacije ili stečaja sprovedenog nad društvom u vlasništvu IRFCG AD;
4. iz dobiti društava u kojima IRFCG AD ima akcije ili udjele;
5. izdavanjem hartija od vrijednosti;
6. uzimanjem kredita i pozajmica u zemlji i inostranstvu, kao i primanjem donacija;
7. iz anuiteta (povraćaja glavnice) po osnovu investicione aktivnosti;
8. naplatom premija pri obavljanju poslova osiguranja izvoza, kao i
9. iz drugih izvora, u skladu sa Zakonom.

Kontrolu poslovanja IRFCG AD vrši Centralna banka Crne Gore. Dobit poslovne godine raspoređuje se u rezerve IRFCG AD.

Svoju djelatnost IRFCG AD obavlja u Podgorici, Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 126/1.

Na dan 31. decembra 2018. godine IRFCG AD ima 73 zaposlena (31. decembra 2017. godine: 69 zaposlenih).

Organi upravljanja IRFCG AD su Skupština akcionara, Odbor direktora i Izvršni direktor. Članove Odbora direktora bira Skupština akcionara. IRFCG AD ima i dva stalna Odbora: Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditno-garantni odbor.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza

Društvo ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja pojedinačne finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 52/16), propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje IRFCG AD, Zakonom o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) i osnovama za sastavljanje i prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza objelodanjenim u nastavku ove napomene.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, MRS i MSFI objavljeni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, moraju biti prevedeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore koji posjeduje pravo prevoda i objavljivanja istih, odobreno od strane Međunarodne federacije računovođa (IFAC). Dakle, samo MRS i MSFI zvanično prevedeni, odobreni i objavljeni od strane Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji zvanični prevodi su objavljeni za dio MRS koji su u primjeni od 1. januara 2009. godine, odnosno dio MSFI u primjeni od 1. januara 2013. godine, a koji obuhvata samo osnovni tekst standarda i interpretacije i ne uključuje osnove za zaključivanje, ilustrativne primjere, uputstva za primjenu, komentare, mišljenja i ostali materijal objašnjenja. Dodatno, navedeni prevod ne sadrži prevod Osnova za pripremu i prezentaciju finansijskih izvještaja. Takođe, izmjene i poboljšanja MRS-a nakon 1. januara 2009. godine, odnosno MSFI-a nakon 1. januara 2013. godine" nisu prevedeni niti objavljeni.

Kao što je objelodanjeno u napomeni 3.14 krediti su iskazani u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji na dan 31. decembra 2018. godine u visini odobrenog plasmana, umanjenoj za otplaćenu glavnica i obezvređenje koja se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG”, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za potencijalne gubitke, a ne za obračun obezvređenja stavki bilansne aktive.

Savjet Centralne banke Crne Gore je, na sjednici održanoj 27. novembra 2018. godine, donio Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD i Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD (Sl. list CG”, br. 79/18). Pomenute Odluke će se primjenjivati počev od 01. aprila 2019. godine, za prvi izvještajni period, prvi kvartal 2019. godine.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva (napomena 3.14) u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG”, br.34/11).

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS imaju na prezentaciju pojedinačnih finansijskih iskaza Društva, priloženi pojedinačni finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao pojedinačni finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi su pojedinačni u smislu da uključuju nekonsolidovane pozicije potraživanja, obaveza, rezultata poslovanja, promjena na kapitalu i novčanih tokova bez uključivanja zavisno pravno lice Turistički centar Durmitor – Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD. IRFCG AD je ove nekonsolidovane finansijske iskaze sastavilo na osnovu i prema zahtjevima regulative Crne Gore gdje su ulaganja u zavisna društva u ovim nekonsolidovanim finansijskim iskazima iskazana po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za eventualno obezvređenje. Do zakonskog roka IRFCG AD će sastaviti konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa zahtjevima lokalne regulative.

Pojedinačni finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konvencijom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama. Društvo je u sastavljanju ovih pojedinačnih finansijskih iskaza primjenjivalo računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3, koje su zasnovane na računovodstvenim i poreskim propisima Crne Gore.

Zvanična valuta u Crnoj Gori i izvještajna valuta Društva je Euro (EUR).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU POJEDINAČNIH FINANSIJSKIH ISKAZA I RAČUNOVODSTVENI METOD (nastavak)

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija pojedinačnih finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentirane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja pojedinačnih finansijskih iskaza, a budući stvarni rezultati mogu da se razlikuju od procijenjenih iznosa. Ove procjene se najvećim dijelom odnose na procjene korisnog vijeka upotrebe nekretnina, opreme i investicionih nekretnina, procjene obezvređenja dugoročnih i kratkoročnih finansijskih plasmana i potraživanja iz poslovnih odnosa i procjene rezervisanja za date garancije i sudske sporove.

2.3. Stalnost poslovanja

Priloženi pojedinačni finansijski iskazi za 2018. godinu sastavljeni su uz pretpostavku njegovog kontinuiranog nastavka poslovanja i ne sadrže korekcije, koje bi eventualno bile potrebne ukoliko IRFCG AD ne bude u mogućnosti da nastavi sa poslovanjem u skladu sa konceptom stalnosti poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi/rashodi od kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamata, i drugi troškovi pozajmljivanja evidentiraju se u korist, odnosno na teret iskaza o ukupnom rezultatu, obračunskog perioda na koji se odnose. Prihodi i rashodi po osnovu kamata se priznaju u iskazu o ukupnom rezultatu za sve instrumente, prema cijeni amortizacije uz primjenu metode efektivne kamatne stope. Pri izračunavanju efektivne kamatne stope, procjenjuju se gotovinski tokovi razmatrajući sve ugovorene uslove finansijskih instrumenata ali ne razmatraju se budući gubici po osnovu kreditnog rizika. Kalkulacije uključuju sve naknade i provizije plaćene ili primljene između ugovorenih strana koje su integralni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije i svih drugih premija ili popusta. Prihodi i rashodi po osnovu naknada za odobravanje kredita i garancija obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.2. Prihodi po osnovu učešća u dobiti - dividende

Primljene dividende evidentiraju se u iskazu o ukupnom rezultatu, u okviru finansijskih prihoda, u objavljenom iznosu, umanjene za porez po odbitku od 9%.

3.3. Prihodi po osnovu faktoring aranžmana

Prihodi po osnovu naknada i kamata po faktoring aranžmanima evidentiraju se u korist iskaza o ukupnom rezultatu obračunskog perioda na koji se odnose. Kod klasičnog faktoringa kamata i naknada se naplaćuju od klijenta na način da se umanjuje iznos koji se isplaćuje klijentu, dok se kod dobavljačkog faktoringa kamata i naknada naplaćuju od klijenta direktno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.4. Naknade zaposlenima

/i/ Doprinosi kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, IRFCG AD je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbijeduje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. IRFCG AD je obavezan da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati ovim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

/ii/ Obaveze po osnovu otpremnina

Dugoročne obaveze po osnovu otpremnina za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD, a na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.5. Prihodi i troškovi zakupa

Operativni zakup predstavlja zakup u kojem su značajan dio rizika i koristi povezani sa vlasništvom zadržani od strane zakupodavca.

Prihodi i troškovi zakupa iskazani su u izveštaju o ukupnom rezultatu u stvarno nastalim iznosima, odnosno primjenom proporcionalne metode, tokom trajanja ugovora o zakupu.

3.6. Pozitivne i negativne kursne razlike

Sva sredstva i obaveze u stranim sredstvima plaćanja su preračunati u EUR primjenom zvaničnih deviznih kurseva važećih na dan iskaza o finansijskoj poziciji objavljenih od strane Centralne banke Crne Gore. Poslovne promjene u stranim sredstvima plaćanja tokom godine preračunavaju se u EUR po zvaničnim deviznim kursovima važećim na dan poslovne promjene.

Pozitivne i negativne kursne razlike koje nastaju preračunom sredstava i obaveza iskazanih u stranim sredstvima plaćanja i preračunom transakcija u toku godine knjiže se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

3.7. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice.

Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti IRFCG AD iskazane u iskazu o ukupnom rezultatu uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica.

Kapitalni gubici mogu se prebijati sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini. Ako se i poslije izvršenog prebijanja sa kapitalnim dobitima ostvarenim u istoj godini pojavi kapitalni gubitak, poreski obveznik može prenijeti kapitalni gubitak na račun budućih kapitalnih dobitaka u narednih pet godina. Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.7. Porezi i doprinosi (nastavak)

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema iskazu o finansijskoj poziciji za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum iskaza o finansijskoj poziciji se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.8. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja se sastoje od softvera i licenci. Nakon početnog priznavanja, nematerijalna ulaganja se iskazuju u visini nabavne vrijednosti umanjene za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog umanjenja vrijednosti.

Troškovi koji se direktno mogu povezati sa određenim softverom i koji će generisati ekonomsku korist u periodu dužem od jedne godine, evidentiraju se kao nematerijalna ulaganja. Troškovi održavanja i razvoj kompjuterskih softvera se evidentiraju kao trošak u trenutku njihovog nastanka.

Nematerijalna ulaganja amortizuju se putem proporcionalne metode u roku od pet godina, uz korišćenje amortizacione stope od 20%.

IRFCG AD ne posjeduje nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom upotrebe.

3.9. Nekretnine i oprema

Nekretnine i oprema su materijalna sredstva koja IRFCG AD koristi u redovnom poslovanju, a čiji je očekivani korisni vijek upotrebe duži od jedne godine. Nekretnine i oprema su iskazani po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ukupnu akumuliranu amortizaciju i eventualne ukupne akumulirane gubitke zbog obezvređenja vrijednosti. Nabavna vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za sve troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Godišnje prilikom zaključenja poslovne godine, IRFCG AD procjenjuje se da li postoje indikatori obezvređenja nekretnina i opreme. Kod procjenjivanja, da li postoji indikator obezvređenja, uzima se u obzir sljedeće:

- tržišna vrijednost sredstva zbog protoka vremena smanjila se mnogo više od očekivane;
- javile su se značajne promjene u tehnološkom, tržišnom, privrednom ili pravnom okruženju;
- povećale su se tržišne kamatne stope, a ta povećanja će vjerovatno uticati na diskontnu stopu korišćenu kod obračuna upotrebne vrijednosti i suštinski smanjiti nadoknadivu vrijednost sredstva;
- ostali nagovještaji (dokazi o zastarjelosti ili fizičkoj oštećenosti sredstva, očekivane promjene korišćenja sredstava sa negativnim uticajem i drugi indikatori).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Nekretnine i oprema (nastavak)

Ako postoje takvi indikatori, IRFCG AD procjenjuje nadoknadivu vrijednost sredstava. Kao nadoknadiva vrijednost uzima se veća od fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje i upotrebne vrijednosti. Ukoliko je nadoknadiva vrijednost sredstava manja od njegove knjigovodstvene vrijednosti, knjigovodstvenu vrijednost sredstva bi trebalo smanjiti na njegovu nadoknadivu vrijednost. Takvo smanjenje je gubitak zbog obezvređenja, koji se priznaje u iskazu o ukupnom rezultatu.

Naknadni troškovi: troškovi zamjene djelova opreme (ugradnja novih rezervnih djelova), troškovi značajnijih adaptacija i generalnih popravki priznaju se kao povećanje sadašnje vrijednosti nekretnina i opreme ako je vjerovatno da će po tom osnovu doći do priliva budućih ekonomskih koristi i ako se ti troškovi mogu pouzdano izmjeriti. Troškovi nastali po osnovu tekućeg održavanja nekretnina i opreme: zamjena i ugradnja rezervnih djelova i potrošnog materijala, kao i troškovi svakodnevnih popravki opreme, smatraju se rashodom perioda u kom su nastali.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom rashodovanja ili prodaje nekretnina i opreme, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu kao dio ostalih poslovnih prihoda ili ostalih poslovnih rashoda.

3.10. Amortizacija

Obračun amortizacije za građevinske objekate, opremu i nematerijalna ulaganja se vrši primjenom odgovarajuće stope, uz upotrebu proporcionalne metode, kojom se vrijednost sredstava u potpunosti otpisuje tokom procijenjenog korisnog vijeka upotrebe.

Otpisivanje se vrši po stopama koje su zasnovane na preostalom korisnom vijeku upotrebe sredstava, procijenjenom od strane rukovodstva IRFCG AD i usvojenog od strane Odbora direktora IRFCG AD. Obračun amortizacije građevinskih objekata, opreme i nematerijalnih ulaganja počinje u trenutku kada sredstva postanu raspoloživa za korišćenje. Amortizacija prestaje da se obračunava na dan kada se sredstva klasifikuju kao raspoloživa za prodaju, ili na dan kada se isknjiže.

Osnovne godišnje stope amortizacije u primjeni tokom 2018. i 2017. godine su:

Glavne grupe opreme	Stopa amortizacije (%)	Stopa amortizacije koja se priznaje u poreskom bilansu (%)
<i>Građevinski objekti</i>	1,30	5,00
<i>Oprema</i>		
Računarska i ostala IT oprema	20,00	30,00
Vozila	15,50	15,00
Kancelarijska oprema	12,00	15,00
Ostala oprema	20,00	20,00

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, „Sl. list CG“, br.40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 61/13 i 55/16) amortizacija licenci, ostalih nematerijalnih ulaganja i građevinskih objekata za poreske svrhe obračunava se primjenom proporcionalnog metoda, odnosno opreme i aplikativnih softvera primjenom degresivnog metoda za cijeli period, bez obzira na datum aktivacije.

Oprema čija je pojedinačna nabavna vrijednost u vrijeme nabavke veća od EUR 300 a koristi se duže od jednog obračunskog perioda, svrstava se u opremu u skladu sa Pravilnikom o razvrstavanju osnovnih sredstava po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije („Sl. list RCG“, br. 28/02).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.11. Investicione nekretnine

Ulaganje u nekretnine namijenjene sticanju prihoda (investicione nekretnine) predstavlja ulaganje u imovinu koja se drži u cilju sticanja prihoda putem izdavanja u zakup ili od povećanja tržišne vrijednosti, ili i jedno i drugo, a ne za korišćenje ili prodaju u okviru redovnog poslovanja.

Investicione nekretnine se priznaju kao sredstva, kada su ispunjeni sljedeći kriterijumi:

- investicione nekretnine moraju ostvarivati ekonomske koristi;
- investicione nekretnine se koriste za izdavanje u zakup i donose zakupninu ili se prodaju i ostvaruju dobit;
- investicione nekretnine nijesu namijenjene za prodaju u bliskoj budućnosti u redovnom poslovanju;
- nabavnu vrijednost je moguće pouzdano izmjeriti.

Početno priznavanje investicionih nekretnina je po nabavnoj vrijednosti. Nabavna vrijednost predstavlja nabavnu cijenu i neposredno pripadajuće troškove nabavke.

Investicione nekretnine se naknadno vrednuju po njihovoj fer vrijednosti procijenjenoj od strane nezavisnog procjenjivača, a dobit ili gubitak proistekao iz promjene fer vrijednosti priznaje se u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

Dobici ili gubici koji se javljaju prilikom prodaje investicionih nekretnina, iskazuju se u iskazu o ukupnom rezultatu.

3.12. Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno (Stečena aktiva)

Nekretnine i zemljište koji su konstituisani kao sredstvo obezbjeđenja po odobrenim plasmanima i koje IRFCG AD stiže u postupku naplate spornih potraživanja priznaju se u poslovnim knjigama po nižoj od ukupne vrijednosti navedenih potraživanja i njihove procijenjene vrijednosti. Ove nekretnine i zemljište IRFCG AD iskazuje u okviru grupe "stalna sredstva namijenjena prodaji". Razlika između knjigovodstvene i prodajne vrijednosti se računovodstveno evidentira u momentu prodaje na teret ili u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

3.13. Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze IRFCG AD evidentira u pojedinačnom iskazu o finansijskoj poziciji od momenta kada je ugovornim odredbama vezan za instrument.

Metod efektivne kamatne stope

Metod efektivne kamatne stope je metod izračunavanja amortizovane vrijednosti finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza i alokacije prihoda po osnovu kamate ili rashoda po osnovu kamate na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili prilive (uključujući sve plaćene ili primljene naknade koja čini sastavni dio efektivne kamatne stope, troškova transakcije ili ostale premije ili popuste) tokom očekivanog vijeka trajanja finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je to izvodljivo, kraćeg perioda na sadašnju vrijednost finansijskih sredstava ili finansijskih obaveza.

Finansijska sredstva

IRFCG AD je finansijska sredstva klasifikovao u sljedeće kategorije: dugoročni finansijski plasmani u državne obveznice koje se drže do dospjeća, dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju, dugoročni finansijski plasmani u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica, finansijska sredstva utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu, krediti i potraživanja.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši klasifikaciju svojih ulaganja u momentu inicijalnog priznavanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijska sredstva (nastavak)

Finansijska sredstva prestaju da se priznaju kada IRFCG AD izgubi kontrolu nad ugovorenim pravima nad tim instrumentima, što se dešava kada su prava korišćenja instrumenata realizovana, istekla, napuštena ili ustupljena. Finansijska obaveza prestaje da se priznaje kada IRFCG AD ispuni obavezu ili kada je obaveza plaćanja predviđena ugovorom ukinuta ili istekla.

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospeljeća

Dugoročni finansijski plasmani koji se drže do dospeljeća predstavljaju nederivatna finansijska sredstva sa fiksnim i odredivim isplata i fiksnim dospeljećem, i za koja rukovodstvo IRFCG AD ima pozitivnu namjeru da ih drži do roka dospeljeća. Ulaganja koja se drže do dospeljeća su se odnosila na obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata emitovane od strane opština u Crnoj Gori i obveznice Fonda rada koje je emitovala Vlada Crne Gore.

Navedeni plasmani iskazivani su po amortizovanom trošku uz primjenu ugovorene kamatne stope (diskontni faktor) koji aproksimira efektivnoj kamatnoj stopi i umanjeni su za obezvređenja vrijednosti na osnovu procjene rukovodstva IRFCG AD o njihovoj vjerovatnoj naplativosti.

Na dan 31. decembra 2018. godine IRFCG AD ne iskazuje potraživanja po ovim finansijskim plasmanima, jer su u cjelosti naplaćena.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju

Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju obuhvataju hartije od vrijednosti koje nije moguće klasifikovati kao finansijska sredstva kojima se trguje ni kao finansijska sredstva koja se drže do dospeljeća i sastoje se od ulaganja u kapital (akcije) privrednih društava koja su registrovana kod Centralnog klirinško depozitarnog društva (CKDD) i ulaganja u kapital privrednih društava koja nisu registrovana kod CKDD. IRFCG AD navedena ulaganja drži određeni vremenski period do momenta privatizacije. Postupak promjene vlasništva se sprovodi u skladu sa odgovarajućim Planom privatizacije koji usvaja Vlada Crne Gore.

U skladu sa Zakonom o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji privrede Crne Gore („Sl. list CG“, br. 2/92, 17/92, 27/94, 30/94, 23/96, 73/10 i 40/11), pravni prethodnik IRFCG AD, Fond za razvoj Crne Gore, je učešća u kapitalu stekao bez naknade. Fond za razvoj je inicijalno vrednovao u svojim poslovnim knjigama navedena učešća u kapitalu kao dugoročne finansijske plasmane - finansijska sredstva raspoloživa za prodaju po procijenjenoj nominalnoj vrijednosti koja je bila izražena u DEM do 31. decembra 2001. godine, odnosno u EUR od 1. januara 2002. godine, u korist kapitala Fonda za razvoj koji je u cjelosti u državnom vlasništvu.

Osnivanjem Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore ove hartije od vrijednosti su po procijenjenoj vrijednosti sa stanjem na dan 31. januara 2010. godine postale dio osnivačkog kapitala IRFCG AD, osim učešća u kapitalu privrednih društava koja nisu registrovana kod CKDD i društava koja nemaju finansijske iskaze, za koje procjena fer vrijednosti nije vršena zbog nedostatka podataka.

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine iskazani su po pravičnoj vrijednosti na osnovu procjene izvršene od strane rukovodstva u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti („Sl. list CG“, br.34/11). Procjena je izvršena korišćenjem 4 kriterijuma i to:

1. Kriterijum kontrole
2. Kriterijum utrživosti
3. Kriterijum strukture kapitala - % neto imovine
4. Kriterijum finansijskog rezultata - % neto marže.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Dugoročni finansijski plasmani u hartije od vrijednosti raspoloživi za prodaju (nastavak)

Nakon analize četiri navedena kriterijuma, vrši se obračun finalnog multiplikatora u zavisnosti od procentualnog učešća državnog kapitala u ukupnom kapitalu društva:

1. ukoliko državni paket akcija iznosi manje od 25% ukupnih emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „manjinski paket“ obračunava finalni multiplikator isključivo po kriterijumu utrživosti akcija na berzama kapitala;
2. ukoliko državni paket akcija iznosi preko 25% od ukupno emitovanih akcija nekog privrednog društva, onda se za taj „većinski paket“ obračunava finalni multiplikator zbrajajući pojedinačne multiplikatore po kriterijumima kontrole, strukture kapitala i finansijskog rezultata.

Osnovica za primjenu finalnog multiplikatora je prosječna ponderisana vrijednost između:

1. Tržišne cijene akcija na dan 31. decembra i
2. Prosječne cijene akcija u periodu 1. januara do 31. decembra.

Kao ponder je uzet kriterijum odstupanja tržišne cijene na dan 31. decembra od prosječne godišnje cijene.

Procijenjena fer vrijednost jedne akcije se dobija množenjem prosječne ponderisane cijene akcija i obračunatog finalnog multiplikatora.

Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju IRFCG AD evidentira kroz ukupan ostali rezultat na kapitalu, u okviru revalorizacionih rezervi - Nerealizovani gubici i dobiti po osnovu svođenja finansijskih sredstava raspoloživih za prodaju, sve do trenutka prodaje kada se dobit ili gubitak po osnovu prodaje priznaje u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, bez obzira da li fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju bilježe dugotrajan odnosno materijalno značajan pad vrijednosti. Navedeni računovodstveni tretman je usaglašen sa članom 17. Zakona o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore.

Otpis ulaganja u hartije od vrijednosti raspoloživih za prodaju vrši se u cjelosti za akcije privrednih društava koja su trajno prestala sa poslovanjem ili za koja je okončan postupak stečaja. Djelimičan otpis dugoročnih finansijskih plasmana vrši se za akcije privrednih društava kod kojih je došlo do smanjenja akcijskog kapitala po osnovu pokrića gubitaka iz poslovanja u skladu sa Odlukom Skupštine akcionara navedenih privrednih društava.

Prihodi od prodaje stečajne mase privrednih društava koja su prestala sa poslovanjem, odnosno privrednih društava kod kojih je obezvređenje vrijednosti plasmana izvršeno u cjelosti, priznaju se u trenutku naplate u korist iskaza o ukupnom rezultatu.

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u kapital drugih pravnih lica se odnosi na učešće u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva. Investicije u instrumente kapitala koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano odmjeriti i derivati koji su povezani sa njima, IRFCG AD odmjerava po nabavnoj vrijednosti.

Ulaganja u kapital pridruženih i zavisnih pravnih lica

Pridružena i zavisna pravna lica predstavljaju ona društva u kojima IRFCG AD ima udio u vlasništvu između 20% i 50%, odnosno veće od 50%, respektivno, ili u kojima ima značajan uticaj. Učešća u kapitalu pridruženih i zavisnih pravnih lica iskazana su po istorijskoj nabavnoj vrijednosti.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Ukoliko postoji indikacija da za navedena ulaganja postoji obezvređenje, nadoknadivi iznos te imovine se procjenjuje kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Ukoliko je nadoknadivi iznos procijenjen kao niži od vrijednosti prikazane u finansijskim iskazima, vrijednost ulaganja se smanjuje do svoje nadoknadive vrijednosti i priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

IRFCG AD je na dan 31. decembar 2018. godine uvrдио da ne postoje objektivni dokazi obezvređenja ulaganja u zavisno društvo TC Durmitor d.o.o. Žabljak, odnosno da je nadoknadivi iznos ulaganja u kapital zavisnog pravnog lica veći od knjigovodstvene vrijednosti. IRFCG AD smatra da iznosi u priloženim pojedinačnim finansijskim iskazima, a koji se odnose na ulaganja u kapital zavisnog pravnih lica odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja.

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu

Finansijska sredstva - utvrđena po fer vrijednosti preko iskaza o ukupnom rezultatu predstavljaju obveznice stare devizne štednje emitovane od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Navedene obveznice kotirane su na berzi i njihova fer vrijednost se pouzdano može odrediti. Efekat svođenja na fer vrijednost IRFCG AD evidentira u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu. Naplata potraživanja po ovim obveznicama okončana je 2017. godine, po dospijeću.

Kreditni

Kreditni odobreni od strane IRFCG AD evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita. Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnica i obezvređenje koja se procjenjuje primjenom procenata definisanih za obračun rezervacija na klasifikacione grupe i podgrupe (A, B1, B2, C1, C2, D, E kategorije) po metodologiji koju je propisala Centralna banka Crne Gore - Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“, br. 22/12, 55/12, 57/13, 44/17 i 82/17), a koji se po pomenutoj Odluci koristi za rezervacije za procijenjene gubitke, a ne za obračun obezvređenja stavki bilansne aktive. Navedenom Odlukom utvrđeni su: elementi upravljanja kreditnim rizikom, minimalni kriterijumi i način klasifikacije stavki aktive i vanbilansa po osnovu kojih je IRFCG AD izložen kreditnom riziku, kao i način utvrđivanja minimalnih rezervacija za pokriće potencijalnih gubitaka koji proizilaze iz izloženosti IRFCG AD kreditnom riziku.

IRFCG AD jednom mjesečno vrši klasifikaciju stavki aktive, po osnovu kojih je izložen riziku neispunjavanja obaveza dužnika, i stavki vanbilansa koje za IRFCG AD predstavljaju potencijalne obaveze.

U zavisnosti od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka IRFCG AD stavke aktive i vanbilansa klasifikuje u klasifikacione grupe A-E.

- kategorija A (dobra aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje se procjenjuje da će u skladu sa ugovorom biti u cjelosti naplaćene;
- kategorija B (aktiva sa posebnom napomenom) – sa podkategorijama B1 i B2 u koje se klasifikuju stavke za koje postoji niska vjerovatnoća ostvarivanja gubitka ali koje zahtijevaju posebnu pažnju, jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu naplate;
- kategorija C (substandardna aktiva) – sa podkategorijama C1 i C2 i za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju naplatu;
- kategorija D (sumnjiva aktiva) – u koju se klasifikuju stavke za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost zajmoprimca i vrijednost i mogućnost realizacije sredstava obezbjeđenja, malo vjerovatna;
- kategorija E (gubitak) – u koju se klasifikuju stavke koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplative u neznatnom iznosu.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Kreditni (nastavak)

IRFCG AD primjenjuje sljedeće procenat rezervacija po danima kašnjenja i kategorijama rizičnosti:

	2018.		2017.	
	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja	Procenat rezervacija	Dani kašnjenja
A	0%	<30	0%	<30
B1	2%	31-60	2%	31-60
B2	7%	61-90	7%	61-90
C1	20%	91-150	20%	91-150
C2	40%	151-270	40%	151-270
D	70%	271-365	70%	271-365
E	100%	>365	100%	>365

Rezervacije obračunate primjenom navedenih kriterijuma se knjiže na teret rashoda poslovanja i predstavlja odbitnu stavku vrijednosti kredita.

Zakonom o Investiciono-razvojnog fondu Crne Gore („Sl. list CG”, br. 88/09, 40/10 i 80/17) regulisana je obaveza IRFCG AD da se prilikom upravljanja rizicima pridržava minimalnih standarda za upravljanje rizicima (Sl. list CG”, br. 79/18), a koje je za IRFCG AD propisala Centralna banka Crne Gore, a čija primjena počinje od 2019. godine.

Dugoročni krediti dati zaposlenima

Dugoročni krediti dati zaposlenima inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva. IRFCG AD naknadno utvrđuje ispravku vrijednosti na osnovu diskontovanja očekivanih budućih novčanih tokova primjenom efektivnog prinosa u trenutku odobravanja finansijskog instrumenta.

Potraživanja po osnovu faktoringa

Potraživanja po osnovu faktoringa inicijalno se vrednuju po nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu fer vrijednost date naknade za sticanje sredstva - ustupljenog potraživanja.

IRFCG AD ima pravo da otkupljuje potraživanja sa i bez prava regresa. IRFCG AD pretežno otkupljuje potraživanja sa pravom regresa. Pravo regresa, obezbjeđuje pravo IRFCG AD da, u slučaju postojanja objektivnih dokaza da IRFCG AD neće biti u stanju da naplati sve iznose koje potražuje od dužnika, naplatu potraživanja zahtijeva od ustupioca potraživanja. Ukoliko je ustupljeno potraživanje bez prava regresa IRFCG AD preuzima odgovornost za naplatu potraživanja od dužnika.

Nakon inicijalnog priznavanja, ulaganja u otkupljena potraživanja se vrednuju po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za izvršene naplate do datuma iskaza o finansijskoj poziciji i za rezervisanja po osnovu umanjenja vrijednosti.

IRFCG AD u poslovnim knjigama iskazuje i potraživanja od klijenata po osnovu dobavljačkog faktoringa, u vrijednosti izmirenih obaveza prema klijentovim dobavljačima. Ova potraživanja se naplaćuju u skladu sa unaprijed pripremljenim planovima dospijeca. U cilju obezbjeđenja ovih potraživanja IRFCG AD ugovara sredstva obezbjeđenja, u skladu sa politikom kolateralna, hipoteke, zaloge, mjenice, bankarske garancije i drugo.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Potraživanja po osnovu faktoringa (nastavak)

IRFCG AD na svaki datum bilansa procjenjuje postoje li objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti faktoring potraživanja. Vrijednost faktoring potraživanja je umanjena samo ako postoje objektivni dokazi umanjenja vrijednosti kao rezultat jednog ili više događaja koji su nastupili nakon početnog priznavanja (događaj nastanka gubitka) i ako taj događaj (ili događaji) nastanka gubitka ima uticaj na procijenjene buduće novčane tokove koji se može pouzdano procijeniti. Značajne finansijske poteškoće dužnika i ustupioca potraživanja (dužnika po osnovu regresnog prava), vjerovatnoća da će dužnik otići u stečaj ili finansijsko restrukturiranje i neplaćanje smatraju se objektivnim dokazima da je došlo do obezvređenja. Iznos rezervisanja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti faktoring potraživanja i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova. Knjigovodstvena vrijednost faktoring potraživanja se umanjuje korišćenjem računa obezvređenja, a iznos gubitka se priznaje na teret iskaza o ukupnom rezultatu.

U skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost („Sl. list CG”, br. 65/01, 12/02, 38/02, 72/02, 21/03, 76/05, 04/06, 16/07, 73/10, 40/11, 29/13, 09/15, 53/16, 1/17 i 50/17), IRFCG AD je obveznik PDV po osnovu prihoda od naknada po ugovoru o faktoringu. U skladu sa navedenim, IRFCG AD je stekao pravo na odbitak srazmjernog dijela ulaznog PDV-a (saglasnost dala Poreska uprava na osnovu člana 38. Zakona o PDV-u). Odbitni dio PDV-a izračunava se na osnovu procentualnog učešća oporezivog prometa u ukupnom prometu. Utvrđuje se iskustveno, na osnovu prethodnog perioda, i primjenjuje tokom godine.

Gotovinski ekvivalenti i gotovina

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčana sredstva u blagajni, na računima kod poslovnih banaka koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti. Gotovinski ekvivalenti su kratkoročna, visoko likvidna ulaganja koja se brzo pretvaraju u poznate iznose gotovine i nisu pod značajnim uticajem rizika promjena vrijednosti. Gotovinske ekvivalente predstavljaju i kratkoročno oročeni depoziti kod poslovnih banaka. U iskazu o tokovima gotovine IRFCG AD iskazuje prilive i odlive po osnovu finansijskih plasmana (osnovne djelatnosti) u okviru „tokova gotovine iz aktivnosti investiranja”.

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze inicijalno se mjere po fer vrijednosti umanjenoj za sve troškove transakcija. Finansijske obaveze se naknadno odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti korišćenjem metoda efektivne kamatne stope.

IRFCG AD isknižava finansijske obaveze, kada i samo kada su obaveze IRFCG AD izmirene, otpisane ili su istekle.

Obaveze po osnovu faktoringa

Obaveze po osnovu faktoringa predstavljaju iznose obaveza prema ustupiocima potraživanja za otkupljena potraživanja. Prilikom inicijalnog priznavanja priznaju se po ugovorenoj vrijednosti otkupljenih potraživanja i umanjuju za izvršene uplate. Po naplati pripadajućeg faktoring potraživanja od dužnika, preostali iznos (10% do 20%) plativ je ustupiocu potraživanja.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.13. Finansijski instrumenti (nastavak)

Primjena novih MSFI

U julu 2014. godine Odbor za MRS je objavio novi MSFI 9 – Finansijski instrumenti, koji zamjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. MSFI 9 zagovara novi pristup klasifikaciji i mjerenju finansijskih sredstava, novi model očekivanih kreditnih gubitaka i dopunjuje zahtjeve obračunavanja zaštite od rizika. Na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u poslovanju Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD, Centralna banka Crne Gore je propisala primjenu ovog standarda počev od 2019. godine.

Sa stanovišta klasifikacije i mjerenja, novi standard zahtijeva da se sva dužnička finansijska sredstva klasifikuju sa stanovišta poslovnog modela upravljanja i karakteristika njihovih ugovorenih novčanih tokova u jednu od sledećih kategorija odmjeravanja: amortizovana vrijednost, fer vrijednost kroz ostali ukupni rezultat (FVOCI) ili fer vrijednost kroz iskaz o ukupnom rezultatu (FVTPL). Finansijska sredstva se odmjeravaju po amortizovanoj vrijednosti ako se drže u okviru poslovnog modela čiji je cilj da se finansijska sredstva drže radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate. Finansijska sredstva se odmjeravaju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat ako se drže u okviru poslovnog modela čiji cilj se ostvaruje kako kroz prikupljanje ugovorenih novčanih tokova tako i kroz prodaju finansijskih sredstava, gdje njihovi ugovoreni novčani tokovi predstavljaju isključivo plaćanja glavnice i kamate. Sva ostala finansijska sredstva se klasifikuju po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

Za vlasničke finansijske instrumente koji nisu namijenjeni trgovanju postoji mogućnost klasifikacije i mjerenja po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat bez mogućnosti kasnije reklasifikacije kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

U dijelu klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza standard ne zahtijeva promjenu u odnosu na MRS 39, sa izuzetkom priznavanja efekata vlastitog kreditnog rizika u ukupnom ostalom rezultatu za obaveze, koje su priznate po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu.

MSFI 9 zahtijeva prelazak sa modela priznavanja nastalih kreditnih gubitaka, za koje postoje dokazi, na model očekivanih kreditnih gubitaka.

Na osnovu analize poslovnog modela i analize karakteristika novčanih tokova IRFCG AD procjenjuje sljedeće:

- najveći dio kredita i potraživanja, kao i dužničkih hartija od vrijednosti, će se i dalje mjeriti po amortizovanoj vrijednosti;
- vlasničke hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju i dalje će se mjeriti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;

IRFCG AD je, na sjednici Odbora direktora, održanoj 04. maja 2018. godine, usvojio Pravilnik o primjeni metodologije za obračun umanjenja vrijednosti finansijske imovine u skladu sa MSFI 9.

Metodologija definiše: indikatore default-a, određivanje faza (stage-ing) portfolija, segmentaciju portfolija, kalibraciju vjerovatnoće default-a (PD), obračun očekivanih gubitaka (ECL).

Na dan 31. decembra 2018. godine IRFCG AD je u postupku obračuna finalnih efekata prve primjene standarda i uticaja na kapital. Na dan 31. januar 2019. godine IRFCG AD je obračunao i proknjižio prve efekte primjene Metodologije.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.14. Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Rezervisanja se priznaju i vrše kada IRFCG AD ima zakonsku ili ugovorenu obavezu kao rezultat prošlih događaja i kada je vjerovatno da će doći do odliva resursa kako bi se izmirila obaveza i kada se može pouzdano procijeniti iznos obaveze. Rezervisanja za sudske sporove formiraju se u iznosu koji odgovara najboljoj procjeni rukovodstva IRFCG AD u pogledu izdataka koji će nastati da se takve obaveze izmire.

IRFCG AD procjenjuje mogući nepovoljni razvoj događaja kao rezultat zbivanja u prošlosti i ukoliko je vjerovatnoća preko 50% da će sudski spor biti izgubljen, IRFCG AD vrši rezervisanje kojim se u cjelini obezbjeđuje iznos potencijalne obaveze po osnovu negativnog razrješenja sudskog spora.

Potencijalne obaveze se ne priznaju u finansijskim iskazima. Potencijalne obaveze se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, osim ako je vjerovatnoća odliva resursa koji sadrže ekonomske koristi veoma mala.

IRFCG AD ne priznaje potencijalna sredstva u finansijskim iskazima. Potencijalna sredstva se objelodanjuju u napomenama uz finansijske iskaze, ukoliko je priliv ekonomskih koristi vjerovatan.

3.15. Adekvatnost kapitala

U skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17) na osnivanje, poslovanje i kontrolu rada IRFCG AD se ne primjenjuju odredbe zakona kojima se uređuje osnivanje, poslovanje i kontrola rada banaka.

Savjet Centralne banke Crne Gore je donio, na sjednici održanoj 27.11.2018. godine, Odluku o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore AD. Odluka će se primjenjivati počev od 01. aprila 2019. godine, za prvi izvještajni period, prvi kvartal 2019. godine.

Kontrolu usklađenosti poslovanja sa propisima i odlukama koje su definisane za IRFCG AD, vršiće Centralna banka Crne Gore u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17).

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Poslovna politika IRFCG AD je da objelodani informacije o pravičnoj vrijednosti aktive i pasive za koju postoje zvanične tržišne informacije i kada se pravična vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti.

Pravičnu vrijednost nije uvijek moguće pouzdano utvrditi u odsustvu aktivnog tržišta i u uslovima postojanja problema nedovoljnog tržišnog iskustva, nedovoljne stabilnosti i likvidnosti kod kupovine i prodaje potraživanja i ostale finansijske aktive i pasive, i u situaciji kada zvanične tržišne informacije nisu u svakom trenutku raspoložive.

Rukovodstvo IRFCG AD vrši procjenu rizika, i u slučajevima kada ocijeni da vrijednost po kojoj se imovina vodi u poslovnim knjigama ne može biti i realizovana, vrši obezvređenje. Po mišljenju rukovodstva IRFCG AD, iznosi objelodanjeni u ovim finansijskim iskazima odražavaju vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja u skladu sa računovodstvenim i drugim propisima u Crnoj Gori.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

4. PRIHODI OD PRODAJE

	(Iznosi uEUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
	<hr/>	<hr/>
Prihodi od kamata po osnovu:		
- oročenih depozita	302.452	203.733
- odobrenih kredita	5.804.405	4.510.594
- odobrenih kredita zaposlenima	54.933	53.209
- obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	4.912	14.136
- obveznica Fonda rada	-	1.123
- depozita po viđenju	2.394	3.969
- zatezne kamate	653.044	337.174
- faktoringa	511.489	635.845
	<hr/>	<hr/>
	7.333.629	5.759.783
Prihodi od naknada po osnovu:		
- faktoringa	215.568	287.309
- direktno odobrenih kredita	175.012	128.571
	<hr/>	<hr/>
	390.580	415.880
	<hr/>	<hr/>
	7.724.209	6.175.663

5. OSTALI POSLOVNI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
	<hr/>	<hr/>
Prihodi od zakupa	19.800	19.800
Prihodi od prodaje stečene aktive (napomena 19)	-	20.000
Prihodi po osnovu povraćaja poreskih dažbina – konsolidovana poreska prijava	31.325	-
Ostali prihodi	11.314	5.161
	<hr/>	<hr/>
	62.439	44.961

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

6. TROŠKOVI ZARADA NAKNADA ZARADA I OSTALI LIČNI RASHODI	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Troškovi neto zarada	991.551	932.469
Troškovi poreza na zarade i naknade zarada	176.332	167.450
Troškovi doprinosa na zarade na teret zaposlenog	361.122	340.277
Troškovi doprinosa na zarade na teret poslodavca	180.148	166.550
Bruto naknade Odbora direktora	28.601	32.333
Bruto naknade ugovora o djelu	8.312	14.370
Ostali lični rashodi	56.590	40.450
	1.802.656	1.693.899
7. TROŠKOVI AMORTIZACIJE I REZERVISANJA	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Troškovi amortizacije (napomena 15):		
- nematerijalne imovine	10.376	3.631
- nekretnina i opreme	89.110	71.059
	99.486	74.690
Troškovi rezervisanja za beneficije zaposlenih (napomena 24)	2.898	167
	102.384	74.857
8. OSTALI POSLOVNI RASHODI	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Troškovi sponzorstava i pomoći koje odobrava Odbor direktora	192.460	187.750
Troškovi održavanja	40.623	47.534
Troškovi telefona i ostalih PTT usluga	24.965	25.208
Troškovi reprezentacije	35.976	34.137
Troškovi platnog prometa	50.354	48.319
Troškovi stručnih usluga	151.536	121.798
Troškovi oglasa, stručne literature i usavršavanja	7.703	13.732
Troškovi reklame i propagande	121.891	79.132
Troškovi taksi, sudskih naknada i članarina	43.854	27.820
Troškovi poreza po odbitku i drugih poreza	-	126.105
Troškovi zakupa poslovnog prostora	24.215	23.918
Troškovi službenih putovanja	38.927	38.390
Drugi poslovni rashodi	110.365	98.190
	842.868	872.033

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

9. FINANSIJSKI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Prihodi od dividende – AD „13. Jul Plantaže“	315.247	-
Prihodi od prodaje akcija Transservisa	-	3.343
	315.247	3.343

10. FINANSIJSKI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Rashodi kamata i naknada po osnovu primljenih kredita	2.131.986	1.476.934
Trošak kamata po kreditu Razvojne banke Savjeta Evrope	4.728	-
	2.136.714	1.476.934

11. OSTALI PRIHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2018.	2017.
Prihodi od ukidanja rezervisanja za sudske sporove	587.670	-
Prihodi od ukidanja rezervisanja za otpremnine	30.383	1.087
Prihodi od ukidanja rezervisanja za jubilarne nagrade	-	-
Prihodi od naplate otpisanog potraživanja iz stečajne mase	13.383	-
Prihodi od sticanja investicionih nekretnina (napomena 19)	-	29.875
Prihodi od procjene investicionih nekretnina (napomena 16)	-	64.100
Prihodi od prodaje hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	19.523
	631.436	114.585
Drugi prihodi	10.508	6.751
	641.944	121.336

Dana, 29. januara 2018. godine, Tužilac- SIA Multikapitals Letonija, u sporu protiv Vlade Crne Gore, Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, povukao je tužbu čime je sudski spor okončan. Ovim su se stekli uslovi za ukidanje rezervacije po ovom sudskom sporu, u iznosu EUR 337.670.

Vrhovni sud Crne Gore je dana 14.02.2018. godine potvrdio presudu Privrednog suda Crne Gore, čime je odbijen tužbeni zahtjev tužioca „Ljetopis“ Doo Podgorica (ranije „General comerce“ doo Podgorica), u sporu protiv Vlade Crne Gore, Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Ovim su se stekli uslovi za ukidanje rezervacije po ovom sudskom sporu, u iznosu EUR 250.000.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

12. OSTALI RASHODI

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Troškovi rezervacije na glavnici direktnih kredita (napomena 18b)	1.514.085	844.897
Troškovi rezervacije na glavnici posredničkih kredita (napomena 18b)	468.022	-
Troškovi rezervacije na glavnici faktoring aranžmana (napomena 20)	735.185	-
Troškovi rezervacije na kamatu –direktni krediti (napomena 20)	43.413	25.545
Troškovi rezervacije na kamatu –faktoring aranžmani (napomena 20)	201.797	-
Troškovi rezervacije na glavnici-depoziti po viđenju (napomena 22)	64.491	-
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stečene aktive (napomena 19)	-	1.875
Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti stambenih kredita zaposlenima sa prosječnom stopom plasiranja	13.603	33.641
Gubici od prodaje investicione nekretnine (napomena 16)	31.100	-
Gubici po osnovu prodaje stečene aktive (napomena 19)	-	7.700
Drugi rashodi	8.195	11.480
	<u>3.079.891</u>	<u>925.138</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

13. POREZ NA DOBIT

a) Komponente poreza na dobit

	(Iznosi u EUR)	
	Godina koja se završava 31. decembra 2018.	2017.
Tekući porez	6.497	109.008
Odloženi porez	6.407	8.923
	12.904	117.931

b) Usaglašavanje iznosa poreza na dobit i proizvoda rezultata poslovanja prije oporezivanja i propisane poreske stope

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Dobitak u iskazu o ukupnom rezultatu prije oporezivanja	723.200	1.238.117
Poreska stopa 9%	65.088	111.431
Rashodovanja i obezvređenja vrijednosti koja se ne priznaju u poreske svrhe	8.592	4.320
Prihodi koji se ne priznaju	(28.372)	-
Oprema do EUR 300 koja se ne priznaje u poreske svrhe	306	2.180
	45.614	117.931
Efektivna poreska stopa	6,30%	9,53%
Poresko konsolidovanje	(32.710)	-
	12.904	117.931

c) Odložene poreske obaveze

	(Iznosi u EUR)		
	Stanje na dan 1. januara	Uticaj na Iskaz o ukupnom rezultatu	Stanje na dan 31. decembra
2017. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi			
	21.344	8.923	30.267
	21.344	8.923	30.267
2018. godina			
Odožene poreske obaveze koje se odnose na:			
Privremene razlike na:			
nematerijalnim ulaganjima,			
nekretninama i opremi			
	30.267	6.407	36.674
	30.267	6.407	36.674

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između osnovice po kojoj se nematerijalna ulaganja, nekretnine i oprema priznaju u poreskom bilansu i iznosa po kojima su ta sredstva iskazana u finansijskim iskazima IRFCG AD.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

14. ZARADA PO AKCIJI

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Neto dobit iz redovnog poslovanja	710.296	1.120.186
Ponderisan broj izdatih običnih akcija	104.987.105	104.621.796
Osnovna zarada po akciji		
- iz redovnog poslovanja	<u>0,0067</u>	<u>0,0107</u>
Neto iznos osnovne zarade po akciji	<u><u>0,0067</u></u>	<u><u>0,0107</u></u>

IRFCG AD ne posjeduje potencijalno razrijeđene akcije.

15. NEMATERIJALNA ULAGANJA, NEKRETNINE I OPREMA

	(Iznosi u EUR)				
	Građevinski objekti	Oprema	Investicije u toku	Ukupno	Nemateri- jalna ulaganja
<i>Nabavna vrijednost</i>					
Stanje 1. januara 2017. godine	1.079.609	375.046	15.800	1.470.455	185.791
Povećanja	521.120	122.823	-	643.943	21.726
Otuđenja i rashodovanja	-	(4.700)	-	(4.700)	-
Stanje 31. decembra 2017. godine	<u>1.600.729</u>	<u>493.169</u>	<u>15.800</u>	<u>2.109.698</u>	<u>207.517</u>
Stanje 1. januara 2018. godine	1.600.729	493.169	15.800	2.109.698	207.517
Povećanja	-	78.962	-	78.962	59.053
Otuđenja i rashodovanja	-	(17.301)	-	(17.301)	-
Stanje 31. decembra 2018. godine	<u>1.600.729</u>	<u>554.830</u>	<u>15.800</u>	<u>2.171.359</u>	<u>266.570</u>
<i>Ispravka vrijednosti</i>					
Stanje 1. januara 2017. godine	70.867	247.241	-	318.108	176.761
Amortizacija (napomena 7)	16.277	54.782	-	71.059	3.631
Otuđenja i rashodovanja	-	(4.033)	-	(4.033)	-
Stanje 31. decembra 2017. godine	<u>87.144</u>	<u>297.990</u>	<u>-</u>	<u>385.134</u>	<u>180.392</u>
Stanje 1. januara 2018. godine	87.144	297.990	-	385.134	180.392
Amortizacija (napomena 7)	20.809	68.301	-	89.110	10.376
Otuđenja i rashodovanja	-	(16.995)	-	(16.995)	-
Stanje 31. decembra 2018. godine	<u>107.953</u>	<u>349.296</u>	<u>-</u>	<u>457.249</u>	<u>190.768</u>
<i>Sadašnja vrijednost</i>					
31. decembra 2018. godine	<u>1.492.776</u>	<u>205.534</u>	<u>15.800</u>	<u>1.714.110</u>	<u>75.802</u>
31. decembra 2017. godine	<u>1.513.585</u>	<u>195.179</u>	<u>15.800</u>	<u>1.724.564</u>	<u>27.125</u>

IRFCG AD nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

16. INVESTICIONE NEKRETNINE

Kretanje na investicionim nekretninama u vlasništvu IRFCG AD, sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine, u iznosu od EUR 2.767.000 (31. decembra 2017. godine: EUR 3.093.000) prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Početno stanje godine	3.093.000	3.028.900
Prodaja u toku godine	(326.000)	-
Positivan efekat procjene (napomena 11)	-	64.100
	<u>2.767.000</u>	<u>3.093.000</u>

Odbor direktora IRFCG AD je dana 22.03.2018. godine donio Odluku o prodaji investicione nekretnine u vlasništvu, LN 504 KO Topla, Herceg Novi, čije je vrijednost u poslovnim knjigama EUR 311.000. Prilikom prodaje ostvaren je kapitalni gubitak u iznosu EUR 31.100 (napomena 12).

Odbor direktora IRFCG AD je dana 06.09.2018. godine donio Odluku o prodaji investicione nekretnine upisane u LN 909 KO Nedakuse, Bijelo Polje. Zemljište je prodato po cijeni koja odgovara vrijednosti u poslovnim knjigama, EUR 15.000.

Na nepokretnostima u Herceg Novom, u ulici Njegoševoj (vrijednost nepokretnosti EUR 304.000) evidentirana je zabilježba restitucije.

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
1. Bijelo Polje – Nedakusko polje	455.000	455.000
2. Bijelo Polje – Nedakusi i Ul. Slobodana Penezića	42.000	42.000
3. Podgorica – Novaka Miloševa	475.000	475.000
4. Podgorica – Bulevar Revolucije	828.000	828.000
5. Nikšić – Mokra njiva	364.000	364.000
6. Herceg Novi – Topla Hotel Metalurg	-	311.000
7. Herceg Novi – Ulica Njegoševa 269	304.000	304.000
8. Kupljena nepokretnost od Saveza civilnih invalida rata	99.000	99.000
9. Žabljak-Motički gaj- imovina stečena eksproprijacijom	200.000	200.000
10. Bijelo Polje – Nedakusi-zemljište	-	15.000
	<u>2.767.000</u>	<u>3.093.000</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Ulaganja u hartije od vrijednosti – akcije raspoložive za prodaju (napomena 17a)	7.394.654	7.880.310
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica (napomena 17b)	7.243.278	7.932.957
Ulaganja u kapital zavisnih privrednih društava (napomena 17c)	3.299.687	3.217.135
	17.937.619	19.030.402

17(a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Dugoročni finansijski plasmani – privredna društva koja su registrovana kod CKDD	81.677.431	81.705.617
Prodaja učešća u kapitalu	-	(28.186)
Minus: Obezvredjenje vrijednosti	<u>(74.282.777)</u>	<u>(73.797.121)</u>
	7.394.654	7.880.310
Dugoročni finansijski plasmani - privredna društva koja nisu registrovana kod CKDD	295.671	295.671
Minus: Obezvredjenje vrijednosti	<u>(295.671)</u>	<u>(295.671)</u>
	<u>7.394.654</u>	<u>7.880.310</u>

Privredna društva koja su registrovana kod CKDD

Fer vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana namijenjenih prodaji, procenat učešća IRFCG AD, u ukupnom kapitalu akcionarskih društava koja su registrovana kod CKDD i ukupan broj akcija u vlasništvu IRFCG AD prikazan je u pregledu koji slijedi:

	Broj akcija u vlasništvu Fonda	Učešće IRFCG AD %	31. decembra 2018. godine	31. decembra 2017. godine
13. jul Plantaže AD, Podgorica	39.844.589	22,23	4.067.260	4.448.666
Institut Simo Milošević AD, Igalo	90.411	23,65	2.342.076	1.987.132
HTP Ulcinjska rivijera AD, Ulcinj	116.567	7,65	492.854	854.081
Barska plovidba AD, Bar	371.465	16,16	-	60.505
Marina AD, Bar	258.283	16,99	491.396	528.665
Društvo za izvođenje građevinskih radova	1.227	14,47	-	-
Ostala privredna društva			<u>1.068</u>	<u>1.261</u>
			<u>7.394.654</u>	<u>7.880.310</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

17 (a) Dugoročni finansijski plasmani raspoloživi za prodaju (nastavak)

Privredna društva koja su registrovana kod CKDD (nastavak)

Promjene obezvređenja vrijednosti dugoročnih finansijskih plasmana – privrednih društava koja su registrovana kod CKDD prikazane su u sljedećoj tabeli:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembra 2018.	31. decembra 2017.
Stanje na početku godine	73.797.121	73.524.661
Svođenje na tržišnu fer vrijednost	485.656	272.460
Stanje na kraju godine	<u>74.282.777</u>	<u>73.797.121</u>

Privredna društva koja nisu registrovana kod CKDD

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
„Bitek“ DD, Biševo	264.598	264.598
Ostala društva	31.073	31.073
	295.671	295.671
Minus: Obezvređenje vrijednosti	<u>(295.671)</u>	<u>(295.671)</u>
	<u>-</u>	<u>-</u>

17 (b) Ulaganja u kapital drugih pravnih lica

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Javno preduzeće „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva	7.932.957	7.932.957
Ostala društva	31.078	31.078
	7.964.035	7.964.035
Minus: Obezvređenje vrijednosti	<u>(720.757)</u>	<u>(31.078)</u>
	<u>7.243.278</u>	<u>7.932.957</u>

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 14. februara 2008. godine i Protokola o finansiranju i upravljanju projektom održivog razvoja turizma u Crnoj Gori, Upravni odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je 17. marta 2008. godine donio Odluku o ulaganju u kapital Javnog preduzeća „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“, Budva u iznosu od EUR 5.400.000.

Upravni odbor JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva je 3. novembra 2010. godine donio odluku o raspodjeli dobiti iz 2008. i 2009. godine srazmjerno učešćima u kapitalu, u skladu sa kojim je novčani ulog IRFCG AD srazmjerno povećan za EUR 532.957. U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore od 2. decembra 2010. godine Odbor direktora IRFCG AD je 14. decembra 2010. godine donio Odluku o povećanju udjela u JP „Regionalni vodovod crnogorsko primorje“ Budva u iznosu EUR 2.000.000.

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj dana 10. novembra 2017. godine, donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje“ („Sl. list CG“ br. 79/17). Pitanje statusa uloga IRFCG AD, u novoosnovanom Društvu, biće regulisano u skladu sa zakonom.

Odbor direktora IRFCG AD je dana 22. juna 2019. godine donio Odluku, o ispravci vrijednosti uloga u društvu JP Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje Budva, u iznosu od EUR 689.679, na osnovu dostupnih informacija o potencijalnim negativnim efektima koje na kapital Društva, mogu imati prvenstveno spor sa preduzećem Štrabag AG Austrija, kao i druga sporna pitanja).

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

17. UČEŠĆA U KAPITALU (nastavak)

17 (c) Ulaganja u kapital zavisnih pravnih lica

		31. decembar	(Iznosi u EUR)
	Učešće	2018.	31. decembar
		2017.	
Turistički centar Durmitor doo, Žabljak	100%	3.299.687	3.217.135
		<u>3.299.687</u>	<u>3.217.135</u>

IRFCG AD je na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore od 24. oktobra 2013. godine i Odluke Skupštine akcionara od 29. oktobra 2013. godine, osnovao društvo sa ograničenom odgovornošću 100% u vlasništvu IRFCG AD „Turistički Centar Durmitor“ - Žabljak uplatom osnivačkog kapitala u iznosu EUR 200.000. IRFCG AD je u toku 2014. godine a u skladu sa odlukom Odbora direktora od 13. decembra 2013. godine izvršio prenos imovine kao nenovčani ulog u iznosu od EUR 1.823.867. U skladu sa odlukom odbora direktora od 31. jula 2014. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 54.496. Na osnovu zaključaka Vlade Crne Gore na sjednici od 4. decembra 2014. godine Odbor direktora IRFCG AD je 19. decembra 2014. godine donio odluku o dodatnom povećanju kapitala za iznos od EUR 115.000. Sredstva za ovo povećanje obezbijedila je Vlada Crne Gore i ova sredstva su prenešena IRFCG AD.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 02. aprila 2015. i 02. jula 2015. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 59.000, odnosno EUR 414.653 (ukupno EUR 473.653).

U skladu sa odlukom Odbora direktora IRFCG AD, od 12. jula 2016. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 298.000.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 31. avgusta 2017. godine i 21. decembra 2017. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 206.070 EUR i EUR 46.050.

U skladu sa odlukama Odbora direktora IRFCG AD, od 28. juna 2018. godine i 17. decembra 2018. godine izvršeno je povećanje kapitala AD „Turistički Centar Durmitor“ u iznosu od EUR 51.752 EUR i EUR 30.800.

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
		2017.
Dugoročne državne obveznice (napomena 18a)	-	-
Dugoročni krediti (napomena 18b)	190.739.792	132.227.035
Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (napomena 18c)	1.007.615	1.002.007
Dugoročni zakup stečene aktive	22.487	21.146
	<u>191.769.894</u>	<u>133.250.188</u>

18(a) Dugoročne državne obveznice

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
		2017.
Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata	-	148.175
	-	-
Minus: Tekuće dospijajuće dugoročnih obveznica (napomena 21)	-	(148.175)
	<u>-</u>	<u>-</u>

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

Obveznice za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata

Fond za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je od 2006. godine do zaključno sa 31. januarom 2010. godine izvršio kupovinu 13.767.741 obveznica za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata Opština u Crnoj Gori. Obveznice imaju prinos po fiksnoj kamatnoj stopi od 3% do 5% godišnje, dospijevaju godišnje, počev od 2009. do 2018. godine. Nominalna vrijednost obveznice iznosi EUR 1.

IRFCG AD je u toku 2012. godine zaključio ugovore o kreditu sa 6 opština i to: Bijelo Polje, Plav, Danilovgrad, Kolašin, Pljevlja, Nikšić, Budva i Šavnik, čime je izvršena konverzija potraživanja po osnovu obveznica koje su ove opštine emitovale za potrebe ulaganja u infrastrukturne projekte.

Ugovori o kreditu sa pet opština su zaključeni sa rokom otplate osam godina, grejs periodom od jedne godine i godišnjom kamatnom stopom od 4%. Sredstva obezbjeđenja predstavljaju Ugovori o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore iz čijeg Egalizacionog fonda se IRFCG AD naplaćuje za dospjela potraživanja po navedenom osnovu. Mjenice sa mjeničnim ovlaštenjima opština predstavljaju dodatno sredstvo obezbjeđenja IRFCG AD. Jedino je kredit opštini Budva odobren sa rokom otplate 4 godine, grejs periodom 2 godine i godišnjom kamatnom stopom 6%. Sredstvo obezbjeđenja takođe predstavljaju mjenice opštine Budva.

Obveznice za potrebe za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških projekata sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazane su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Opština Podgorica	-	148.175
Minus: Tekuće dospjeće (napomena 20)	-	(148.175)
	-	-

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b) Dugoročni krediti

Dugoročni krediti sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Plasirani krediti preko poslovnih banaka	82.531.627	80.490.960
Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima preduzetnicima	<u>151.075.082</u>	<u>83.261.044</u>
	<u>233.606.709</u>	<u>163.752.004</u>
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 21)	<u>(42.866.917)</u>	<u>(31.524.969)</u>
	<u>190.739.792</u>	<u>132.227.035</u>

Dugoročni krediti koje IRFCG AD odobrava preko poslovnih banaka sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembra 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembra 2017.
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	5.179.670	8.206.777
NLB Montenegro banka AD, Podgorica	3.110.348	4.870.203
Atlas banka AD, Podgorica	2.965.351	8.473.684
Addiko bank AD, Podgorica	14.461.905	4.838.663
Hipotekarna banka AD, Podgorica	17.206.688	17.772.195
Komercijalna banka AD, Budva	3.204.755	1.029.933
Jugobanka AD, Kotor	433.962	447.346
Erste Bank AD, Podgorica	10.985.477	8.196.415
Universal Capital banka AD, Podgorica	4.571.284	6.263.387
Societe Generale banka Montenegro AD, Podgorica	-	11.372
Invest banka Montenegro AD, Podgorica	668.603	2.216.846
Lovćen banka	17.522.029	14.796.290
Nova banka	58.166	80.428
Zapad banka	<u>3.065.372</u>	<u>3.734.767</u>
	83.433.611	80.938.306
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(901.984)</u>	<u>(447.346)</u>
	<u>82.531.627</u>	<u>80.490.960</u>

Kreditne linije posredstvom i uz garancije poslovnih banaka se realizuju po šemama saradnje sa poslovnim bankama. Rok otplate ovih kredita se kreće do 15 godina (uključujući odobreni „grace“ period), uz godišnju kamatnu stopu do 5%, od čega 3% pripada banci preko koje se plasiraju sredstva. Sredstva obezbjeđenja po ovim kreditima su mjenice i mjenična ovlaštenja banaka. Kreditni rizik po osnovu navedenih plasmana u cjelosti snose poslovne banke.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b) Dugoročni krediti(nastavak)

Direktno plasirani krediti privrednim društvima, institucijama i fizičkim licima - preduzetnicima sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazani su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Privredna društva	150.303.310	78.634.745
Opštine (napomena 30)	4.304.752	5.420.557
Fizička lica – preduzetnici i poljoprivredni proizvođači	4.800.789	6.025.426
Devizne pozajmice i krediti koje je direktno odobravao Fond za razvoj	434.576	436.376
	<u>159.843.427</u>	<u>90.517.104</u>
Minus: Obezvređenje vrijednosti	<u>(8.768.345)</u>	<u>(7.256.060)</u>
	<u>151.075.082</u>	<u>83.261.044</u>

Investicione direktne kredite IRFCG AD plasira na maksimalni rok otplate do 12 godina (uključujući odobreni „grace“ period) uz godišnju kamatnu stopu do 4,5%. IRFCG AD kreditne linije klasifikuje prema vrsti dominantne djelatnosti korisnika kredita što je prikazano u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Proizvodne djelatnosti	32.731.698	15.368.936
Poljoprivreda i proizvodnja hrane	21.504.314	17.696.340
Turizam i ugostiteljstvo	43.027.279	20.788.291
Uslužne djelatnosti	30.208.891	19.524.890
Opštine – infrastruktura	3.407.695	4.253.906
Ostale djelatnosti	<u>28.963.550</u>	<u>12.884.741</u>
	<u>159.843.427</u>	<u>90.517.104</u>

IRFCG AD ima posebne kreditne linije za poljoprivredne proizvođače, koje se realizuju u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, zatim liniju za visokoškolce, za tehnološke viškove, kao i žene i mlade u biznisu, gdje je rok otplate do 12 godina (uključuje grejs period 4 godine) i godišnja kamatna stopa od 0% do 3%. Pored navedenog, IRFCG AD je formirao i posebnu kreditnu liniju za finansiranje infrastrukturnih, ekoloških projekata i projekata obnovljivih izvora energije, gdje je maksimalni rok otplate 15 godina (uključuje grejs period 5 godina) i godišnja kamatna stopa 4%, za direktne kreditne aranžmane. Posebnu kreditnu liniju predstavlja finansiranje trajnih obrtnih sredstava gdje je godišnja kamatna stopa do 4,5% i maksimalni rok otplate 6 godine, za direktne kreditne aranžmane. U ponudi IRFCG AD ima i kreditnu liniju za start up preduzeća, liniju za podršku izgradnji hotelskih kapaciteta, ugostiteljstvu, proizvodnji za refinansiranje postojećih kreditnih zaduženja itd.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(b) Dugoročni krediti (nastavak)

Kamatna stopa se, za kredite koji ispunjavaju uslove za finansiranje iz sredstava Evropske Investicione Banke, umanjuje za 0,5% do 0,7%. Naplata ovih kredita je obezbijedena hipotekama na nepokretnostima korisnika kredita, mjenicama, ovlaštenjima za naplatu i drugim sredstvima obezbjeđenja u skladu sa politikom kolaterala IRFCG AD.

Dospijeće potraživanja po osnovu dugoročnih kredita prikazano je u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
- dospjelo	1.990.961	1.616.766
- do jedne godine	41.999.304	30.307.219
- od jedne do dvije godine	43.755.089	29.164.688
- od dvije do tri godine	37.734.525	23.574.862
- od tri do četiri godine	33.934.036	19.932.279
- preko četiri godine	74.192.794	60.772.956
	<u>233.606.709</u>	<u>163.752.004</u>

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja po osnovu datih dugoročnih kredita prikazane su u sljedećoj tabeli:

	2018.	(Iznosi u EUR) 2017.
Stanje na početku godine	7.703.406	6.888.384
Obezvređenje u toku godine-direktni krediti(napomena 12)	1.514.084	844.897
Obezvređenje u toku godine-posrednički krediti(napomena 12)	468.022	-
Sticanje obezvrijeđene imovine	-	(29.875)
Naplata otpisanog potraživanja	(15.183)	-
Stanje na kraju godine	<u>9.670.329</u>	<u>7.703.406</u>

18(c) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Dugoročni krediti dati zaposlenima	1.589.308	1.604.886
Minus: Obezvređenje vrijednosti	(516.881)	(541.316)
	1.072.427	1.063.570
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 21)	(64.812)	(61.563)
	<u>1.007.615</u>	<u>1.002.007</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

18. OSTALI DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (nastavak)

18(c) Dugoročni krediti odobreni zaposlenima (nastavak)

Dospijee potraživanja za kredite datih zaposlenima prikazano je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
- dospjelo	501	2.187
- do jedne godine	64.311	59.376
- od jedne do dvije godine	70.941	65.605
- od dvije do tri godine	71.565	69.347
- od tri do četiri godine	72.063	69.997
- preko četiri godine	1.310.124	797.058
	1.072.427	1.063.570

Upravni Odbor Fonda za razvoj Crne Gore (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) je, na sjednici od 8. decembra 2006. godine, usvojio Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih (broj 0202-8/108). Shodno pomenutom Pravilniku definisani su sljedeći uslovi za odobravanje stambenih kredita zaposlenima: krediti se dodjeljuju sa rokom otplate od 20 do 30 godina, kamatna stopa je 1% i zaposleni ima pravo korišćenja grejs perioda do 24 mjeseca. Pomenutim Pravilnikom nije definisano pravo na umanjenje kredita. Odbor direktora IRFCG AD je 7. septembra 2017. godine usvojio novi Pravilnik o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Obezbjedenje kredita predstavlja upis hipoteke na nepokretnostima u srazmjeri ne manjoj od 1:1 u odnosu na plasirana sredstva. Izuzetno, za kredite do EUR 15.000, mogu se uzeti druga sredstva obezbjedenja.

19. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO

Stečena aktiva IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu EUR 367.785 predstavlja imovinu stečenu u postupku naplate spornih potraživanja.

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Stanje. 1. januara	330.930	421.930
Otuđenja	-	(119.000)
Sticanje	36.855	29.875
Smanjenje vrijednosti po procjeni (napomena 12)	-	(1.875)
Stanje. 31. decembra	367.785	330.930

IRFCG AD je, u toku 2018. godine, na osnovu odluka Odbora direktora, od 22.06.2018. godine i 26.10.2018. godine stekao nepokretnosti, po osnovu spornih direktnih kreditnih aranžmana, u vrijednosti EUR 7.735 i EUR 29.120.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

20. POTRAŽIVANJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
	2018.	2017.
Potraživanja po osnovu prodatih hartija od vrijednosti preuzeta od Fonda za razvoj	47.879	47.879
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(47.879)</u>	<u>(47.879)</u>
Potraživanja po osnovu faktoring aranžmana	22.043.811	20.872.837
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(735.185)</u>	<u>-</u>
	21.308.626	20.872.837
Potraživanja po garancijama koje su pale na teret IRFCG AD	1.500.000	1.500.000
Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD	108.712	108.712
	<u>1.608.712</u>	<u>1.608.712</u>
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(1.608.712)</u>	<u>(1.608.712)</u>
Potraživanja za kamate po osnovu:		
- dugoročnih i kratkoročnih kredita	259.809	231.678
- faktoringa	123.451	141.452
- kratkoročnih oročenih depozita	17.929	19.626
- zatezних kamata	455.944	341.141
- dugoročnih deviznih kredita koje je direktno odobravao Fond za razvoj	106.346	106.346
- naknade za kredite, faktoring i garancije	47.250	62.805
	<u>1.010.729</u>	<u>903.048</u>
Minus: Obezbvredjenje vrijednosti	<u>(635.038)</u>	<u>(389.828)</u>
	375.691	513.220
Ostala potraživanja	51.723	47.816
	<u>21.736.040</u>	<u>21.433.873</u>

Factoring aranžmani su u 2018. godini odobravani pod sljedećim uslovima: kamatna stopa se kretala u intervalu od 3% do 4%, avansna isplata klijentu je iznosila 80% ili 90% iznosa otkupljenih potraživanja, u slučaju klasičnog faktoringa. Za izvoznike je odobravana stimulatívna mjera smanjenja kamatne stope za 0,5%.

IRFCG AD je u aprilu 2011. godine otpočeo sa obavljanjem poslova klasičnog faktoringa i po tom osnovu ostvaruje prihode :

- od naknade, koja se utvrđuje kao procenat od nominalne vrijednosti otkupljenog potraživanja;
- od kamate koji se obračunavjau od dana otkupa potraživanja do dana naplate potraživanja od dužnika;
- od zatezne kamate, koja se obračunava za dane prekoračenja datuma valute, odnosno datuma dospijeca fakture za naplatu.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

20. POTRAŽIVANJA (nastavak)

IRFCG AD je 2013. godine, u skladu sa zaključkom Vlade Crne Gore, izdao u korist Erste banke AD, Podgorica garanciju za urednu otplatu kredita za privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić u iznosu EUR 1.500.000. Potraživanja po osnovu kamata za garancije koje su pale na teret IRFCG AD u cjelosti se odnose na privredno društvo Montavar Metalac d.o.o. Nikšić, u iznosu od EUR 108.712.

Promjene obezvređenja vrijednosti potraživanja prikazane su u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Stanje na početku godine	2.046.419	2.020.874
Obezvređenje u toku godine (napomena 12)	43.414	25.545
Naplata u toku godine	-	-
Stanje 31. decembra	<u>2.089.833</u>	<u>2.046.419</u>

21. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Kratkoročni direktno odobreni krediti	4.648.297	3.763.109
Tekuća dospijeca po osnovu:	4.648.297	3.763.109
Dugoročnih državnih obveznica (napomena 18a) - za finansiranje infrastrukturnih i ekoloških Projekata	-	148.175
Dugoročnih investicionih kredita (napomena 18b)	42.866.917	31.524.969
Kredita odobrenih zaposlenima (napomena 18c)	64.812	61.563
Potraživanja po zakupu stečene aktive	-	1.762
	<u>42.931.729</u>	<u>31.588.294</u>
	<u>47.580.026</u>	<u>35.499.578</u>

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

22. GOTOVINSKI EKVIVALENTI I GOTOVINA

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Žiro računi kod poslovnih banaka	18.780.137	30.473.380
Blagajna	261	278
Ostali novčani ekvivalenti	3.655	6.158
Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani	20.500.000	14.200.000
Obezbvredjenje (napomena 12)	(64.491)	-
	39.219.562	44.679.816

Gotovinski ekvivalenti - kratkoročni finansijski plasmani sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine plasirani su sljedećim poslovnim bankama:

	31. decembar 2018	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017
Prva banka Crne Gore AD, Podgorica	500.000	1.700.000
Addiko bank AD, Podgorica	4.500.000	3.000.000
Komercijalna banka AD, Budva	3.000.000	1.000.000
Nova banka AD, Podgorica	2.000.000	2.000.000
Lovćen banka AD, Podgorica	5.500.000	3.500.000
Ziraat bank AD, Podgorica	3.000.000	3.000.000
Zapad banka AD, Podgorica	2.000.000	-
	20.500.000	14.200.000

Kratkoročni finansijski plasmani predstavljaju kratkoročno oročene depozite na period od 90 do 365 dana, sa kamatnom stopom od 1,20 % do 2,40 % na godišnjem nivou, zavisno od banke i perioda oročenja. Ugovorima o oročenim depozitima je definisana klauzula, prema kojoj data mogućnost prijevremenog razročenja depozita na pismeni zahtjev IRFCG AD.

23. KAPITAL

Akcijski kapital IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine ukupne vrijednosti EUR 105.164.663 (2017: EUR 104.858.962) sastoji se od 105.164.663 akcija nominalne vrijednosti EUR 1 (2017: 104.858.962 nominalne vrijednosti EUR 1) koje su u vlasništvu Vlade Crne Gore.

Osnivački kapital IRFCG AD činio je cjelokupni kapital Fonda za razvoj (čiji je IRFCG AD pravni sljedbenik) koji je umanjeno za obaveze po osnovu Zakona o povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju („Sl. list CG“. br. 21/04, 49/07, 60/07, 12/07 i 73/10). Kapital IRFCG AD činiće i sva sredstva koja su usmjerena Direkciji za mala i srednja preduzeća za finansiranje razvoja malih i srednjih preduzeća.

Skupština IRFCG AD je 25. maja 2018. godine donijela Odluku o emitovanju 305.701 redovnih akcija, serije A1, ukupne vrijednosti EUR 305.701. Komisija za tržište kapitala Crne Gore je 01. avgusta 2018. godine donijela Rješenje, broj 02/2e-11/3-18, o uspješnosti emisije akcija radi prodaje postojećim akcionarima po osnovu prava preče kupovine. Registracija promjene podataka po osnovu navedene emisije akcija izvršena je u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, 13. avgusta 2018. godine, pod registarskim brojem 4-0009175/028.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

24. DUGOROČNA REZERVISANJA

Dugoročna rezervisanja sa stanjem na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazana su u pregledu koji slijedi:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Rezervisanja za sudske sporove (napomena 29)	-	587.670
Rezervisanja za naknade zaposlenima	37.178	64.663
	37.178	652.333

Rezervacije za sudske sporove sa stanjem na dan 31. decembra 2017. godine u iznosu EUR 587.670 (napomena 29) predstavljaju rezervisanja nastala po osnovu pokrenutih tužbenih zahtjeva, a po kojima je IRFCG AD mogao biti izložen potencijalnim gubicima. Ovi sporovi su riješeni u korist IRFCG AD i rezervisanja su ukinuta u korist prihoda 2018. godine (napomena 11).

Dugoročna rezervisanja po osnovu naknada zaposlenima predstavljaju rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju, nakon ispunjavanja uslova, kao i rezervisanja za jubilarne nagrade. Rezervisanja su iskazana po sadašnjoj vrijednosti očekivanih budućih isplata zaposlenima na način kako je to predviđeno Pravilnikom o zaradama i drugim primanjima zaposlenih u IRFCG AD.

Ovim pravilnikom je predviđeno da je IRFCG AD u obavezi da, prilikom odlaska u penziju, zaposlenom isplati otpremninu u visini EUR 2.000, u neto iznosu. Jubilarne nagrade se isplaćuje zaposlenom koji ostvari 10, 20 ili 30 godina rada u IRFCG AD, uključujući i godine rada u pravnom prethodniku - Fondu za razvoj Crne Gore. Visina jubilarne nagrade je definisana na nivou EUR 300, EUR 400 i EUR 600, u neto iznosu.

Sadašnja vrijednost očekivanih budućih isplata za otpremnine utvrđena je sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine u skladu sa pravilima aktuarske matematike. Godišnja kamatna stopa od 3% je korišćena za diskontovanje očekivanih budućih isplata zaposlenima.

Kretanja na rezervacijama za naknade zaposlenima su data u pregledu u nastavku:

	2018.	(Iznosi u EUR) 2017.
Stanje na početku godine	64.663	65.583
Rezervisanja u toku godine (napomena 7)	2.898	167
Ukidanje rezervisanja (napomena 11)	(30.383)	(1.087)
	37.178	64.663

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE

Dugoročne obaveze sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine iznose EUR 210.705.854 i odnose se na obaveze po osnovu dugoročne kreditne linije odobrene od strane Evropske Investicione Banke (EIB) i na obaveze po osnovu dugoročnog kredita Razvojne Banke Savjeta Evrope.

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	31. decembar
	2018.	2017.
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	25.000.000	25.000.000
Evropska Investiciona Banka	40.000.000	40.000.000
Evropska Investiciona Banka	30.000.000	30.000.000
Evropska Investiciona Banka	50.000.000	50.000.000
Evropska Investiciona Banka	50.000.000	-
Evropska Investiciona Banka	18.168.900	-
Ukupno povučeni iznos	<u>238.168.900</u>	<u>170.000.000</u>
Minus: Otplata glavnice	(20.364.316)	(12.150.554)
Ukupno obaveze po kreditu EIB	217.804.584	157.849.446
Minus: Tekuće dospijeće (napomena 26)	<u>(10.995.884)</u>	<u>(8.213.762)</u>
	206.808.700	149.635.684
Razvojna banka Savjeta Evrope-povučeni iznos	4.546.680	-
Minus: Tekuće dospijeće 2019 (napomena 26)	<u>(649.526)</u>	-
	3.897.154	-
Ukupno dugoročni dio obaveza po kreditima	<u>210.705.854</u>	<u>149.635.684</u>

IRFCG AD je 10. oktobra 2012. godine zaključio ugovor o kreditu sa Evropskom Investicionom Bankom (EIB) u iznosu EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U martu 2014. godine IRFCG AD je zaključio drugi ugovor sa EIB-om u iznosu dodatnih EUR 25.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 8 godina u koji je uključen grace period od 2 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

U martu 2015. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 40.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se manji dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora, pri čemu minimalan iznos jedne tranše iznosi EUR 5.000.000. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

U aprilu 2016. godine IRFCG AD je odobreno novo kreditno zaduženje kod EIB-a, u iznosu EUR 30.000.000. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata.

Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Do datuma sastavljanja ovih finansijskih iskaza krediti su povučeni u sljedećim tranšama:

Prvu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.543.400, IRFCG AD je povukao 15. februara 2013. godine. Prva kamata po ovoj tranši je dospjela 15. maja 2013., dok je prvi anuitet dospio 15. maja 2015. godine. Krajnji rok otplate prve tranše je 15. februar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.430.363, IRFCG AD je povukao 15. oktobra 2013. godine. Prva kamata je dospjela 15. januara 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 15. januara 2016. godine. Krajnji rok otplate druge tranše je 15. oktobar 2021. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Treću tranšu u ukupnom iznosu EUR 9.428.712, IRFCG AD je povukao 3. marta 2014. godine. Prva kamata je dospjela 3. juna 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 3. juna 2016. godine. Krajnji rok otplate treće tranše je 3. mart 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu u ukupnom iznosu EUR 6.079.339, IRFCG AD je povukao 1. avgusta 2014. godine. Prva kamata je dospjela 31. oktobra 2014. godine, dok je prvi anuitet dospio 31. oktobra 2016. godine. Krajnji rok otplate četvrte tranše je 31. jul 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.724.603 IRFCG AD je povukao 31. oktobra 2014. godine. Prva kamata je dospjela 31. januara 2015. godine, dok je prvi anuitet dospio 31. januara 2017. godine. Krajnji rok otplate pete tranše je 31. oktobar 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.018.000, IRFCG AD je povukao 25. novembra 2014. godine. Prva kamata je dospjela 24. februara 2015. godine, dok je prvi anuitet dospio 24. februara 2017. godine. Krajnji rok otplate šeste tranše je 24. novembra 2022. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Sedmu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 5.027.000 IRFCG AD je povukao 12. februara 2015. godine. Prva kamata je dospjela 12. maja 2015. godine, a prvi je anuitet dospio 12. maja 2017. godine. Krajnji rok otplate sedme tranše je 13. februar 2023. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Osmu tranšu u ukupnom iznosu EUR 3.748.583 IRFCG AD je povukao 14. aprila 2015. godine. Prva kamata je dospjela 14. jula 2015. godine, dok je prvi anuitet dospio 18. aprila 2017. godine. Krajnji rok otplate osme tranše je 14. april 2023 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Devetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.444.656 IRFCG AD je povukao 26. juna 2015. godine. Prva kamata je dospjela 25. septembra 2015. godine, dok prvi anuitet dopijeva 25. septembra 2019. godine. Krajnji rok otplate devete tranše je 25. jun 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Desetu tranšu u ukupnom iznosu EUR 7.063.989 IRFCG AD je povukao 23. jula 2015. godine. Prva kamata je dospjela 23. oktobra 2015. godine, dok prvi anuitet dopijeva 23. oktobra 2019. godine. Krajnji rok otplate desete tranše je 23. jul 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Jedanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.101.732 IRFCG AD je povukao 10. novembra 2015. godine. Prva kamata je dospjela 09. februara 2016. godine, dok prvi anuitet dopijeva 11. februara 2019. godine. Krajnji rok otplate jedanaeste tranše je 09. novembra 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Dvanaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.610.570 IRFCG AD je povukao 26. januara 2016. godine. Prva kamata je dospjela 26. aprila 2016. godine, dok prvi anuitet dopijeva 26. aprila 2020. godine. Krajnji rok otplate dvanaeste tranše je 26. januar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Trinaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.055.000 IRFCG AD je povukao 04. aprila 2016. godine. Prva kamata je dospjela 04. jula 2016. godine, dok prvi anuitet dopijeva 04. jula 2020. godine. Krajnji rok otplate trinaeste tranše je 04. april 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četrnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.100.000 IRFCG AD je povukao 13. maja 2016. godine. Prva kamata je dospjela 13. avgusta 2016. godine, dok prvi anuitet dopijeva 13. avgusta 2020. godine. Krajnji rok otplate četrnaeste tranše je 13. maj 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine**

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Petnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 4.624.053 IRFCG AD je povukao 20. jula 2016. godine. Prva kamata je dospjela 20. oktobra 2016. godine, dok prvi anuitet dopijeva 20. oktobra 2020. godine. Krajnji rok otplate petnaeste tranše je 20. jul 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Šesnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.411.639 IRFCG AD je povukao 24. oktobra 2016. godine. Prva kamata je dospjela 24. januara 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 24. januara 2021. godine. Krajnji rok otplate šesnaeste tranše je 24. oktobar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Sedamnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.968.967 IRFCG AD je povukao 22. decembra 2016. godine. Prva kamata je dospjela 20. marta 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 22. decembra 2020. godine. Krajnji rok otplate sedamnaeste tranše je 20. decembar 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Osamnestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 13.114.031 IRFCG AD je povukao 25. januara 2017. godine. Prva kamata je dospjela 25. aprila 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 25. januara 2021. godine. Krajnji rok otplate osamnaeste tranše je 25. januara 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Devetnaestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 5.505.364 IRFCG AD je povukao 15. februara 2017. godine. Prva kamata je dospjela 15. maja 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 15. februara 2021. godine. Krajnji rok otplate devetnaeste tranše je 15. februar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Vlada Crne Gore je 10. marta 2017. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 100.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu prvih EUR 50.000.000 je zaključen 20. marta 2017. godine. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Prvu tranšu, po novom ugovoru, u ukupnom iznosu EUR 18.392.698 IRFCG AD je povukao 20. jula 2017. godine. Prva kamata je dospjela 20. oktobra 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 20. jula 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 20. jul 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu i treću tranšu u ukupnom iznosu EUR 12.185.223 IRFCG AD je povukao 13. septembra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 13. decembra 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 13. septembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 13. septembar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu u ukupnom iznosu EUR 11.753.615 IRFCG AD je povukao 25. septembra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 25. decembra 2017. godine, dok prvi anuitet dopijeva 25. septembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 25. septembar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petu i šestu tranšu u ukupnom iznosu EUR 6.327.798 IRFCG AD je povukao 31. oktobra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 31. januara 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 31. oktobra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 31. oktobar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

**NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine**

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Sedmu tranšu u ukupnom iznosu EUR 1.340.667 IRFCG AD je povukao 18. decembra 2017. godine. Prva kamata je dospjela 18. marta 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 18. decembra 2021. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 18. decembar 2029 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu drugih EUR 50.000.000 je zaključen 18. oktobra 2017. godine.

Prvu tranšu, po ovom ugovoru, u ukupnom iznosu EUR 3.580.000, IRFCG AD je povukao 27. februara 2018. godine. Prva kamata je dospjela 27. maja 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 27. februara 2022. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 27. februar 2030 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Drugu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 7.426.300, IRFCG AD je povukao 27. februara 2018. godine. Prva kamata je dospjela 27. maja 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 27. februara 2022. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 27. februar 2030 godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Treću tranšu, u ukupnom iznosu EUR 12.281.000, IRFCG AD je povukao 25. aprila 2018. godine. Prva kamata je dospjela 25. jula 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 25. aprila 2020. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 25. april 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Četvrtu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 13.791.923, IRFCG AD je povukao 02. jula 2018. godine. Prva kamata je dospjela 02. oktobra 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 02. jula 2019. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 02. jul 2028. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Petu tranšu, u ukupnom iznosu EUR 12.920.777, IRFCG AD je povukao 23. avgusta 2018. godine. Prva kamata je dospjela 23. novembra 2018. godine, dok prvi anuitet dopijeva 23. avgusta 2019. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 23. avgust 2027. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Vlada Crne Gore je 28. juna 2018. godine dala saglasnost za novo kreditno zaduženje IRFCG AD kod Evropske Investicione Banke, u iznosu EUR 150.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju u iznosu prvih EUR 100.000.000 je zaključen 04. jula 2018. godine. Namjena kredita je dominantno finansiranje malih i srednjih preduzeća dok se dio kredita može iskoristiti za finansiranje infrastrukturnih projekata. Kredit je odobren na rok od 12 godina u koji je uključen grace period do 4 godine i isti se realizuje u tranšama u periodu od 2 godine od dana potpisivanja ugovora. Kamatna stopa zavisi od uslova na međunarodnom bankarskom tržištu i određuje se za svaku tranšu pojedinačno.

Prvu tranšu, po ovom ugovoru, u ukupnom iznosu EUR 18.168.900, IRFCG AD je povukao 08. novembra 2018. godine. Prva kamata dopijeva 02. februara 2019. godine, dok prvi anuitet dopijeva 08. novembra 2020. godine. Krajnji rok otplate ove tranše je 08. novembar 2029. godine i ista se otplaćuje u jednakim kvartalnim anuitetima.

Vlada Crne Gore je 01. marta 2018. godine dala saglasnost za kreditno zaduženje IRFCG AD kod Razvojne banke Savjeta Evrope, u iznosu EUR 30.000.000. Ugovor o kreditnom zaduženju je zaključen 21. marta 2018. godine. Kredit se može realizovati kroz najmanje tri tranše.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

25. DUGOROČNE OBAVEZE (nastavak)

Prva tranša je povučena 19. oktobra 2018. godine, u iznosu EUR 4.546.680. Otplata počinje 19. januara 2019. godine. Otplata se vrši kvartalno. Posljednja rata dospijeva za naplatu 19. oktobra 2025. godine.

Dospijeće dugororočnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu EIB-a prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
2018. godina	-	8.213.762
2019. godina	10.995.884	9.522.738
2020. godina	16.675.550	12.169.679
2021. godina	25.166.026	18.851.660
2022. godina	26.417.746	18.765.075
2023. godina	22.675.925	14.943.076
2024. godina	22.392.378	14.578.492
2025. godina	22.629.083	14.733.294
2026. godina	22.868.377	14.889.807
2027. godina	21.974.259	14.318.394
2028. godina	16.650.582	11.305.410
2029. godina	9.008.382	5.558.059
2030 godina	350.391	-
	217.804.584	157.849.446

Dospijeće dugororočnog i kratkoročnog dijela obaveza po kreditu Razvojne banke Savjeta evrope prikazano je u tabeli u nastavku:

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
2019. godina	649.526	-
2020. godina	649.526	-
2021. godina	649.526	-
2022. godina	649.526	-
2023. godina	649.526	-
2024. godina	649.526	-
2025. godina	649.524	-
	4.546.680	-

26. KRATKOROČNE FINANSIJSKE OBAVEZE

	31. decembar 2018.	(Iznosi u EUR) 31. decembar 2017.
Tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu kredita EIB (napomena 25)	10.995.884	8.213.762
Tekući dio dugoročnih obaveza po osnovu kredita Razvojne banke Savjeta Evrope (napomena 25)	649.526	-
	11.645.410	8.213.762

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

27. OBAVEZE IZ POSLOVANJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
	2017.	
Obaveze po osnovu faktoringa (10% ili 20%)	868.737	663.807
Obaveze prema dobavljačima u zemlji	7.683	11.106
Obaveze po osnovu primljenih avansa	459.127	377.019
Ostale obaveze iz poslovanja	65.880	1.914
	1.401.427	1.053.846

28. OSTALE KRATKOROČNE OBAVEZE I PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
		2017.
Obračunate obaveze za kamatu EIB	331.640	236.111
Obračunate obaveze za kamatu Razvojna banka Savjeta Evrope	4.729	-
Razgraničeni prihodi od naknada	896.328	624.630
Obračunate obaveze za neto zarade	-	50.542
Obračunate obaveze po osnovu poreza i doprinosna na zarade	-	33.864
	1.232.697	945.147

29. OBAVEZE PO OSNOVU POREZA NA DOBIT

	31. decembar	(Iznosi u EUR)
	2018.	31. decembar
		2017.
Obaveze po osnovu poreza na dobit	6.497	109.008
	6.497	109.008

30. SUDSKI SPOROVI

IRFCG AD sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine vodi sudske sporove u kojima se javlja kao tužilac i kao jedna od tuženih strana.

IRFCG AD je tužena strana u sedam sporova. Procijenjena vrijednost sudskih sporova, koju je moguće utvrditi, bez procijenjenih efekata zateznih kamata i krajnjih troškova postupka, u kojima je IRFCG AD jedna od tuženih strana, odnosno u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iznosi EUR 127.158.

IRFCG AD nije izvršio rezervisanja za eventualne obaveze po sudskim sporovima, na 31.12.2018. godine, u kojima solidarno odgovara sa ostalim državnim fondovima iz razloga što se procjenjuje da, na osnovu dosadašnje sudske prakse kada su u pitanju slični sporovi pokrenuti protiv IRFCG AD, iako nije sa sigurnošću moguće predvidjeti konačan ishod sporova, IRFCG AD neće biti izložen materijalno značajnim potencijalnim gubicima po ovom osnovu.

Ukupna vrijednost potraživanja, po raskinutim ugovorima o kreditima i faktoring aranžmanima koje je IRFCG AD procesuirao pred javnim izvršiteljima, kao i Upravnim i Privrednim sudom, na dan 31. decembra 2018. godine, iznosi EUR 3.493.183. Najveći dio se odnosi na priznato potraživanje u stečajnom postupku, nad društvom „Montavar-metalac“ DOO Nikšić, AD radi naplate duga po osnovu izdate garancije ovom privrednom društvu, u iznosu EUR 1.608.712. Ostatak vrijednosti se odnosi na nenaplaćena potraživanja po direktnim kreditnim i faktoring aranžmanima.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

31. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza, pravna lica se tretiraju kao povezana ukoliko jedno pravno lice ima mogućnost kontrolisanja drugog pravnog lica ili vrši značajan uticaj na finansijske i operativne odluke drugog lica ili su zajedno kontrolisani od istog subjekta. Prilikom razmatranja svih mogućih vrsta odnosa između povezanih pravnih lica, pažnja se usmjerava na suštinu odnosa, a ne samo na pravnu formu.

Priroda odnosa između povezanih lica sa kojima je IRFCG AD ušlo u transakcije većeg obima ili sa njima ima značajnija neizmirena salda na dan 31. decembra 2018. godine je prikazana u tabeli niže. Transakcije sa povezanim pravnim licima su izvršene tokom redovnog toka poslovanja ili pod normalnim tržišnim uslovima.

IRFCG AD identifikuje kao povezane strane zavisno pravno lice Turistički centar „Durmitor“ DOO Žabljak, koje je u 100% vlasništvu IRFCG AD zatim lokalne samouprave (opštine), koje predstavljaju javna pravna lica, državne institucije i ministarstva.

U toku 2018. godine IRFCG AD osim uplata na ime povećanja uloga, sa ciljem realizacije Generalnog plana javnih nabavki, ovog društva, za 2018. godinu, u iznosu ukupno EUR 82.552 nije ostvario druge poslovne transakcije sa Turističkim centrom „Durmitor“ DOO, Žabljak.

IRFCG AD posredstvom organa upravljanja društva utiče na poslovne odluke zavisnog pravnog lica.

U pregledu u nastavku je prikazana izloženost IRFCG AD prema opštinama u Crnoj Gori, po osnovu direktnih kreditnih aranžmana, kao i prihodi od kamata ostvarenih po ovom osnovu. Ranije je navedeno da su ovi aranžmani, osim za opštinu Budva i opštinu Plužine, obezbijeđeni Ugovorima o cesiji sa Ministarstvom finansija Crne Gore, iz čijeg Egalizacionog fonda IRFCG AD naplaćuje dospjela potraživanja.

Salda i transakcije sa povezanim pravnim licima na dan i za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine i 31. decembra 2017. godine su prikazane kao što slijedi:

Potraživanja po osnovu odobrenih kredita:	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Opština Cetinje	178.913	243.447
Opština Plužine	191.605	238.542
Opština Bijelo Polje	305.753	438.254
Opština Danilovgrad	202.721	290.634
Opština Kolašin	431.911	486.716
Opština Pljevlja	285.968	409.954
Opština Nikšić	325.887	467.049
Opština Plav	71.103	101.939
Opština Budva	-	147.206
Opština Ulcinj	392.257	456.155
Opština Šavnik	106.016	140.661
Opština Rožaje	1.812.618	2.000.000
	4.304.752	5.420.557

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema navedenim opštinama, na dan 31. decembra 2018. godine, u iznosu EUR 33.331.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

31. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi kamata:	(Iznosi u EUR)	
	2018.	2017.
Opština Cetinje	8.404	10.886
Opština Plužine	7.705	2.397
Opština Bijelo Polje	14.829	19.926
Opština Danilovgrad	9.837	13.218
Opština Kolašin	18.134	20.242
Opština Pljevlja	13.875	18.644
Opština Nikšić	16.098	21.625
Opština Plav	3.450	4.636
Opština Budva	3.307	15.693
Opština Ulcinj	23.483	26.895
Opština Šavnik	4.992	6.349
Opština Rožaje	76.565	79.999
	200.679	240.510

Izloženost IRFCG AD prema javnim preduzećima, javnim institucijama i ministarstvima Vlade Crne Gore, po kreditnim i faktoring aranžmanima, je prikazana u pregledu koji slijedi:

	(Iznosi u EUR)	
	31. decembar	31. decembar
	2018.	2017.
Vodovod i kanalizacija doo, Podgorica	3.255.871	3.551.706
Komunalno doo, Danilovgrad	134.485	156.231
JP za nacionalne parkove Podgorica	216.227	255.246
Montefarm Podgorica	106.679	137.189
	3.713.262	4.100.372

IRFCG AD iskazuje u poslovnim knjigama i obavezu po primljenim avansima, prema preduzeću JP Nacionalni parkovi, na dan 31. decembra 2018. godine, u iznosu EUR 495.

Ostvareni prihodi od kamata na kredite javnih preduzeća za godinu koja se završava sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine iznose EUR 199.074 (2017: EUR 225.564)

Dugoročni krediti dati zaposlenima sa stanjem na dan 31. decembra 2018. godine iznose bruto EUR 1.589.308 (2017: EUR 1.604.886).

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

32. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Dana 4. januara 2019. godine Savjet Centralne banke Crne Gore donio je Rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad Invest bankom Montenegro AD, Podgorica.

IRFCG AD je izvršio ispravku vrijednosti potraživanja prema Invest banci Montenegro AD, Podgorica na 31.12.2018. godine.

Dana 4. aprila 2019. godine Savjet Centralne banke Crne Gore donio je Rješenje o otvaranju stečajnog postupka nad Atlas bankom AD, Podgorica.

Potraživanja IRFCG AD od Invest banke Montenegro AD, Podgorica su prihvaćena Rješenjem Stečajnog upravnika i svrstana u prvi redosljed prioriteta - "obezbijeđena potraživanja", za potraživanja po kreditnim aranžmanima, odnosno peti redosljed prioriteta, za potraživanje po depozitima po viđenju.

IRFCG AD je dana 28. marta 2019. godine sa Hipotekarnom bankom AD, Podgorica sklopio ugovor o poslovnoj saradnji, kao i Aneks pomenutog Ugovora dana 3. aprila 2019. godine prema kojima se definiše da Hipotekarna banka AD, Podgorica preuzme potraživanja koja Atlas banka AD, Podgorica ima prema 5 dužnika u ukupnom iznosu od EUR 799.505, i to: Šalom d.o.o. Budva, Igalopromet d.o.o. Herceg Novi, JP Komunalno stambeno Budva, Granita d.o.o. Budva i Grand print d.o.o. Danilovgrad, a koja su finansirana iz sredstava IRFCG AD. Pomenutim Ugovorom i Aneksom Ugovora je definisano da će se nakon dobijanja pozitivnog mišljenja Centralne banke Crne Gore realizovati pomenuta transakcija. Pozitivno mišljenje Centralne banke Crne Gore je izdato dana 2. aprila 2019. godine. Pomenuta transakcija je realizovana 3. aprila 2019. godine.

U toku 2019. godine do uvođenja stečajnog postupka dana 5. aprila 2019. godine Atlas banka AD, Podgorica je isplatila dospjele obaveze po kreditima u iznosu od EUR 197.114 kao i nedospjele obaveze po kreditima u ukupnom iznosu od EUR 1.415.463 prema IRFCG AD, dok su uplate direktno odobrenih kredita iznosile EUR 1.336.739 od čega se na UTIP AD, Podgorica odnosi EUR 735.886, a ostatak od EUR 600.853 na ostale klijente.

Nije bilo drugih značajnijih događaja nakon datuma iskaza o finansijskoj poziciji koji bi uticali na finansijske iskaze za 2018. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjivanje.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

33. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST

Naredna tabela prikazuje klasifikaciju finansijskih sredstava i obaveza IRFCG AD i njihovu fer vrijednost:

Iznosi u EUR	Knjigovodstve na vrijednost	Fer vrijednost
Stanje na dan 31. decembra 2017. godine		
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	44.679.816	44.679.816
Plasirani krediti preko poslovnih banaka neto	80.490.960	80.490.960
Kredit i potraživanja od klijenata neto	108.795.572	108.795.572
Ulaganja u hartije od vrijednosti-akcije raspoložive za prodaju	7.880.310	7.880.310
Investicione hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	68.593	68.593
	241.915.251	241.915.251
Dugoročne obaveze –kredit	157.849.446	157.849.446
	157.849.446	157.849.446
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine		
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	39.219.562	39.219.562
Plasirani krediti preko poslovnih banaka neto	82.531.627	82.531.627
Kredit i potraživanja od klijenata neto	178.839.618	178.839.618
Ulaganja u hartije od vrijednosti-akcije raspoložive za prodaju	7.394.654	7.394.654
	307.985.461	307.985.461
Dugoročne obaveze –kredit	222.351.263	222.351.263
	222.351.263	222.351.263

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

33. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE – KLASIFIKACIJA I FER VRIJEDNOST
(nastavak)

Sredstva koja se vode po fer vrijednosti

Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od EUR 7.394.654 (2017: EUR 7.880.310 su prikazana po fer vrijednosti korišćenjem tehnike procjenjivanja gdje su uzeti svi inputi koji imaju značajan uticaj na zabilježenu fer vrijednost, ili direktno ili indirektno (Nivo 2 u hijerarhiji fer vrijednosti).

31. decembar 2018. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	7.394.654	-	7.394.654
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	7.243.278	7.243.278
Ukupna sredstva	-	7.394.654	7.243.278	14.637.932
31. decembar 2017. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	7.880.310	-	7.880.310
Ulaganja u kapital drugih pravnih lica	-	-	7.932.957	7.932.957
Ukupna sredstva	-	7.880.310	7.932.957	15.813.267

34. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Glavni ciljevi upravljanja rizikom IRFCG AD su sljedeći:

- Doprinijeti razvoju raznih poslovnih linija uz optimizaciju ukupnog rizika;
- IRFCG AD mora biti kvalitetan i konkurentan subjekt na crnogorskom tržištu, ne zanemarujući kvalitet kreditnog portfolia i učinkovitu kontrolu rizika;
- Osiguravanje održivosti IRFCG AD kroz korišćenje adekvatnih mehanizama upravljanja i kontrole rizika.

Model upravljanja rizicima IRFCG AD zavisi od:

- Adekvatnog modela donošenja odluka i upravljanja, i to od Odbora direktora do lokalnih operativnih timova;
- Adekvatne interne procedure i okvira smjernica;
- Kontinuiranog nadzora od strane nezavisnih tijela.

IRFCG AD je uglavnom izložen kreditnom riziku, a time i najveći fokus je dat na upravljanju i kontinuiranom razvoju i unaprjeđenju upravljanja kreditnim rizikom, ali ne zanemaruje se uticaj drugih rizika kojima je IRFCG AD izložen u svojim aktivnostima kao što su rizik likvidnosti, operativni rizik, tržišni rizici, reputacioni rizik i slično.

Odbor direktora ima cjelokupnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizikom IRFCG AD. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Kreditni odbor koji zajedno sa Internim revizorom su odgovorni za razvoj i praćenje politika upravljanja rizicima IRFCG AD u svojim određenim područjima.

Politike upravljanja rizicima IRFCG AD su zasnovane na tome kako identifikovati i analizirati rizike s kojima se suočava IRFCG AD, kako bi se postavila primjerena ograničenja i kontrole, te da prate rizike i pridržavanje ograničenja. Politike i sistemi upravljanja rizicima se redovno pregledaju i odražavaju promjene u tržišnim uslovima, proizvoda i usluga koje se nude. IRFCG AD, putem standardnih procedura za upravljanje i obukom zaposlenih, ima za cilj razvoj disciplinovanog i konstruktivnog kontrolnog okruženja u kojem svi zaposleni razumiju svoje uloge i obaveze.

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

34. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Odbor direktora je usvojio sledeće akte:

- Pravilnik o upravljanju kreditnim rizikom u IRFCG AD;
- Pravilnik o kriterijumima za odobrenje kredita i popunjavanje kreditnog prijedloga;
- Pravilnik o upravljanju finansijskim plasmanima ;
- Pravilnik o radu unutrašnje kontrole;
- Politika kolaterala;
- Program za sprječavanje pranja novca;

Interna revizija IRFCG AD prati usklađenost sa politikama i procedurama za upravljanje rizikom IRFCG AD i preduzima redovne i ad - hoc kontrole procedura za upravljanje rizicima, a rezultati se izveštavaju Odboru direktora.

Odbor direktora IRFCG AD je odgovoran za analizu finansijskih iskaza IRFCG AD, analizu i praćenje sistema internih kontrola, aktivnosti koje preduzima Izvršni direktor kako bi se informisao Odbor direktora, u skladu sa zakonom, propisima i aktima IRFCG AD. Odboru direktora pomaže Interna revizija u navedenim funkcijama.

Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskih gubitaka kao rezultat neispunjenja dužnikovih ugovornih obaveza prema IRFCG AD.

Kako bi upravljao nivoom kreditnog rizika, IRFCG AD:

- analizira kreditnu sposobnost klijenata koji apliciraju za kredite i ostale kreditne proizvode
- uspostavlja kreditna ograničenja na osnovu procjene rizika,
- bavi se sa klijentima dobre kreditne sposobnosti i uzima odgovarajuće instrumente obezbeđenja.

Klijenti se prate kontinuirano i limiti rizika se prilagođavaju ako je neophodno. Limiti rizika takođe uzimaju u obzir razne vrste kolaterala.

Primarna izloženost IRFCG AD kreditnom riziku proizilazi iz kredita za mala i srednja preduzeća, preduzetnike, fizička lica (poljoprivredni proizvođači), opštine, javna preduzeća itd. Iznos kreditne izloženosti u tom pogledu predstavlja knjigovodstvenu vrijednost u aktivi bilansa.

Osnovni principi kreditnog portfolia su:

- Diversifikacija kredita po djelatnostima;
- Diversifikacija po regiji;
- Diversifikacija izlaganjem (limiti)
- Diversifikacija po dospeljuću;
- Diversifikacija po proizvodima.

Kreditni se odobravaju kroz kreditni odbor a zavisno od nivoa izloženosti.

Služba za upravljanje rizikom i finansijskom analizom kontinuirano prati i mjeri nivo kreditnog rizika, te priprema mjesečne izvještaje o nivou kreditnog rizika i izvještava menadžment.

INVESTICIONO RAZVOJNI FOND CRNE GORE AD, PODGORICA

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

34. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Analiza kašnjenja po danima prikazana je u narednoj tabeli.

31. decembar 2018. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	83.433.611	-	-	-	83.433.611
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	180.815.199	3.624.236	179.991	5.005.417	189.624.843
Javni sektor	8.018.014				8.018.014
Komercijalni klijenti	166.970.012	3.507.329	125.336	4.614.053	175.216.731
Fizička lica	4.237.865	116.907	54.654	391.363	4.800.789
Ostalo	1.589.308	-	-	-	1.589.308
Ulaganja u hartije od vrijednosti - akcije raspoložive za prodaju	7.394.654	-	-	-	7.394.654
31. decembar 2017. godine	Manje od 30 dana	Od 30 do 60 dana	Od 61 do 90 dana	Više od 91 dan	Ukupno
Plasirani krediti preko poslovnih banaka bruto	80.938.306	-	-	-	80.938.306
Kredit i potraživanja od klijenata, bruto	110.275.739	1.757.441	1.974.190	4.250.565	118.257.936
Javni sektor	9.520.929	-	-	-	9.520.929
Komercijalni klijenti	93.919.695	1.450.374	1.920.049	3.816.576	101.106.695
Fizička lica	5.230.229	307.067	54.141	433.989	6.025.426
Ostalo	1.604.886	-	-	-	1.604.886
Ulaganja u hartije od vrijednosti - akcije raspoložive za prodaju	7.880.310	-	-	-	7.880.310
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	148.175	-	-	-	148.175

NAPOMENE UZ POJEDINAČNE FINANSIJSKE ISKAZE
Za godinu koja se završava 31. decembra 2018. godine

34. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (nastavak)

Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRFCG AD neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospijanja, ili rizik da će za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove. IRFCG AD održava likvidnost konstantno prateći usklađenost izvora i plasmana, da bi na taj način bio u mogućnosti da sve svoje obaveze izmiruje u rokovima dospijanja.

U cilju adekvatnog praćenja ovog rizika IRFCG AD je usvojio i odgovarajuće dokumenta koja obuhvataju politiku upravljanja rizikom likvidnosti, plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i neprevidjenih okolnosti i proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija.

Politika upravljanja likvidnošću predviđa da IRFCG AD svakodnevno prati koeficijent minimalne dnevne likvidnosti izražen kroz odnos likvidne aktive i dospjelih obaveza i da se kvartalno izvještava Odbor za upravljanje aktivom i pasivom o kretanju ovog koeficijenta. Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

IRFCG AD osim mjerenja operativne dnevne, dekadne i likvidnosti na mjesečnom nivou redovno prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i pasive.

Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promjena tržišnih cijena, kao što su kamatne stope, cijene kapitala i devizni kursevi uticati na prihode IRFCG AD ili vrijednost njihovih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku unutar prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povraćaja na rizik.

Devizni rizik je rizik da će se vrijednost finansijskih instrumenata mijenjati zbog promjena u deviznom kursu. S obzirom da IRFCG AD nema pozicija u stranim valutama izloženost ovom riziku trenutno nije prisutna.

Rizik promjene kamtnih stopa za nove tranše kredita Evropske Investicione banke je prisutan ali s obzirom na tendenciju kretanja ovih stopa u prethodnom periodu može se reći da je ovaj rizik na prihvatljivom nivou za IRFCG AD. Po pitanju ostalih tržišnih rizika tu je rizik uticaja promjene kamatne stope na prihod od kamate na oročena sredstva u poslovnim bankama. IRFCG AD nastoji da ovaj rizik minimizira odabirom najpovoljnijih ponuda poslovnih banaka i pored prisutnog trenda pada prosječne visine kamtnih stopa na oročena sredstva na domaćem tržištu.

**INVESTICIONO-RAZVOJNI FOND
CRNE GORE A.D.**

Investiciono-razvojni fond
Crne Gore A.D.

Izvještaj menadžmenta

Podgorica, jun 2019. godine

SADRŽAJ

I.	Opšti podaci i korporativno upravljanje	2
II.	Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja	6
III.	Ukupna kreditna aktivnost tokom 2018.godine	8
IV.	Privatizacija	15
V.	AKCIJE/UDJELI	17
VI.	Obveznice	19
VII.	Investicione nekretnine i stečena aktiva	19
VIII.	Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima	20
IX.	Međunarodna saradnja	26
X.	Unutrašnja kontrola	27
XI.	Mjere zaštite životne sredine	27
XII.	Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja	28
XIII.	Planirani budući razvoj	28

Opšti podaci i korporativno upravljanje

Investiciono razvojni fond Crne Gore AD, Podgorica (u daljem tekstu – IRF CG) osnovan je, u skladu sa Zakonom o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore („Zakon“) („Sl. list CG“, br. 88/09, 40/10 i 80/17).

IRF CG posluje u cilju podrške ekonomske politike Vlade Crne Gore i podsticanja:

- dinamiziranja rasta mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata,
- ravnomjernijeg regionalnog razvoja, konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata,
- proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu,
- proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost,
- finansiranja infrastrukturnih projekata, projekata vodosnabdijevanja, tretmana otpadnih voda i zaštite životne sredine, efikasnog sprovođenja i okončanja procesa privatizacije prodajom kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije,
- podsticanja finansiranja drugih projekata od lokalnog, regionalnog i državnog značaja.

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu Crne Gore poslovanje IRF CG je prilagođeno potrebama razvoja crnogorske privrede i zahtjevima crnogorskog tržišta, a sve u skladu sa najboljom međunarodnom bankarskom praksom i standardima.

S tim u vezi djelatnost IRF CG je:

- odobravanje kredita, obavljanje faktoringa i drugih oblika otkupa potraživanja i izdavanje garancija kojima se naročito:
 - podstiče osnivanje, razvoj i održivost mikro, malih, srednjih i velikih privrednih subjekata i preduzetnika;
 - pruža podrška infrastrukturnim projektima, projektima vodosnabdijevanja i zaštite životne sredine;
 - finansiraju projekti od lokalnog, regionalnog i državnog značaja;
 - podstiče konkurentnost crnogorskih proizvoda i usluga;
 - podstiče zapošljavanje;
- izdavanje garancija za uredno izmirenje obaveza korisnika kredita, čije pokriće čine sredstva Garantnog fonda;
- osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika;
- kreditiranje u funkciji podrške socijalnom preduzetništvu, samozapošljavanju, iniciranju novog investicionog ciklusa i razvoju i jačanju početnog biznisa;
- obavljanje poslova vezanih za prodaju kapitala u portfelju IRF CG;
- obavljanje ostalih poslova i aktivnosti kojim se obezbjeđuje podrška unaprijeđenju preduzetništva i ekonomskom razvoju, i

- obavljanje i drugih poslova utvrđenih zakonom.

IRF CG je osnovan kao jednočlano akcionarsko društvo u skladu sa odredbama Zakona o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore i Zakona o privrednim društvima. IRF CG je pravno lice koje posluje samostalno i svoju djelatnost obavlja pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o Investiciono-razvojnem fondu Crne Gore, Statutom i opštim aktima IRF CG.

Prava i dužnosti osnivača IRF CG u skladu sa Zakonom vrši Vlada Crne Gore. Akti poslovne politike IRF CG, utvrđuju se u skladu sa ekonomskom politikom i strateškim dokumentima Vlade.

Organi IRF CG su Skupština IRF CG, kao organ i predstavnik osnivača, Odbor direktora, kao organ upravljanja i rukovođenja, Izvršni direktor, kao izvršni organ.

Skupština donosi Statut, imenuje i razrješava članove Odbora direktora i revizora, odlučuje o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora, donosi odluku o raspolaganju imovinom IRF CG (kupovini, prodaji, zakupu, zamjeni, sticanju ili raspolaganju na drugi način) čija je vrijednost veća od 20% knjigovodstvene vrijednosti imovine IRF CG, usvaja godišnje finansijske iskaze sa mišljenjem revizora i izvještaj o radu, obavlja druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Skupštinu IRF CG čini predstavnik kojeg imenuje Vlada. Redovna Skupština saziva se jednom godišnje, najkasnije 3 mjeseca nakon završetka finansijske godine.

Odbor direktora je organ upravljanja i rukovođenja i nadzora nad tekućim poslovanjem. Odbor direktora ima tri člana, koji između sebe biraju Predsjednika. Članove Odbora direktora imenuje i razrješava Skupština IRF CG.

Odbor direktora IRF CG: predlaže Statut, utvrđuje poslovnu politiku i strategiju poslovanja; donosi akt o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta; utvrđuje investicionu politiku; donosi godišnji plan rada, finansijski plan i srednjoročni programa rada, uz saglasnost Vlade, donosi odluke o korišćenju sredstava, u skladu sa aktima poslovne politike IRF CG; odlučuje o plasiranju sredstava po kriterijumima i uslovima utvrđenim aktima poslovne politike, odlučuje i o drugim pitanjima u skladu sa Statutom i zakonom.

- Članovi Odbora direktora IRF CG na dan 31. decembar 2018. su:
dr Zoran Vukčević, Predsjednik Odbora
Irfan Husović, Član
Džemal Radončić, Član
- Članovi Kreditno-garantnog odbora, na dan 31. decembar 2018. godine, su:
Aleksandra Popović, Zamjenica predsjednika Odbora
Zoran Vujović, Član
Nikola Milosavljević, Član
Vladislav Dulović, Član
- Članovi Odbora za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), na dan 31. decembar 2018. godine, su:
Branislav Janković, Predsjednik Odbora

Zoran Vukčević, Član
Antoaneta Krivokapić, Član
Asmir Pepić, Član

Na dan 31. decembar 2018. godine, Glavni izvršni direktor IRF CG, Podgorica, je gospodin Zoran Vukčević.

Interni revizor IRF CG, Podgorica, je gospođa Tina Darmanović.

Tokom 2018. godine Odbor direktora IRF CG je održao ukupno 70 sjednica od čega 45 redovnih sjednica i 25 korespondentskih sjednica.

Izvršnog direktora IRF CG imenuje i razrješava Odbor direktora.

Izvršni direktor IRF CG predstavlja i zastupa IRF CG i odgovara za zakonitost rada IRF CG, organizuje i vodi poslovanje i vrši nadzor nad radom zaposlenih, izvršava odluke Odbora direktora; zaključuje ugovore u ime i za račun IRF CG; obavlja druge poslove predviđene Zakonom, Statutom i drugim opštim aktima.

Izvršni direktor imenuje stalne i povremene komisije i radna tijela iz sastava zaposlenih u IRF CG. Nadležnost, sastav, mandat i broj članova komisija i radnih tijela i visina naknade za njihov rad, utvrđuje se odlukom o imenovanju.

U okviru IRF CG djeluje Kreditno - garantni odbor, Odbor za upravljanje aktivom i pasivom i Revizorski odbor.

Kreditno - garantni odbor je stručno tijelo koje radi po pravilima struke koja važe u finansijskim institucijama, Uputstvima Odbora direktora, kriterijumima utvrđenim internim aktima i godišnjim programom rada.

Kreditno - garantni odbor razmatra zahtjeve koji se odnose na plasman sredstava i izdavanje garancija za kredite čiji su korisnici mala i srednja preduzeća i preduzetnici, i daje mišljenja i preporuke Odboru direktora radi donošenja konačne odluke o dodjeli sredstava i odluke o izdavanju garancija po svakom pojedinačnom korisniku kredita.

Odbor za upravljanje aktivom i pasivom prati rizike (rizik likvidnosti, kreditni rizik, tržišni i drugi rizici) kojima IRF CG može biti izložen u svom poslovanju, analizira i upravlja strukturom bilansnih stanja, analizira i predlaže mjere i aktivnosti za usklađivanje ročne strukture, održavanje likvidnosti, upravljanje rizicima, povećanje profitabilnosti i daje preporuke i mišljenja Odboru direktora.

Način rada, odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad Odbora IRF CG uređena su aktima IRF CG.

- Organizaciona struktura

Pravilnikom o organizacionoj strukturi i sistematizaciji radnih mjesta Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore A.D. uređuju se pitanja koja se odnose na poslovne procese, unutrašnju organizaciju i sistematizaciju radnih mjesta u IRF CG.

Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta postavljena je da ostvari ciljeve IRF CG-a i da bude u funkciji efikasne i efektivne realizacije poslovnih procesa kojima se obezbjeđuje ostvarivanje cjelishodnosti,

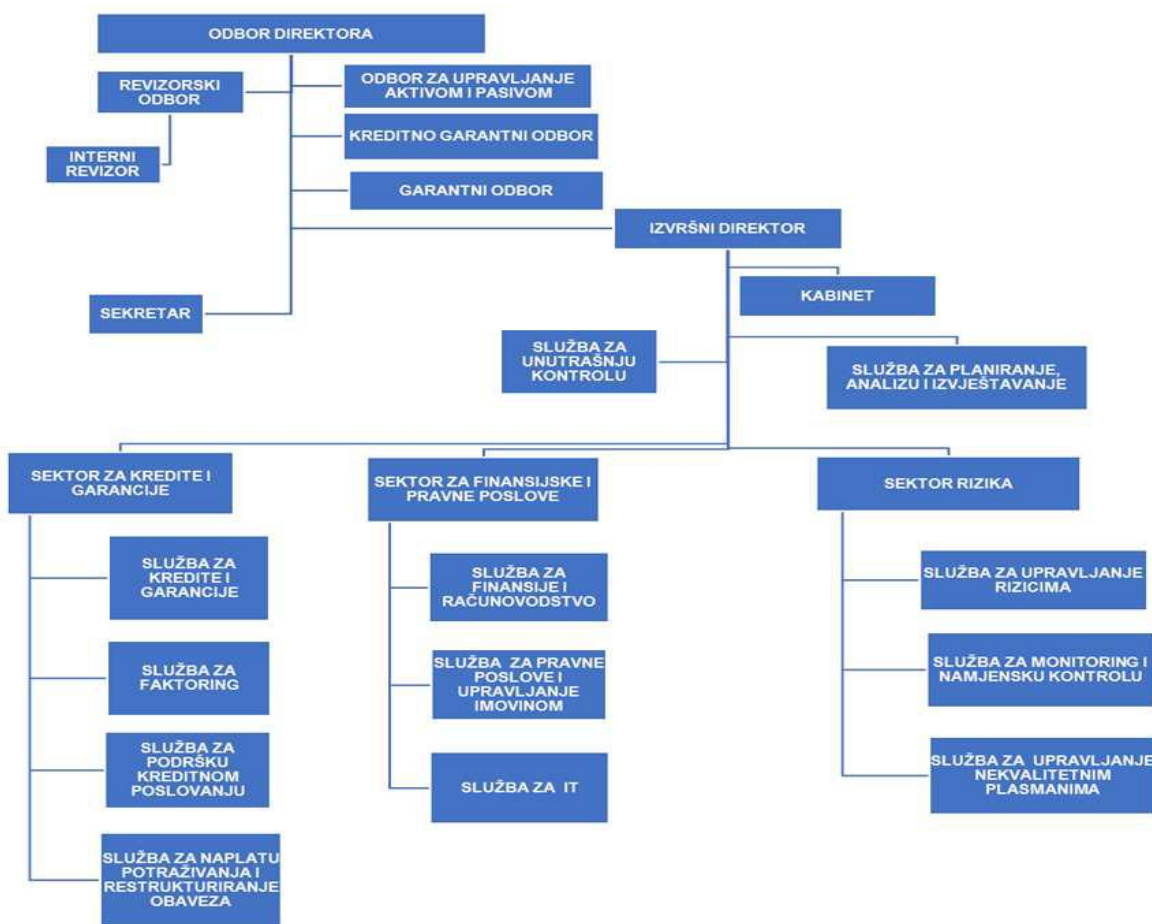
ekonomičnosti i funkcionalnosti, s jedne strane i uzajamne povezanosti poslova, s druge strane, poštujući načela:

- grupisanja istovrsnih ili srodnih i međusobno povezanih poslova u odgovarajuće organizacione jedinice IRF CG;
- obezbjeđenja djelotvornog i skladnog rada i efikasnog nadzora nad sektorima i službama;
- obezbjeđenja efikasnog i efektivnog postupanja po zahtjevima klijenata IRF CG-a;
- obezbjeđenja zakonitosti rada IRF CG-a.

Osnovne organizacione jedinice IRF CG-a grupisane su u 4 cjeline: Kabinet, Sektor za kredite i garancije, Sektor za finansijske i pravne poslove i Sektor rizika.

Pored osnovnih organizacionih jedinica postoje i službe koje su nezavisne organizacione jedinice, kao i službe u okviru osnovnih organizacionih jedinica.

Organizacija IRF CG utvrđuje se aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

Investiciono-razvojni fond je u 2018. godini ostvario pozitivan poslovni rezultat (dobit) u iznosu 710.296 EUR (u 2017. godini 1.120.186 EUR).

Ukupni prihodi su iznosili 8.743.839 EUR (u 2017. godini 6.345.303 EUR), a ukupni rashodi 8.033.543 EUR (u 2017. godini 5.225.117 EUR).

Operativni prihodi iz poslovanja su iznosili 7.724.209 EUR i čine ih prihodi od kamata i naknada po kreditima i faktoringu, u iznosu 6.706.474 EUR (u 2017. godini 5.562.319 EUR). U ovom segmentu je ostvaren rast od 20,6% zahvaljujući intenzivnoj kreditnoj aktivnosti po osnovu direktnih plasmana IRF CG. Adekvatno upravljanje raspoloživim novčanim sredstvima je dovelo i do rasta prihoda od kamata na oročene depozite koji su na kraju 2018. godine iznosili 302.452 EUR. Ostali prihodi od kamata (kamata po viđenju, kamata na stambene kredite prihodi od kamata na obveznice u portfoliju) kao i prihodi od zatezних kamata po kreditima i faktoringu su ostvareni u iznosu od 653.044 EUR.

Ukupni rashodi su iznosili kao što je već navedeno 8.033.542 EUR. Od toga se na troškove rezervacija po odobrenim plasmanima odnosilo 3.026.993 EUR (trošak ovih rezervacija u 2017. godini je iznosio 870.442 EUR).

Finansijski rashodi, po osnovu kamate i naknade po kreditu Evropske investicione banke su u 2018. godini iznosili 2.136.714 EUR (u 2017. godini ovi troškovi su iznosili 1.476.934 EUR).

Vrijednost aktive (imovine) IRF CG, na 31. decembar 2018. godine, iznosi 323.419.529 EUR (u 2017. god. 259.152.920 EUR).

Obaveze po osnovu nedospjele i dospjele glavnice kreditnih plasmana na kraju 2018. godine iznose 247.056.797 EUR (u 2017. godini 174.334.797 EUR). Ostale značajne pozicije imovine IRF CG su učešća u kapitalu drugih preduzeća (akcije i udjeli naslijeđeni od Fonda za razvoj Crne Gore, kao i učešće u kapitalu TC Durmitor), portfolijo državnih obveznica, potraživanja po faktoring aranžmanima (u iznosu od 22.043.811 EUR), kratkoročni depoziti oročeni kod poslovnih banaka (u iznosu od 20.500.000 EUR) i novac na poslovnim računima

Obaveze po osnovu izvora finansiranja na kraju 2018. godine iznose 222.351.264 EUR dok su na kraju 2017. godine ove obaveze iznosile 157.849.446 EUR. Tokom 2018. godine IRF CG je koristio finansijska sredstva odobrena od strane Evropske investicione banke i Razvojne banke Savjeta Evrope.

Fokus tokom poslovne 2018. godine je, kao i do sada bio na kreiranju dugoročno održivog poslovnog rezultata imajući u vidu misiju IRF CG koja se prevashodno odnosi na unaprijeđenje poslovnog ambijenta, kreiranje i obezbjeđivanje adekvatne finansijske podrške za MMSP sektor koji dovode do otvaranja novih radnih mjesta i poboljšavanja životnog standarda građana Crne Gore.

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2018. GODINU

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI - BILANS STANJA		
POZICIJA	2018	2017
AKTIVA		
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL		
B. STALNA IMOVINA	214.264.425 €	157.125.279 €
C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	0 €	
D. STALNA SREDSTVA NAMENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	367.785 €	330.930 €
E. OBRтна SREDSTVA	108.787.319 €	101.696.711 €
F. UKUPNA AKTIVA	323.419.529 €	259.152.920 €
PASIVA		
A. KAPITAL	98.345.180 €	98.504.517 €
B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE	210.743.032 €	150.288.017 €
C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	36.674 €	30.267 €
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE	14.294.643 €	10.330.119 €
E. UKUPNA PASIVA	323.419.529 €	259.152.920 €

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU - BILANS USPJEHA			
Redni broj	Pozicija	2018	2017
I	POSLOVNI PRIHODI	7.786.648 €	6.220.624 €
II	POSLOVNI RASHODI	2.804.034 €	2.705.114 €
A	POSLOVNI REZULTAT	4.982.614 €	3.515.510 €
I	FINANSIJSKI PRIHODI	315.247 €	3.343 €
II	FINANSIJSKI RASHODI	2.136.714 €	1.476.934 €
B	FINANSIJSKI REZULTAT	-1.821.467 €	-1.473.591 €
I	OSTALI PRIHODI	641.944 €	121.336 €
II	OSTALI RASHODI	3.079.891 €	925.138 €
C	REZULTAT IZ OSTALIH AKTIVNOSTI	-2.437.947 €	-803.802 €
D	REZULTAT IZ REDOVNOG POSLOVANJA PRIJE OPOREZIVANJA	723.200 €	1.238.117 €
E	NETO REZULTAT POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	0 €	0 €
F	REZULTAT PRIJE OPOREZIVANJA	723.200 €	1.238.117 €
G	DRUGE STAVKE REZULTATA /POVEZANE SA KAPITALOM	0 €	0 €
H	PORESKI RASHOD PERIODA	12.904 €	117.931 €
I	NETO REZULTAT	710.296 €	1.120.186 €

Ukupna kreditna aktivnost tokom 2018.godine

Plan realizacije dugoročnih i kratkoročnih kredita / faktoringa za 2018. godinu je iznosio 140 mil EUR. Tokom 2018. godine odobreno je 209,4 mil EUR za finansiranje 412 projekta. Rast je ostvaren, kako u odnosu na plan, za 50%, tako i u odnosu na rezultat iz 2017. godine, za 19%.

U period od 2010 do kraja 2018.godine IRF CG je odobrio preko 800 mil EUR za realizaciju preko 2.600 projekata.

Grafik br.1

Kao i do sada, odobreni plasmani su namijenjeni otvaranju novih preduzeća, poboljšavanju konkurentnosti i likvidnosti privrednih subjekata, unaprijeđenju proizvodnje i usluga orijentisanih prema izvozu kao i proizvodnje kojom se smanjuje uvozna zavisnost, finansiranju infrastrukturnih projekata a sve to sa ciljem otvaranja novih radnih mjesta kroz kontinuiranu podršku i podsticanje ubrzanog ravnomjernog privrednog razvoja Crne Gore.

U 2018. godini je sa preko 3.000 potencijalnih klijenata obavljena komunikacija.

Ukupno je predato 445 zahtjeva za kredit. Od broja predatih zahtjeva, odobreno je njih 407, odnosno 71%.

Programi podrške IRF CG

Za 2018. godinu IRF CG je pripremio program kreditiranja kroz 33 kreditne linije koje su usmjerene na sledeće programe:

- **Preduzetništvo**, kroz podršku posebnim ciljnim grupama (mladi, početnici, žene, visokoškolci, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači, inovativno preduzetništvo, ICT biznis, klasterska proizvodnja, osobe sa invaliditetom i slično);

- **Poljoprivreda**, kroz program podrške agroindustriji i proizvodnji hrane, otkupu poljoprivrednih proizvoda, unapređivanju i osavremenjavanju procesa poljoprivredne proizvodnje i sl.
- **Turizam**, kao podsticaj jednog od prioriternih sektora crnogorske privrede, kroz izgradnju novih i unapređenu postojećih apartmanskih i hotelskih kapaciteta, turističke infrastrukture i sl.
- **Proizvodnja**, kroz podršku preduzećima iz oblasti drvoprerade, modernizaciju industrije, klastera...
- **Usluge**, kroz ulaganje u ICT sektor, preduzećima širokog spektra uslužnih djelatnosti, kao i stimulisanje preduzetničkog duha u oblasti kulture i umjetnosti.
- **Podršku preduzećima, kroz održavanja i/ili poboljšanja likvidnosti** (kratkoročna kreditna sredstva, refinansiranje postojećih kreditnih sredstava, faktoring finansiranje, trajna obrtna sredstva i slično);
- **Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda/usluga na drugim tržištima** (kreditna sredstva namijenjena pripremi proizvodnje i uslugama za izvoz)
- **Podrška u realizaciji green field i brown field investicijama**
- **Infrastrukturni projekti**, kroz podršku projektima za vodosnadbijevanje, zaštitu životne sredine, projekti od ekološkog, lokalnog i državnog značaja i projektima iz oblasti energetike energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije.

Razvoj preduzetništva

Mladi, žene u biznisu, početnici u biznisu, individualni poljoprivredni proizvođači, nezaposleni visokoškolci i tehnološki viškovi su kontinuirano pod posebnom pažnjom djelovanja IRF CG. Napredak cjelokupnog društva i poboljšanje životnog standarda podrazumijeva njihovo aktivno uključivanje u kreiranje dodatne vrijednosti društva. IRF CG realizuje kreditnu podršku preduzetništvu kroz adekvatne kreditne linije koje imaju za cilj motivisanje pomenutih ciljnih grupa za započinjanje sopstvenog biznisa. S tim u vezi, IRF CG je za direktne kredite obezbijedio povoljne uslove finansiranja, uz kamatne stope od 0%-3%.

Tokom 2018. odobreno je 11,4 mil EUR plasmana za podršku preduzetništvu, namijenjene mladima, ženama u biznisu, početnicima u biznisu, individualnim proizvođačima, visokoškolcima, što je u odnosu na 2017. godinu rast od 14%.

Podrška mikro, malim i srednjim preduzećima

Posebna prilika za kreiranje novih radnih mjesta je stimulacija dodatnog investiranja u okviru postojećih mikro, malih i srednjih preduzeća.

Analiza potencijala i mogućnosti za optimalno valorizovanje potencijala koje Crna Gora ima je ukazala na četiri prioriteta sektora razvoja, a to su turizam, energetika, poljoprivreda i ruralni razvoj i prerađivačka industrija. Naravno ulaganje u prioriteta sektore privrednog razvoja takođe podrazumijeva i kontinuirani fokus na ravnomjeren regionalni razvoj.

S tim u vezi, programi podrške IRF CG su usmjereni na finansiranje mikro, malih i srednjih preduzeća kroz razvoj i modernizaciju proizvodnje, poljoprivrede i proizvodnju hrane, turizam i ugostiteljstvo kao strateški važne djelatnosti za razvoj ekonomije Crne Gore. Njihovim razvojem se omogućava direktan prihod i doprinos BDP-u, kao i značajan multiplikativni (direktni i indirektni) efekat koji on ima na druge sektore.

Tokom 2018. godine dominirali su projekti u oblasti turizma tako da je za investiranje u ovaj sektor odobreno preko 69 mil EUR ili 33% ukupnih plasmana. Ovo je jako važno u domenu aktiviranja komplementarnih djelatnosti u momentu finalizacije tj aktiviranja namjenskih investicija. To se naročito odnosi na djelatnost poljoprivrede i proizvodnje hrane koji se konstantno stimulišu poslednjih godina kroz programe IRF CG. Tako je i tokom 2018. godine za projekte u oblasti poljoprivrede i proizvodnju hrane odobreno preko 24 mil EUR ili 11% ukupnih plasmana.

Podsticaj likvidnosti

Odgovorno obavljanje djelatnosti privrednih subjekata podrazumijeva kontinuirano praćenje ročne usklađenost potraživanja i obaveza. S tim u vezi, tokom poslovnog ciklusa za pojedina preduzeća održavanje likvidnosti na optimalnom nivou samo na bazi sopstvenih sredstava može biti neizvodljivo tako da se javlja potreba za dodatnim izvorima kratkoročnog finansiranja. Prateći potrebe privrednih subjekata i dostupnost instrumenata finansiranja na tržištu IRF CG je ustanovio programe podrške za održavanje i/ili poboljšavanje likvidnosti preduzeća.

Najveći dio sredstava neophodnih privrednim subjektima kao podrška poboljšavanju likvidnosti i očuvanju radnih mjesta tokom 2018-te obezbijeden je kroz *otkup potraživanja - faktoring* u iznosu od 63 mil EUR. Predmet faktoringa su postojeća i buduća potraživanja za isporučenu ili ugovorenu robu, izvršene usluge i druga potraživanja za koja postoji nedvosmislena obaveza plaćanja od strane dužnika. To je posebno važno za male proizvođače koji sredstva dobijaju u roku od 7 dana a ne u roku od 120 dana i više. Imajući u vidu izazove sa kojima se suočavaju mala i srednja preduzeća značajno je istaći da je direktno i indirektno pružena podrška za oko 164 preduzeća. Njihova likvidnost je time značajno poboljšana i omogućeno im je nesmetano poslovanje.

Ostale kreditne linije za podršku likvidnosti su :

- Program kratkoročnog kreditiranja
- Program finansiranja trajnih obrtnih sredstava
- Refinansiranje tekućih kreditnih zaduženja

Ukupno odobrena sredstva za podsticaj likvidnosti, kroz sve navedene kreditne linije (i faktoring) iznosila su 122,8 milEUR.

Podsticaj konkurentnosti crnogorskih proizvoda i usluga

Polazeći od toga da crnogorska privreda kontinuirano ima značajan robni deficit neophodno je istrajno i strpljivo graditi konkurentnost privrednih subjekata i ohrabrivati ih da traže mogućnosti proširivanja svojeg djelovanja

i van granica Crne Gore. Naravno i tu IRF CG ima adekvatnu podršku koja se odnosi na finansiranje projekata kojima se žele podržati inicijative koje su spoljnotrgovinski orijentisane.

Kreditni uslovi su: Kredići su namijenjeni isključivo pripremi robnog izvoza i naplati istog, dok je izvoz usluga isključen, izuzimajući izvoz građevinskih, transportnih, softverskih i konsultantskih usluga, te ako je izvoz usluga neposredno vezan za izvoz roba (montaža i sl.).

Kreditni uslovi su:

Maksimalni iznos do 3 mil.EUR za direktne, uz kamatnu stopu do 3,5% tj. 5 mil EUR za kredite preko banka, uz kamatnu stopu do 5%.

Minimalni iznos 10.000 EUR, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2018. godine za ovu kreditnu liniju odobreno je 3 projekta u ukupnom iznosu od 2,9 mil EUR.

Podrška realizaciji green fielda i brown field investicija

Cilj programa je pružanje finansijske podrške green field, brown field i ostalim investicijama u cilju podsticanja novog zapošljavanja, povećavanja kapaciteta i unapređenja konkurentost.

Green field investicije podrazumevaju ulaganje u izgradnju potpuno novog biznisa, koji do tada nije postojao na targetiranom tržištu ili tržišnom području. Direktne investicije kroz novu izgradnju fabrika, postrojenja, pogona, poslovnih jedinica ili filijala, startuju od kupovine zemljišta za izgradnju, sa ili bez prateće komunalne i saobraćajne infrastrukture.

Brown field investicije su takva vrsta investicija koje startuju na već kupljenom zemljištu sa pratećom infrastrukturom, a ulaganjem u razne prazne hale, napuštena vojna postrojenja, skladišta i sl., ista se vraćaju u stanje ponovne upotrebe.

Kreditni uslovi su:

Maksimalni iznos do 4 mil EUR za direktno kreditiranje, uz kamatnu stopu do 4%, tj. do 6 mil EUR preko banaka, uz kamatnu stopu do 5%.

Minimalni iznos 10.000 EUR, rok otplate do 12 godina (uključujući grejs period do 4 godine).

Tokom 2018. godine odobreno je finansiranje 5 projekta u ukupnom iznosu od 10,3mil EUR

Podrška infrastrukturnim projektima

Realizacija investicionih projekata iz oblasti infrastrukture (saobraćajnice, vodovodi, prečišćavanje otpadnih voda i sl.) na lokalnom i državnom nivou, koji su funkciji iskorišćavanja privrednih potencijala i stvaranju uslova za razvoj biznisa, su preduslovi kreiranja pogodnog poslovnog ambijenta. IRF CG kroz ovaj program podrške finansira projekte koji treba da doprinesu održivom razvoju, valorizaciji prirodnih resursa i podsticaju razvoja biznisa tj.finansira infrastrukturne projekte i projekte vodosnabdijevanja kao i projekte za zaštitu životne sredine, energetske efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije.

Kreditni uslovi su:

Maksimalni iznos do 3 mil EUR za direktno kreditiranje, uz kamatnu stopu do 4% tj. 5 mil EUR preko banaka, uz kamatnu stopu do 5%.

Minimalni iznos 10.000 EUR, rok otplate do 15 godina (uključujući grejs period do 5 godine).

Tokom 2018. godine, za 5 infrastrukturnih projekata izdvojeno je 4,7 mil EUR.

Podrška za zaposlenost

Stvaranje uslova za veće zapošljavanje, povećanje radne aktivnosti i mobilnosti radnika kroz programe podrške preduzetnicima (mladi, početnici, žene, visokoškolci, tehnološki viškovi, individualni poljoprivredni proizvođači i slično) i mikro, malim i srednjim preduzećima je jedan od prioriteta djelovanja IRF CG.

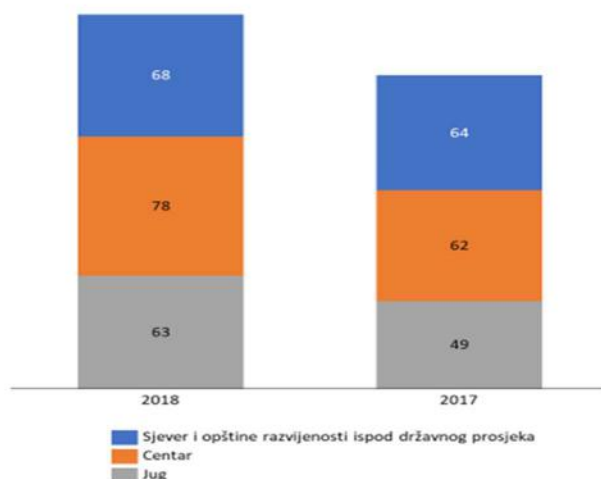
S tim u vezi finansiranjem ukupno 412 projekata kroz kreditne i faktoring projekte, očekuje se da bude otvoreno/sačuvano preko 7.200 radna mjesta.

Odobrena sredstva po regionima

Optimalna valorizacija resursa Crne Gore, u cilju otvaranja novih radnim mjesta i unaprijeđenja životnog standarda podrazumijeva između ostalog posvećenost stvaranju preduslova da se komparativna prednost svake regije/opštine prepozna i adekvatno prioritetizuje. Naravno to je kontinuirana aktivnost koja ima svoje segmente u raznim programima djelovanja u okviru ekonomske politike Crne Gore.

Jedan od promotera angažovanja privrednika sa ciljem ujednačavanja regionalnog razvoja je i IRF CG koji je i tokom 2018 bio posvećen finansiranju projekata koji utiču na smanjenje razlika između razvijenih i manje razvijenih opština. U tom kontekstu se prije svega vodila pažnja u opštinama sa Sjevera i opštinama koje su ispod nivoa razvijenosti države.

Na grafiku koji slijedi dat je uporedni prikaz odobrenih sredstava po regijama 2018/2017.godine (u mil€).

Grafik br.2

Tokom 2018. godine 33% ukupno odobrenih plasmana finansirano je u sjeverni region i opštine sa prosjekom razvijenosti ispod državnog. Odobreni iznos od 68 mil.EUR veći je za 4,8 mil. EUR nego je za ovu regiju plasirano tokom 2017.godine.

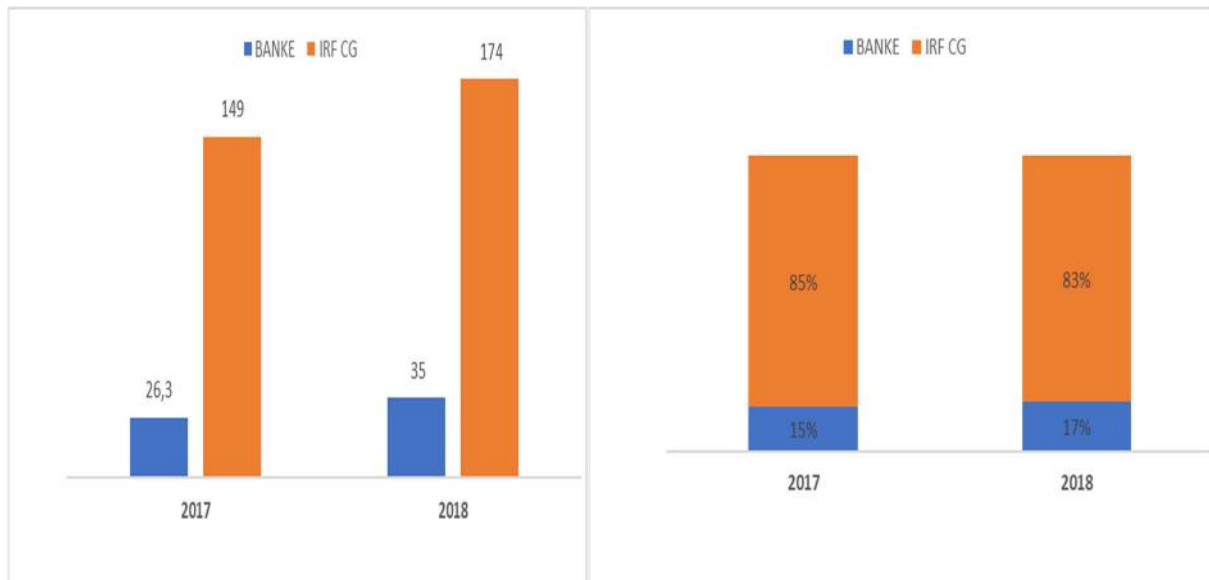
Odobeni plasmani u 2018. godine u centralni dio (Podgorica) iznose 78 mil EUR ili 37% plasmana, dok južni region u iznosu od 63 mil EUR čini 30%.

Analizom plasmana odobrenih tokom 2018. godine uočava se podjela namjene investicija prema regionima , i to: pretežna djelatnost investicija u južnoj regiji se odnosi na turizam i ugostiteljstvo(71%), dok se u sjevernoj regiji pretežna djelatnost (51%) odnosi na proizvodnju i to: poljoprivrednu, proizvodnu hrane i proizvodnju djelatnost.

Plasmani prema načinu odobrenja

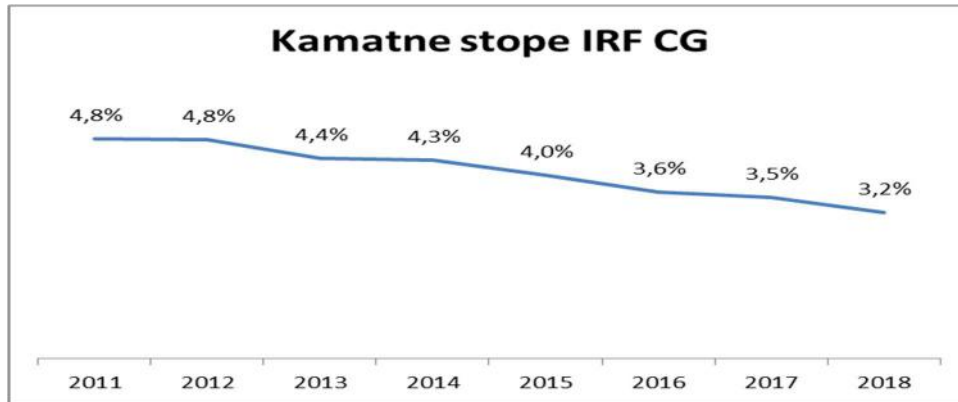
Tokom 2018. godine i dalje se evidentira rast direktno plasiranih IRF CG sredstava, u odnosu na plasmane preko komercijalnih banaka. Učešće direktnih plasmana za 2018.godinu, (uključujući i faktoring/otkup potraživanja) je 83%, a posredstvom banaka 17% u ukupno realizovanim sredstvima u 2018.godini. Posmatrajući 2017. godinu, odnos je nešto veći u korist direktno plasiranih sredstava IRFCG (85% : 15%).

Uporedni prikaz plasmana prema načinu odobrenja, za zadnje dvije godine, pokazuje sledeći grafik/ u mil.EUR i % učešća.

Grafik br.3

Kamatne stope IRF CG i mjere stimulacije

Grafik br.4

Na grafiku br. 4 prikazane su uporedne, ukupne prosječne kamatne stope (za sve plasmane: kredite - direkne i posredstvom banka, kao i za faktoring). Primjetan je pad PKS od 0,40 pp u 2018. godini u odnosu na 2017.godinu

Došlo je do pada kamatnih stopa na kratkoročne plasmane u 2018. godina u odnosu na godinu ranije, pa je to u krajnjem dalo za rezultat pad prosječne kamatne stope na ukupne plasmane.

Na ovaj trend svakako da utiču i beskamratne kreditne linije koje su dostupne segmentima koji zaslužuju posebnu pažnju.

Takođe je i kod ostalih činioca finansijskog tržišta (komercijalnih banaka i mikrokreditnih finansijskih institucija) prisutan je trend smanjenja kamatnih stopa.

Međutim, iako je situacija takva u Crnoj Gori, na međunarodnom nivou gdje IRF CG pozajmljuje sredstva, kamatne stope imaju trend rasta, te će održavanje dovoljnog kamatnog spread-a biti veliki izazov za IRF CG da bi obezbijedio stabilno poslovanje i nastavio da bude važan finansijer privrede u Crnoj Gori.

Osim boljih kamatnih stopa, za 2018. godinu IRF CG je obezbijedio i posebne uslove kreditiranja u vidu stimulatvinih mjera.

One se prvenstveno odnose na subjekte koji projekte realizuju u opštinama sjevernog regiona i opštinama sa stepenom razvoja ispod državnog prosjeka razvijenosti, kao i za subjekte koji realizacijom projekta zaposle 5 ili više novih lica. U ovim slučajevima odobrava se stimulacija u vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %, kao i niže visine naknade na odobreni kredit.

Stimulacije se odnosi i na direktne kredite aranžmane, za koje bi se odobrila garancija neke od poslovnih banaka, na način što se inicijalna kamatna stopa umanjuje za 1%.

Krajnji korisnici kreditnih aranžmana IRF CG mogu biti samo subjekti koji od Poreske uprave obezbijede potvrdu da uredno izmiruju svoje poreske obaveze, te je IRF CG dodatno stimulisao ovu vrstu klijenta.

Naime, svim privrednim subjektima koji redovno izmiruju poreske obaveze, tj. nalaze se na „bijeloj listi“ nadležnog državnog organa, odobravala se posebna stimulacija u vidu smanjenja kamatne stope za 0,5 %.

Još jedna vrsta stimulacije, tj. niže kamatne stope od 05pp, odnosi se i za projekte finansirane iz sredstava EIB-a.

Privatizacija

IRF CG se kao finansijska institucija, pored intenzivnih aktivnosti koje za cilj imaju podsticaj i ubrzanje privrednog razvoja Crne Gore, kroz mehanizam kreditne podrške pod povoljnijim uslovima, bavi i pitanjima vezanim za okončanje procesa privatizacije, tj. prodaje kapitala stečenog u procesu svojinske i upravljačke transformacije.

Trend smanjenog interesovanja investitora u dijelu procesa privatizacije preostalih društava iz portfelja IRF CG prisutan je i u 2018. godini. IRF CG je u 2018. godini nastavio sa aktivnostima na privatizaciji društava iz svog portfelja, u skladu sa ciljevima i smjernicama definisanim Planom privatizacije za 2018. godinu. Planom privatizacije utvrđeni su osnovni ciljevi privatizacije i drugi aspekti ovog procesa, metode i načini privatizacije, sa utvrđenim spiskovima društava i procentom akcijskog kapitala za privatizaciju. Modeli privatizacije definisani Planom privatizacije za 2018. godinu su: javni tender, aukcija, berza i valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno-privatno partnerstvo.

U skladu sa navedenim modelima privatizacije, Planom privatizacije za 2018. godinu obuhvaćena su sljedeća društva iz portfelja IRF CG i to:

1. Prodaja akcija putem javnog tendera: Institut "Dr Simo Milošević" AD - Igalo.

Kada je u pitanju prodaja akcija putem javnog tendera a tiče se portfelja IRF CG, Planom privatizacije za 2018. godine obuhvaćeno je samo jedno društvo - Institut "Dr Simo Milošević" AD Igalo. Shodno pozitivno pravnim propisima iz oblasti privatizacije provođenje kompletnog postupka prodaje akcija putem javnog tendera u nadležnosti je tenderske komisije koju formira Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte. Shodno Planu privatizacije za 2018. godinu, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte je u oktobru 2018. godine raspisao javni poziv za prodaju 56,4806% kapitala Instituta "Dr Simo Milošević" AD Igalo. Javnim pozivom je predviđen krajnji rok za dostavljanje ponuda do 14.01.2019. godine.

2. Valorizacija turističkih lokaliteta ili privrednih društava kroz javno privatno partnerstvo: Skijalište "Savin Kuk" na Žabljaku.

Shodno Odluci o Planu privatizacije za 2018. godinu za valorizaciju skijališta Savin Kuk nadležna je Tenderska komisija za valorizaciju turističkih lokaliteta pri Savjetu za privatizaciju i kapitalne projekte. Tokom 2018. godine nadležna tenderska komisija nije objavila javni tender za davanje u dugoročni zakup Skijališta Savin Kuk na Žabljaku.

Kao prethodno pitanje rješavanja uslova za valorizaciju Skijališta, IRF CG je pred Upravom za nekretnine PJ Žabljak, a shodno Odluci Vlade CG broj 08/2289/4 od 02.10.2014.godine o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju nepokretnosti na području Opštine Žabljak i Zakonu o eksproprijaciji, započeo postupak eksproprijacije pet katastarskih parcela na lokalitetu Savin kuk, Žabljak, ukupne površine 7.144m². U prethodnom periodu završen je postupak eksproprijacije za četiri katastarske parcele, ukupne površine 4.530 m², dok je preostalo da se izvrši eksproprijacija katastarske parcele površine 2.614m². Kao i u prethodnom periodu, i tokom 2018. godine IRF CG je prema nadležnim organima inicirao aktivnosti na otklanjanju objektivnih prepreka u vezi eksproprijacije kompletnog zemljišta predviđenog Odlukom Vlade CG broj 08/2289/4 od 02.10.2014.godine.

Skijalištem "Savin Kuk" na Žabljaku upravlja "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak čiji je osnivač IRF CG A.D. sa 100% kapitala. IRF CG je tokom 2018. godine, uložio značajna sredstva u rekonstrukciju i modernizaciju Skijališta Savin Kuk, a sve u cilju podizanja kvaliteta usluga i bezbjednosti ovog skijališta.

Tokom 2018. godine, Vlada Crne Gore je osnovala privredno društvo "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac, sa tendencijom da upravlja svim skijalištima u Crnoj Gori, uz valorizaciju postojećih aktivnih skijališta i izgradnju novih, a što se odnosi i na Skijalište Savin Kuk, koje posluje u sastavu "Turističkog centra Durmitor" doo Žabljak.

S tim u vezi, tokom 2018. godine pokrenuta je inicijativa za restrukturiranje društva "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac, i unos kapitala društva "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak u ovo novoosnovano društvo. Restrukturiranje društva "Skijališta Crne Gore" doo Mojkovac na navedeni način nije okončano u 2018. godini, te će se sa istim nastaviti i u 2019. godini.

3. Prodaja akcija putem berze: HTP "Berane" AD Berane, "Agrotransport" AD Podgorica i "Crnogoracoop" AD Podgorica.

Kako navedena društva imaju značajne finansijske i imovinske probleme, zbog čega ista nijesu atraktivna za investitore, to IRF CG i pored značajnog diskonta cijena akcija ovih društava nije ostvario prodaju akcija iz portfelja na berzi u 2018. godini. Predmetne akcije ponuđene su na berzi preko ovlašćenog brokera "INVEST BANKA MONTENEGRO" ad Podgorica.

4. Realizacija i praćenje privatizacionih ugovora

Kao i prethodnih godina, IRF CG je i tokom 2018. godine u saradnji sa ostalim prodavcima državnog kapitala, vršio praćenje realizacije ugovora o kupoprodaji akcija u smislu razmatranja tekućih pitanja iz oblasti privatizacije, kao i dostavljanja traženih odgovora i mišljenja u tom smjeru.

U 2018. godini okončan je postupak privatizacije društva "Jadran" ad Perast. Naime, Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj dana 25.10.2018. godine razmatrala Informaciju o statusu realizacije Ugovora za prodaju 74,9749% akcijskog kapitala društva "Jadran" AD Perast koju joj je dostavio Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte. S tim u vezi, Vlada CG je donijela odgovarajuće zaključke kojim se konstatuje da je kupac akcija/investitor u potpunosti ispunio sve obaveze definisane ovim privatizacionim ugovorom.

AKCIJE/UDJELI

1. Društva iz portfelja IRF-a registrovana kod CKDD

Akcije, kao vlasničke hartije od vrijednosti koje glase na dio kapitala akcionarskog društva, čine najznačajniji dio portfelja IRF. U svom portfelju IRF posjeduje akcije 13 društava koja su registrovana kod Centralnog klirinškog depozitarnog društva AD Podgorica (bivša Centralna depozitarna agencija ad Podgorica). Prema visini učešća u kapitalu ovih društava, IRF posjeduje do 10% kapitala u 3 društva, od 10% do 30% kapitala u 7 društava i preko 30% kapitala u 3 društva.

Društva u kojima IRF ima udjela sa stanjem na 31.12.2018. godine

Red.br.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Montepranzo Bokaproduct" AD Tivat	57.710	22,4457	51,401
2	"Agrotransport" AD Podgorica	16.406	51,13	44,9246
3	"Market" AD Podgorica	7.113	7,84	40,0755
4	"Institut Simo Milosevic" AD Igalo	90.411	154,9369	23,6461
5	"13. jul-Plantaže" AD Podgorica	39.844.589	0,5113	22,2278
6	"Marina" ad Bar	258.283	5,7926	16,9992
7	"Barska plovidba" AD Bar	371.465	4,2806	16,1562
8	HTP "Berane" AD Berane	41.119	19,3309	15,3544
9	"Jugooceanija" AD Kotor	326.048	22,4287	14,3172
10	"Cmagoracoop" AD Danilovgrad	54.651	6,6341	10,6294
11	HTP "Ulcinjaska rivijera" AD Ulcinj	116.567	39,5005	7,6468
12	"Ibarmond" AD Rožaje	8.255	5,1129	5,0664
13	"Montecargo" AD Podgorica	1.236	5,2285	0,037

Pravilnikom o korporativnom upravljanju privrednim društvima u vlasništvu IRF CG, uređena su pitanja korporativnog upravljanja na način da se zaštite prava IRF CG u društvima u kojima posjeduje kapital i participira u vlasničkoj strukturi, kao i da se menadžmenti istih obavežu da rade i odlučuju u najboljem interesu ovih društava. IRF CG je tokom 2018. godine, putem punomoćnika, aktivno učestvovao na skupštinama akcionara društava iz portfelja IRF-a.

2. Društva iz portfelja IRF CG registrovana kod CKDD koja su u postupku stečaja ili likvidacije

Prema izvještaju iz CKDD na dan 31.12.2018. godine, IRF CG posjeduje i akcije 11 društava registrovanih kod CKDD nad kojima je otvoren stečajni postupak ili pokrenut postupak likvidacije. Otvaranjem postupka stečaja upravljanje nad ovim društvima prelazi u nadležnost Privrednog suda Crne Gore, odnosno organa koji isti imenuje. Tokom 2018. godine, IRF CG je po pitanju statusa ovih društava i provođenja postupka stečaja ili likvidacije, imao komunikaciju sa stečajnim organima ili likvidacionim upravicima imenovanim u ovim društvima.

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2018. GODINU

Društva u kojima IRF ima udjela a koja su u postupku stečaja ili likvidacije sa stanjem na 31.12.2018.godine

R.B.	Naziv društva	Broj akcija IRF-a	Nominalna vrijednost akcije	% IRF
1	"Duvanski kombinat" AD Podgorica	4.239.878	13.225	28,3458
2	"Opšteggrađevinsko Gorica" AD Podgorica	43.106	0,3319	0,1406
3	"El Obod" AD Cetinje	2.810.168	0,5113	8,8583
4	"Preduzeće za izgradnju Podgorice" AD Podgorica	5.693	16,1057	28,7903
5	Fabrika elektroda "Piva" AD Plužine	147.093	25,5646	42,1864
6	ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja	2.086.530	0,51	49,092
7	"Vunko" AD Bijelo Polje	190.641	25,5646	14,2985
8	"Lovćen" AD Podgorica	21.280	40,9	52,4513
9	"Rudnici boksita" AD Nikšić	524	6,3074	0,0163
10	"Trgokoop " DD Podgorica	3.978	10,6519	18,9645
11	"Mašinopromet rezervni djelovi" AD Podgorica	1.095	255,65	36,0078

Društva "Lovćen" AD Podgorica i "Trgokoop" AD Podgorica su u postupku likvidacije.

Prema informacijama dobijenim od nadležnih stečajnih upravnika, kao i prema podacima iz objavljenih Službenih listova Crne Gore, tokom 2018. godine zaključeni su stečajni postupci nad sljedećim društvima: "Duvanski kombinat" ad Podgorica, ŠP "Pljevlja" AD Pljevlja i "Vunko" AD Bijelo Polje. Uvidom u Centralni registar privrednih subjekata navedena društva imaju status – obrisani. Međutim, ista i dalje postoje u registru CKDD. Nakon brisanja iz registra CKDD, predmetna društva biće izbrisana i iz evidencije IRF CG.

- Društva u kojima IRF CG ima udio

IRF CG je osnivač društva sa ograničenom odgovornošću "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak sa 100% vlasničkog udjela. Takođe, IRF posjeduje udio koji čini 12,10% od ukupnog kapitala Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva.

Udjeli u društvima registrovanim u CRPS		
R.B.	Naziv društva	% IRF
1	"Turistički centar Durmitor" doo Žabljak	100.00
2	JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva	12,1

Udio IRF-a u društvu "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak čine novčani i nenovčani ulog, u ukupnom iznosu od 3.299.687,50 eura, od čega nenovčani kapital čini 1.823.867,00 eura, dok novčani kapital čini 1.475.820,50 eura. U prethodnom periodu više puta je vršena dokapitalizacija ovog društva. Tokom 2018. godine društvo "Turistički centar Durmitor" doo Žabljak dokapitalizovano je sa novčanim ulogom u ukupnom iznosu od 82.552,00 eura.

IRF CG u kapitalu Javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva, posjeduje udio nominalne vrijednosti 7,9 miliona eura (12,10%). Nad ovim javnim preduzećem se shodno zakonskim propisima i zaključcima Vlade Crne Gore provodi postupak transformacije i reorganizacije u skladu sa

Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja i Zaključcima Vlade Crne Gore.

Vlada Crne Gore je donijela Odluku o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni Vodovod Crnogorsko primorje“ DOO Budva. Navedenom odlukom vrši se transformacija JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva u "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" d.o.o. Budva, i to kao jednočlano društvo, gdje je kao osnivač određena Vlada Crne Gore, pri čemu nije riješeno pitanje statusa uloga IRF CG u novoosnovanom Društvu.

S tim u vezi, IRFCG je tokom 2018. godine preduzimao niz aktivnosti u cilju rješavanja statusa svog udjela u JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva, kroz održavanje niza sastanaka i aktivnu korespondenciju sa Vladom Crne Gore, resornim ministarstvima i predstavnicima JP "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" Budva. Rješavanje ovog pitanja nastaviće se i u 2019. godini.

Obveznice

IRF CG je u periodu od 2006 - 2010. godine kupovao obveznice više lokalnih uprava, po sistemu diskonta u odnosu na nominalnu vrijednost. Predmetne obveznice dospijevale su na naplatu u periodu od 7 (sedam) godina u jednakim godišnjim tranšama prema definisanim iznosima.

Na dan 31.12.2018. godine otplaćene su sve obaveze po osnovu dospjelih obveznica, od kojih je tokom 2018. godine na naplatu dospjela i naplaćena posljednja serija predmetnih obveznica, emitovana od strane Glavnog grada Podgorice oznake PG18 u iznosu od 153.087,00 eura.

U vezi naplaćenih potraživanja po ovom osnovu, IRF CG je preduzeo i odgovarajuće aktivnosti radi brisanja istih iz registra CKDD.

Investicione nekretnine i stečena aktiva

U vlasništvu IRF CG nalazi se značajan broj investicionih nekretnina u Podgorici, Herceg Novom, Nikšiću, Bijelom Polju i Cetinju koje je IRF CG u prethodnom periodu kupovao i sticao na osnovu zaključaka i preporuka Vlade Crne Gore u cilju njihove dalje valorizacije ili stekao na drugi zakonit način.

Takođe, u vlasništvu IRF CG se nalaze i nekretnine stečene po osnovu naplate problematičnih plasmana iz založenih kolaterala po osnovu odobrenih kredita. Pored ranije stečenih nekretnina u Nikšiću, Žabljaku i Mojkovcu, tokom 2018. godine stečena je i nepokretnost u Rožajama. Radi se o poslovnom prostoru u Rožajama upisanom u Listu nepokretnosti 593 KO IBARAC I, stečenom po osnovu naplate potraživanja za raskinuti kredit korisnika kredita „Velepromex“ doo Rožaje, za iznos od 7.735,00 eura.

Za stečenu nepokretnost na Žabljaku pokrenut je postupak deložacije, odnosno oslobađanja stečenog objekta od lica i stvari bivšeg vlasnika/korisnika kredita, koji se postupak vodi pred Osnovnim sudom na Žabljaku.

Shodno Pravilniku o upravljanju nepokretnostima u svojini IRF CG AD, a u vezi sa navedenim nepokretnostima, tokom 2018. godine razmatrana je mogućnosti valorizacije po principu individualnog pristupa svakoj nekretnini pojedinačno. S tim u vezi, tokom 2018. godine, shodno Odlukama organa IRF CG i objavljenim Javnim pozivima za prodaju nepokretnosti u vlasništvu IRF CG, prodate su nepokretnosti upisane u LN broj 504 KO Topla po cijeni od 279.900,00 eura, i nepokretnosti upisane u PI 909 KO Nedakuse u iznosu od 15,000.00EUR

Posebnu pažnju tokom 2018. godine, IRF je je posvetio valorizaciji nepokretnosti koje se nalaze u centru Podgorice, na adresi ugao ulice Omladinskih brigada i ulice Novaka Miloševa, upisane u LN 5100 KO Podgorica II, koju čine poslovne zgrade u privredi površine 748m² i zemljište uz privrednu zgradu površine 112 m², i LN 4081 KO Podgorica II koju čini poslovni prostor, površine 170m², a koje predstavljaju jednu fizičku cjelinu, odnosno jedinstvenu urbanističku parcelu.

U vezi sa ovom nepokretnošću IRF je u prethodnom periodu kod Sekretarijata za planiranje i uređenje prostora i zaštitu životne sredine Glavnog grada Podgorice pokrenuo inicijativu za izmjenu i dopunu postojećeg lokalnog planskog dokumenta (DUP-a), radi izgradnje poslovno stambenog objekta za potrebe IRF-a, gdje je od strane nadležnih opštinskih organa prihvaćena predmetna inicijativa. S tim u vezi, izabran je obrađivač, koji je izradio nacrt ovog planskog dokumenta čija procedura usvajanja i donošenja nije okončana do kraja 2018. godine.

Odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata, propisano je da se izrada planskih dokumenata čija je izrada i donošenje započeto do dana stupanja na snagu ovog zakona mora donijeti najkasnije do 31.12.2018.godine, u skladu sa zakonom po kojem je postupak započet, jer će se u protivnom, izrada planskih dokumenata, koji se ne donesu do ovog datuma obustaviti.

Kako predmetni planski dokument nije donešen do 31.12.2018. godine, to je shodno navedenom zakonu donošenje istog obustavljeno. Izrada planskih dokumenata, ubuduće je u nadležnosti Ministarstva održivog razvoja i turizma, sa kojim je IRF već ostvario komunikaciju po ovom po Fond značajnom pitanju. Tokom 2019. godine IRF će nastaviti sa aktivnostima na saradnji sa resornim ministarstvom i drugim nadležnim institucijama u vezi sa donošenjem ovog planskog dokumenta, kako bi se stvorile zakonske i planske pretpostavke za izgradnju poslovno stambenog objekta za potrebe IRF-a.

Upravljanje rizikom i finansijskim plasmanima

IRF CG je dužan rizike u poslovanju svoditi na najmanju mjeru. Efikasan i fleksibilan sistem upravljanja rizicima predstavlja ključ dugoročnog uspjeha i razvoja.

U skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Investiciono razvojnom fondu usvojenim u 2017. godini, kontrolu poslovanja IRF CG počinje da vrši CBCG i bilo je predviđeno da posebnim propisima uredi minimalne standarde za upravljanje rizicima u Fondu i koeficijent adekvatnosti kapitala Fonda. To je i uradjeno donošenjem dvije odluke 27/11/2018 od strane CBCG i to Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u IRFCG kao i Odluke o načinu izračunavanja koeficijenta adekvatnosti kapitala IRFCG,

sa početkom primjene od aprila 2019. U skladu sa navedenim IRF CG je pristupio uskladjivanju internih akata i donošenju novih kako bi se u potpunosti ispoštovale odredbe pomenutih odluka.

Kao jedna od najznačajnijih izmjena kojoj je IRF CG pristupio u dijelu usaglašavanja sa odlukama CBCG jeste primjena MSFI standarda u obračunu umanjena finansijske imovine, koji počinje da se primjenjuje u od januara 2019.godine

Sa aspekta analize i praćenja kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi i dalje se značajna pažnja posvetila praćenju koncentracije rizika po korisnicima i limitiranju rasta kreditnog rizika po tim korisnicima. Ovdje se prevashodno misli na dio portfolija IRF CG koji se odnosi na kredite realizovane posredstvom poslovnih banaka gdje je koncentracija rizika posebno izražena kod pojedinih poslovnih banaka u Crnoj Gori.

S obzirom na nastavak intezivne kreditne aktivnosti u 2018. godini akcenat je takođe bio na što kvalitetnijoj identifikaciji kreditnog rizika prilikom odobravanja plasmana, kroz sveobuhvatniju prezentaciju relevantnih informacija za ocjenu kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima i korisnicima kao i analizu svih aspekata rizika plasmana.

Sa aspekta analize i praćenje kreditnog rizika na nivou portfolija takođe se posebna pažnja posvetila analizi portfolija po različitim segmentima, uz kvalitetnije izvještavanje o istima. Takodje sistemom „ranih znaka upozorenja“ nastoji se pratiti i preventivno djelovati na potencijalni rast kreditnog rizika po pojedinačnim plasmanima. Poseban akcenat u 2019 godini biće stavljen na monitoringu velikih izloženosti u IRF CG i preduzimanja svih potrebnih mjera za umanjjenje potencijalnog gubitka.

MONITORING PORTFOLIA

U okviru Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, uspostavljen je sistem praćenja strukture i kvaliteta različitih djelova kreditnog portfolia u skladu sa prirodom, veličinom i kompleksnošću ukupnog portfolia Fonda.

Prati se ukupna struktura i kvalitet kreditnog portfolia, kreditni rizik koji proizilazi iz ukupnog kreditnog portfolia, kao i rizici vezani za pojedinačne kredite i transakcije. Sprovodi se kontinuirana analiza strukture i kvaliteta portfolija Fonda.

Na dan 31.12.2018. godine podaci su sljedeći:

Struktura plasmana prema intervalima kašnjenja

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2018. GODINU

Interval kašnjenja	Broj kredita	% u ukupnom broju plasmana	Saldo kredita	% u ukupnom saldu plasmana
0-31	1.490	95,64%	265.921.222	97,99%
32-61	12	0,77%	348.459	0,13%
62-92	4	0,26%	180.628	0,07%
93-153	1	0,06%	11.369	0,00%
154-270	2	0,13%	982.322	0,36%
271-365	0	0,00%	0.00	0,00%
preko 365	49	3,15%	3.940.474	1,45%
UKUPNO	1.558	100,00%	271.384.473	100,00%

Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivu (kredit i u kašnjenju većem od 90 dana) čine zbirno 1.88% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2018. godine.

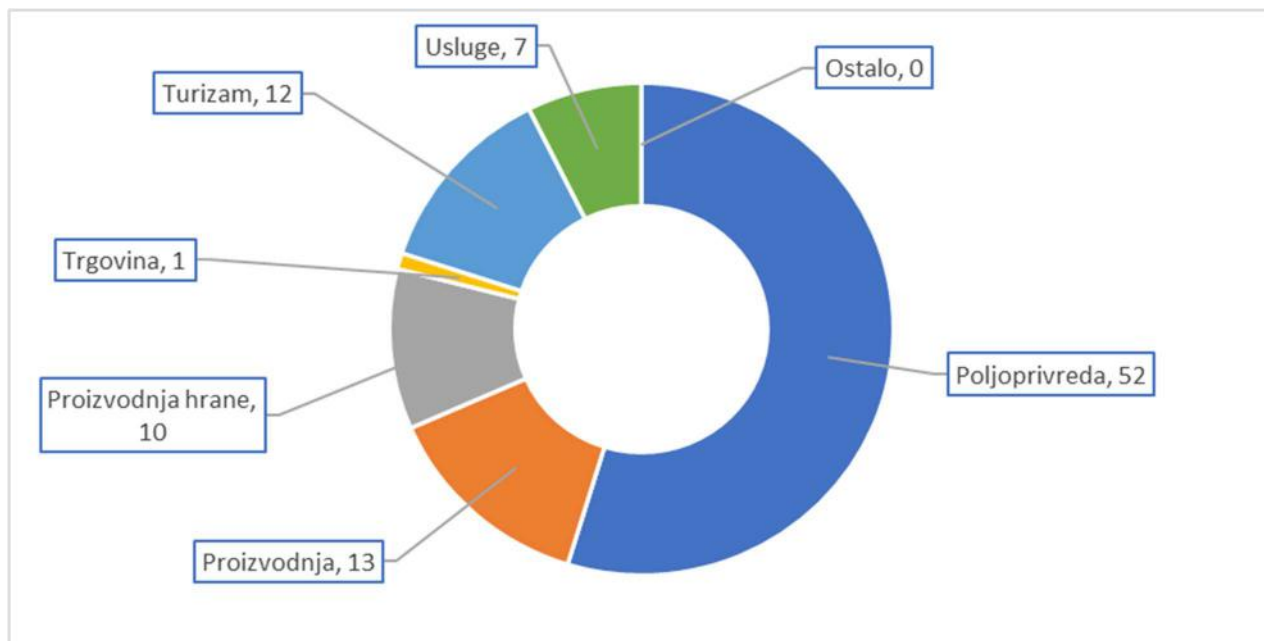
Struktura plasmana prema klasifikacionim grupama

Klasifikacione grupe	Broj kredita	% u ukupnom portfoliju	Saldo kredita	% u ukupnom portfoliju	Iznos rezervacija
A	458	29,40%	108.824.484	40,10%	0
B1	289	18,55%	81.271.519	29,95%	1.612.385
B2	664	42,62%	71.172.596	26,23%	3.985.151
C1	66	4,24%	3.126.272	1,15%	591.229
C2	21	1,35%	2.414.076	0,89%	1.064.459
D	6	0,39%	759.169	0,28%	531.510
E	54	3,47%	3.816.357	1,41%	3.816.357
UKUPNO	1.558	100,00%	271.384.473	100,00%	11.601.091

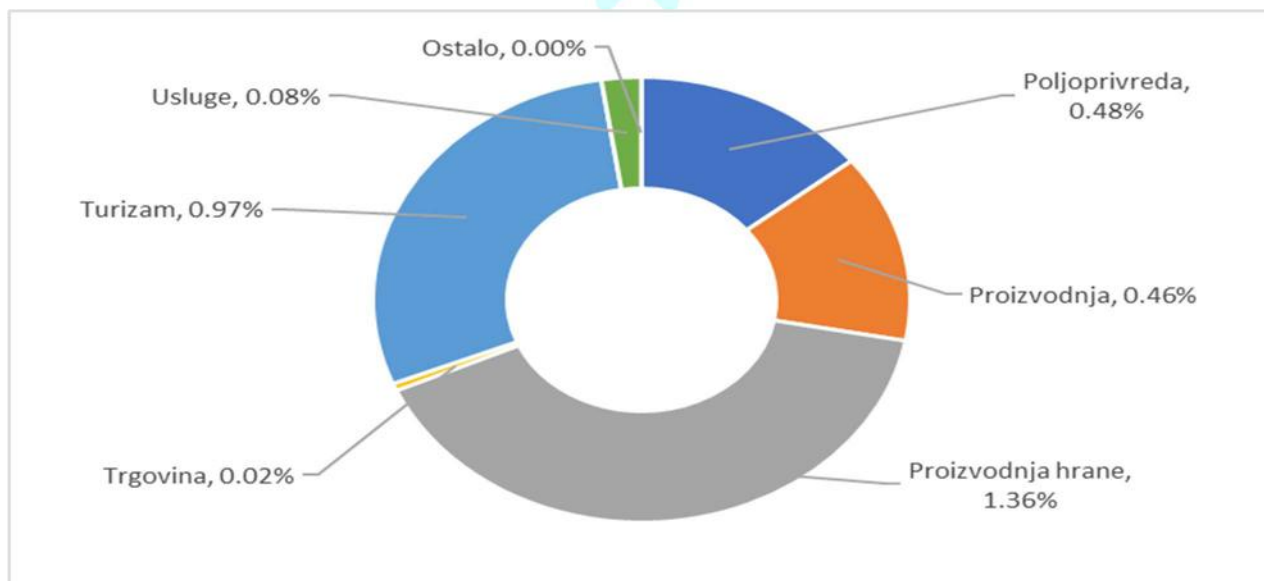
Kredit i garancije koji čine nekvalitetnu aktivu (kredit i klasifikovani u C1, C2, D i E) čine zbirno 3.73% ukupnog salda kredita i garancija na dan 31.12.2018. godine.

Direktni kreditni plasmani IRF CG klasifikovani u kategorijama C1, C2, D i E, posmatrani u odnosu na ukupan broj i saldo direktnih aktivnih kredita prikazani su na grafiku broj 1 i 2:

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po broju i po djelatnostima

Aktivni direktni krediti koji su klasifikovani u C1, C2, D i E klasifikaciju po saldu i po djelatnostima

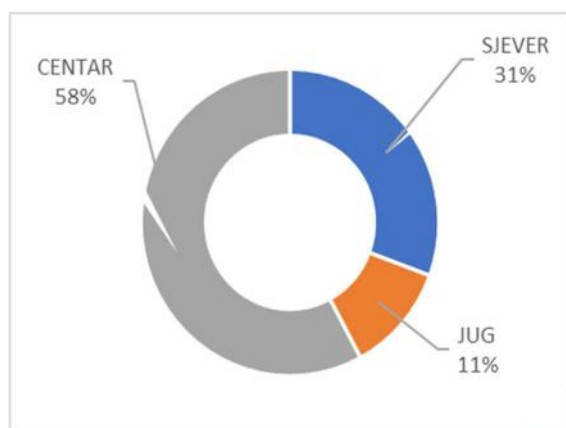

Dakle, posmatrajući nekvalitetnu aktivu IRF CG u kategorijama C1, C2, D i E po broju odobrenih kredita, najviše je bilo onih kredita koji su odobreni i realizovani u poljoprivrednoj djelatnosti (52 plasmana odnosno oko 54%).

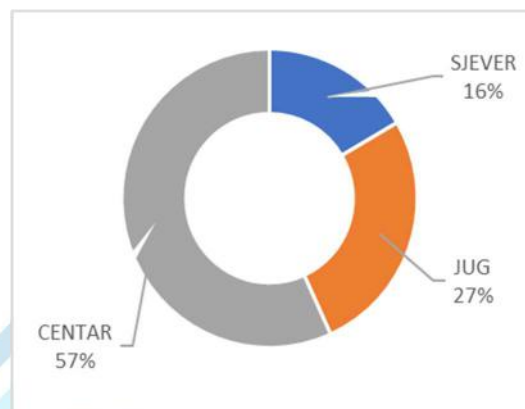
Međutim, ukoliko se posmatra trenutno stanje tj. saldo problematičnih plasmana u odnosu na ukupan saldo direktnih aktivnih kredita, u tom slučaju najveće stanje ovakvih kredita je u oblasti Proizvodnje hrane (1,36%).

Posmatrano po mjestu realizacije investicije odnosno po regionu u kom su se realizovala sredstva, struktura po broju i saldu je sljedeća:

Struktura po broju kredita

Struktura po saldu

- RIZIK LIKVIDNOSTI

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da IRF CG neće moći da obezbijedi dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihovog dospjeća, ili rizik da će IRF CG za izmirenje dospjelih obaveza morati da pribavlja novčana sredstva uz značajne troškove.

Likvidna sredstva (novčana sredstva i novčani ekvivalenti) IRF CG su znatno veća od dospjelih obaveza, tako da se može reći da je rizik likvidnosti na niskom nivou.

IRF je CG uzimajući u obzir neke bitne faktore kao što su značajno zaduživanje kod Evropske investicione banke, planirana nova kreditna zaduženja, problemi u naplati direktnih kredita i ostalih plasmana pripremio tri dokumenta na osnovu koji se vrši evaluacija:

1. Politika upravljanja rizikom likvidnosti
2. Plan upravljanja likvidnošću u uslovima ugrožene likvidnosti i nepredviđenih okolnosti
3. Proceduru za testiranje likvidnosti primjenom stres scenarija

Minimalna vrijednost koeficijenta iznosi 1.

Na 31.12.2018. godine ovaj koeficijent iznosi 11,7

IRF CG prati finansijske pokazatelje kvaliteta i kretanja dinamike i strukture aktive i pasive.

Ovi pokazatelji na 31.12.2018. godine iznose:

- Likvidna aktiva/ukupne obaveze = 0.17
- Likvidna aktiva/ukupna aktiva = 0.12
- Kreditni plasmani/ukupna aktiva = 0.76
- Pozajmljena sredstva(kreditni EIB-a i Razvojna banka savjeta Evrope)/ukupna pasiva = 0.69

- CJENOVNI RIZIK

Cjenovni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka usljed promjene cijena (fer vrijednosti) finansijskih instrumenata.

Za utvrđivanje fer vrijednosti akcija koje su u portfoliju IRF CG, Ministarstvo finansija je donijelo Uputstvo o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti HOV (akcija) „ Službeni list Crne Gore br. 34/11 od 12.07.2011. godine".

U ovom dijelu IRF CG ne može voditi aktivnu politiku s obzirom na to da prodaja pojedinih hartija od vrijednosti zavisi od politike i planova privatizacije koje usvaja Vlade Crne Gore.

- RIZIK KAMATNE STOPE

Rizik kamatne stope se ispoljava kao rizik pada prihoda ili pada vrijednosti finansijske aktive ili rizik povećanja finansijskih obaveza, usljed neželjenog kretanja kamatnih stopa. S tim u vezi menadzment IRF CG kontinuirano evaluiira usklađenost potaživanja i obaveza po osnovu kamata i to vezano za nivo kamatnih stopa, kao i ročnu usklađenost odgovarajućih finansijskih kategorija. Kamatne stope IRF CG plasmana imaju trend pada , kao i generalno efektivna kamata na tržištu. Kamatne stope na oročene depozite su se značajno smanjivale u periodu 2014-2017 godine i taj trend se nastavio i u 2018. godini. Kamatna stopa na pozajmljena sredstva i efekti njenih promjena je takođe kategorija koja se u odnosu na gore navedeno kontinuirano prati.

- OPERATIVNI RIZIK

Operativni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju IRF CG usljed neadekvatnog sistema internih procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, slabosti i propuste u izvršavanju poslova, protivpravne radnje i spoljne događaje koji mogu izložiti IRF CG gubitku.

IRF CG je sa izmjenom sistematizacije radnih mjesta i unutrašnje organizacije oformio i Službu za unutrašnju kontrolu čiji je osnovni cilj upravo svođenje operativnih rizika na najmanju moguću mjeru. Služba unutrašnje kontrole djeluje preventivno, blagovremeno izvještava menadzment o uočenim propustima i preduzima potrebne aktivnosti za njihovu korekciju.

- RIZIK SOLVENTNOSTI

Rizik solventnosti predstavlja mogućnost da IRF CG nema dovoljno raspoloživog kapitala da pokrije nastale gubitke generisane svim vrstama rizika.

S obzirom na to da je trenutno nizak nivo svih rizika, a kapital IRF CG značajan možemo reći da je i ovaj rizik takođe nizak.

Međunarodna saradnja

Uspostavljanje i razvijanje međunarodne saradnje je jedan od prioriteta IRF CG, a sve u cilju pružanja podrške rastu i razvoju ekonomije Crne Gore. Uloga IRF CG jeste podrška razvoju crnogorske privrede, u saradnji sa domaćim i međunarodnim finansijskim institucijama i uz podršku Vlade Crne Gore, kroz obezbjeđenje finansijske i druge podrške biznisu, usmjerene ka održivim, orjentisanim biznisima u svim sektorima. IRF CG posluje pod tržišnim principima tj. sredstva obezbjeđuje na međunarodnom finansijskom tržištu, pa je ova aktivnost od posebnog značaja i predstavlja uslov za pružanje povoljnih i dostupnih sredstava crnogorskim privrednicima.

Glavni partneri tokom 2018. godine u dijelu obezbjeđivanja finansijskih sredstava su bili: Evropska investiciona banka (EIB) i Razvojna banka savjeta Evrope.

- Evropska investiciona banka (EIB) je finansijska institucija Evropske unije. Kroz investicione projekte i programe, podstiče uravnotežen razvoj i ekonomski i socijalnu koheziju u državama članicama EU, kao i van Evropske unije. EIB je najveća multilateralna kreditna institucija na svijetu.

Međunarodna saradnja sa ovom institucijom je rezultirala potpisivanjem prvog Ugovora o finansiranju između IRF CG i Evropske investicione banke 2012. godine činom donošenja odluke o odobrenju kreditnih sredstava u iznosu od 50 miliona eura IRF CG.

Sve do danas saradnja naših dvaju institucija se razvijala kako se povećavao ukupni portfolio IRF CG. EIB je vremenom postao glavni strateški međunarodni partner IRF CG. Ukupno zaključeni kreditni aranžmani sa EIB-om su do kraja 2018. godine vrijedni 320 mil €. Ova sredstva je IRF CG plasirao crnogorskim preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, ali i institucijama javnog sektora i velikim preduzećima što dovoljno govori o značaju EIB-a kao najvažnijeg internacionalnog partnera IRF CG. Povoljnost ovih sredstava je uticala na smanjenje kamatne stope IRF CG ali i na druge finansijere privrede da obezbjede dostupnija sredstva crnogorskim privrednicima. IRF CG je vraćao svoje kreditne obaveze pod definisanim uslovima i rokovima.

Usljed ekspanzije privredne ali i kreditne aktivnosti IRF CG, u julu 2018. godine došlo je do potpisivanja novog kreditnog aranžmana sa EIB-om na iznos od 100 miliona eura. Ovaj kreditni aranžman je već počeo da se efektira povlačenjem prve tranše na iznos od 18,2 miliona eura kojom su kreditirana 42 razvojna projekta u Crnoj Gori.

U cilju podrške zapošljavanja mladih ljudi u Crnoj Gori, IRF CG je dio „EYET“ inicijative EIB-a. Ovom inicijativom se dodatno stimulišu privrednici da, ukoliko zaposle izvjesni broj mladih osoba u zavisnosti od veličine preduzeća, dobiju dodatno umanjenje kamatne stope za 20 procentnih poena.

- Razvojna banka savjeta Evrope je multilateralna razvojna banka sa socijalnim opredjeljenjem. Osnovana je sa ciljem da bi rješavala probleme izbjeglih lica, da bi kasnije proširila spektar djelovanja na oblasti koje direktno doprinose jačanju socijalne kohezije (uravnoteženog socijalnog razvoja) u Evropi. CEB čini 40

zemalja članica, uključujući 18 iz Centralne i Istočne Evrope. CEB funkcioniše u okviru Savjeta Evrope i podržava njegove prioritete. Međutim, ona je zaseban pravni subjekt i finansijski je nezavisna.

CEB predstavlja glavni instrument politike solidarnosti u Evropi, kako bi pomogla državama članicama ostvarenje održivog i uravnoteženog razvoja. U skladu s tim učestvuje u finansiranju socijalnih projekata, odgovara na hitne situacije i na taj način, doprinosi poboljšanju uslova života većine ugroženih djelova stanovništva.

IRF CG je prepoznao mogućnost saradnje sa ovom razvojnom Institucijom te je nakon stupljenog kontakta sa istom aplicirao za finansijski okvir kojim bi se podržalo preduzetništvo i razvoj MSP kao okosnice crnogorske privrede. Aplikacija je predata u prvom dijelu 2017. Aplikacija je odobrena na administrativnom Odboru Banke te je Ugovor potpisan u martu 2018. godine. IRF CG je odobreno 30 mil EUR tako da je u oktobru 2018. započela realizacija ovog kreditnog aranžmana povlačenjem prve tranše u iznosu od 4,6 miliona eura kojom su finansirani 170 projekata.

Namjera je da se sredstvima CEB-a podržavaju krediti do 100,000.00 EUR uz maksimalan udio CEB-a do 50,000.00 EUR i to za finansiranje onih klijenata koji se nalaze u ekonomski nepovoljnijim regionima u Crnoj Gori kao i za finansiranje ekonomski ugroženih grupa građana poput radnika proglašanih tehnoloških viškova iz procesa tranzicije, svršenim visokoškolicima, ženama u biznisu, početnicima u biznisu kao i malim poljoprivrednim proizvođačima.

Unutrašnja kontrola

Sistem unutrašnje kontrole IRF CG je proces, uspostavljen od strane Menadžmenta namijenjen za postizanje strateških i poslovnih ciljeva, ciljeva izvještavanja i ciljeva usklađenosti sa zakonima, pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima IRF CG.

Cilj unutrašnje kontrole je da kroz permanentni nadzor rada organizacionih jedinica IRF CG, kontroliše usklađenost poslovanja IRF CG sa pravilnicima, procedurama i ostalim internim aktima, da unaprijedi poslovanje IRF CG, kako bi se operativno-proceduralni rizik sveo na najmanju moguću mjeru.

Ukupan broj kontrolisanih predmeta Sektora za kredite i garancije u 2018. godini je 393 za koje je ukupno odrađeno 2.029 kontrola.

Pored kontrole usklađenosti poslovnih procesa sa pravilnicima i politikama IRF CG, aktivnosti unutrašnje kontrole odvijale su se u pravcu pružanja savjetodavnih usluga referentima i davanja sugestija kako bi se broj grešaka sveo na najmanju moguću mjeru.

Mjere zaštite životne sredine

IRF CG obavljanja svoje djelatnost ekološki svjesno i angažovano, vodeći računa o mjerama zaštite životne sredine. To podrazumijeva planiranje i sprovođenje aktivnosti tako da se u najmanjoj mjeri prouzrokuju promjene u životnoj sredini, tj. da predstavljaju najmanji mogući rizik po životnu sredinu i zdravlje ljudi. Ukoliko

se bude smatralo da određena aktivnost može imati uticaj na životnu sredinu, tražiće se instrukcija/saglasnost nadležnog organa.

Osim toga u okviru svoje kreditne djelanosti IRF CG ne odobrava finansijsku podršku projektima koji se smatraju štetnim po okolinu i opasnim po zdravlje ljudi.

Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja

- Istraživanje i razvoj

IRF CG kontinuirano ulaže u sisteme unaprijeđenja i automatizaciju poslovanja kroz primjenu savremenih rješenja informacionih tehnologija.

- Ulaganje u obrazovanje kadrova

Motivisanost zaposlenih jedan je od prioriteta razvoja IRF CG-a. Usmjereno i pravovremeno ulaganje u ljude tj. zaposlene daje nam dugoročno održivu konkurentnost na tržištu.

Pružamo mogućnost zaposlenima da upravljaju sopstvenom karijerom i da kontinuirano rade na razvoju ličnih i profesionalnih vještina. Podstičemo i unapređujemo timski rad, podstičemo otvorenu internu komunikaciju i edukaciju i radimo na razvoju vještina i sposobnosti zaposlenih potrebnih za ostvarivanje poslovnih ciljeva.

Aktivnosti zapošljavanja novih kadrova u IRF CG-u usmjerene su ka privlačenju kvalitetnih pojedinaca, koji su usko specijalizovani za određenu oblast, koji posjeduju dodatna znanja, vještine i kompetencije za obavljanje poslova koji su u nadležnosti IRF CG-a.

Planirani budući razvoj

IRF CG je prepoznat od strane ne samo lokalno, već i od strane međunarodnih finansijskih i ostalih institucija kao značaj partner u kreiranju adekvatnog poslovnog ambijenta i obezbjeđivanju finansijske podrške sektoru MMS preduzeća u Crnoj Gori.

Kroz svoje djelovanje IRF CG direktno daje podsticaj kreiranju novih potencijala, unapređenju postojećih, otvaranju novih radnih mjesta, ravnomjernom regionalnom razvoju i kreiranju konkurentnih uslova na tržištu, a sve u cilju unapređenja kvaliteta života u Crnoj Gori.

Tokom naredne 2019.godina IRF CG će u fokusu imati ulaganja u već pomenute prioritetne sektore: turizam i ugostiteljstvo, poljoprivredu i proizvodnju hrane, proizvodnju, usluge, drvoprerađiva, kao i infrastrukturne projekte i projekte iz oblasti zaštite životne sredine, energetike i energetske efikasnosti. Investiciona aktivnost će se bazirati na postojećim i novim kreditnim instrumentima sa naglaskom na socijalno preduzetništvo i promovisanje garantnih šema a sve u cilju proširivanja preduzetničke baze. Takođe u saradnji sa nadležnih ministarstava sagledati će se mogućnosti obezbjeđenja sredstva za podršku programa stručnog usavršavanja preduzetnika, subvencionisanje kamata, osiguranje izvoza i izdavanje garnacija za izvoz.

Naravno, u svom djelovanju IRF CG će se kao i do sada rukovoditi principima odgovornog i održivog poslovanja.

To podrazumijeva i kontinuirano praćenje situacije na međunarodnom finansijskom tržištu u cilju obezbjeđivanja najpovoljnijih sredstava raspoloživih za dalje plasiranje u crnogorsku privredu. Tokom 2018.godine su potpisani ugovori sa Evropskom investicionom bankom, Razvojnou bankom savjeta Evrope, kao i sa drugim međunarodnim finansijskim institucijama čiji se još intezivniji angažman očekuje tokom 2019.godine.

Realizacija navedenih ciljeva i zadataka će se ostvariti kroz pojedinačne Programe podrške koji će se definisati za 2019.godinu.

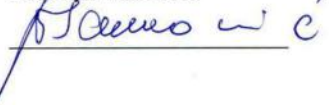
Izvršni direktor

Dr Zoran Vukčević

Direktor Sektora za finansijske i pravne poslove

Branislav Janković

Direktor Sektora za kredite i garancije

Zoran Vujović

